

FUAD ƏLİYEV

MÜASİR MƏRHƏLƏDƏ
VƏTƏNPƏRVƏRLİK TƏRBİYƏSİ

(metodik vəsait)

Bakı-2012

Az 2012
90

FUAD ƏLİYEV

MÜASİR MƏRHƏLƏDƏ VƏTƏNPƏRVƏRLİK

TƏRBİYƏSİ

(metodik vəsait)

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirinin 30.12.2011 ci il tarixli 2214
saylı əmrinə əsasən metodik vəsait
kimi çap olunur.

M.F. Axundovun
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

BAKİ - 2012

ARXIV

116/6

58/5

421 (2A).352.13.p

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvələrin Ali Baş Komandanı İlham Heydər oğlu Əliyevin anadan olmasının 50 illik yubileyinə ithaf edirəm.

Müəllif

Elmi redaktor:

Rafiq Baxşəliyev,
pedaqoji elmləri namizədi, professor

Rəyçilər:

Mahmud Allahamanlı,
filologiya elmləri doktoru, professor
Ukrayna Respublikasının B.Cobanzadə adına Dövlət Mükafatı laureatı

Sabir Hacıyev,
pedaqoji elmləri namizədi, dosent

Fəridə Əliyeva
pedaqoji elmləri üzrə fəlsəfə doktoru

Nazim Mirzə
pedaqoji elmləri namizədi, dosent

Sadik Məmmədov
Hüquq elmləri namizədi, baş müəllim,
istefada olan palkovnik

F. A. Əliyev. "Müasir mərhələdə vətənpərvərlik tərbiyəsi"
Metodik vəsait. ADPU – nəşriyyatı. Bakı-2012.156 səh

Fuad Akif oğlu Əliyevin yazdığı "Müasir mərhələdə vətənpərvərlik tərbiyəsi" adlı metodik vəsaitdə vətənpərvərlik tərbiyəsi ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları əsasında təhlil edilir.

Elmi redaktordan...

"Uşaqlarımız bilikli olmalı, dünyada gedən prosesləri izləməli, yeni texnologiyalara sahib çıxmalıdırlar..."

İlham Əliyev

Ölkə başçısının uşaqlar və müasir gənclik üçün müəyyən etdiyi yol aydındır – bilikli nəsil yetişdirmək, informasiya cəmiyyətində təhsili ən dəyərli əmtəyə, kapital dəyərinin əsas mənbəyinə çevirmək! Heç şübhəsiz bilik düzgün təfəkkürlə yaranıb, şagirdlərin əqli inkişafına əsaslı təsir göstərir və onların fikri fəaliyyətində müstəsna rol oynayır.

Fəxr edirəm ki, "Müasir mərhələdə vətənpərvərlik tərbiyəsi" adlı metodik vəsaitin müəllifi olan Fuad Əliyevin fakültə dekanı və müəllimi olmuşam. O, Tusi adına ADPU-nun hərbi və fiziki hazırlıq fakültəsinin məzundur, ehtiyatda olan baş leytenantdır. Hərbi hissədə tağım komandiri, ümummilli lider Heydər Əliyev adına Ali Hərbi Məktəbdə bədən tərbiyəsi və hərbi fənlərini tədris etmiş Fuad Əliyev fakültəmizin ilk magistrlərindəndir.

Onun 1999-cu ildə Rusiya PEA-nın akademiki H.Əhmədovun rəhbərliyi ilə müdafiə etdiyi "Azərbaycanda ibtidai hərbi məktəblərin təşəkkülü və inkişaf mərhələləri" adlı magistr dissertasiyası mükəmməl bir tədqiqat əsəridir. Fuad

Əliyevin "Müasir mərhələdə vətənpərvərlik tərbiyəsi" adlı metodik vəsaiti ali və ümumtəhsil məktəblərində çalışan bədən tərbiyəsi, idman və hərbi müəllimlər üçün ən dəyərli ədəbiyyatdır. Orjinallığı ilə fərqlənən bu elmi-metodik ədəbiyyat müəllimlərimizin əməli fəaliyyətinə öz müsbət təsirini göstərəcək.

Rafiq Baxşəliyev

Pedaqoji elmləri namizədi, professor

I FƏSİL. VƏTƏNPƏRVƏRLİK TƏRBIYƏSİNİN ELMI-PEDAQOJI ƏSASLARI.

Azərbaycan dünyada inkişaf etmiş qabaqcıl ölkələrindən olması, bəşəri dəyərlərə cavab verən milli-mənəvi sərvətlərindən zənginliyi - ədəbiyyatı, incəsənəti, musiqisi və idmanı ilə tanınır. Ümummilli lider Heydər Əliyev göstərdi ki, vətənpərvərlik tərbiyəsinin kökündə, bünövrəsində ilkin olaraq ana dili dayanır. Daha sonra xalqın inkişaf etmiş elmi, ədəbiyyatı, ən güclü tərbiyə vasitəsi olan zəngin folklor nümunələri gəlir.

Elə bir müəllim tapmaq olmaz ki, o folklor qaynaqlarından qidalanmasın. Vətənpərvərlik tərbiyəsi elə folklorlardan, "Kitabi Dədə Qorqud"dan başlanır. Dastandakı at çapmaq, qılınc oynatmaq, ox atmaq, güləşmək səhnələri Azərbaycan idmanının tarixi keçmişini göstərən canlı bir tablodur.

Bəs, müasir şəraitdə vətənpərvərlik tərbiyəsi necə olmalıdır? Bu gün vətənpərvərlik tərbiyəsinin elmi-pedaqoji və psixoloji konsepsiyası hazırlanmalıdır. Çünki vətənpərvərlik tərbiyəsi deyəndə hamı hərbi-vətənpərvərliyə üz tutur. Əlbəttə, bunu da təbii qarşılamaq lazımdır. Biz qatı erməni işğalçılarının zəbt etdiyi 20 faizdən artıq torpaqlarımızı azad

etməliyi. Düşmənin üstünə şığıyan Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun qəhrəmanlıq yolu hər birimizə örnək olmalıdır.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi ilkin olaraq ailədən, məktəbəqədər tədris müəssisələrindən başlanır, məktəbdə isə formalaşır, inkişaf edir. Həyatını xalqına, vətəninə həsr etmiş ümummilli lider Heydər Əliyev haqlı olaraq deyirdi: "Kim siyasi müxalifətdə durursa dursun, ancaq vətəninə, xalqına, mənəviyyətinə, məsləkinə müxalifətdə durmasın". Deməli, vətənpərvərlik tərbiyəsini tərəqqisi bir çox əlamətlərlə bağlıdır:

- vətənə hədsiz məhəbbət;
- vətənin keşiyində ayıq-sayıq dayanmaq;
- işğal olunmuş torpaqlarımızı düşmənlərdən azad etmək;
- Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin inqilabi, döyüş və əmək əhənglərini yaşatmaq və daha da inkişaf etdirmək;
- Azərbaycanı xarici təhlükədən qorumaq üçün gənclərin hərbi bilik, bacarıq və təfəkkür inkişafına nail olmaq;
- vətənin taleyi üçün məsuliyyət hissi tərbiyə etmək;
- Azərbaycanın sülhsevər xarici siyasətini və hərbi texnikanın sirlərini öyrənmək;
- beynəlxalq mahnı, idman və s. yarışlarda qələbə qazanmaq;

- ədəbi müstəqilliyimizi böyük Heydər Əliyevin təbirincə desək, göz bəbəyi kimi qorumaq, yaşatmaq və inkişaf etdirmək;

- Azərbaycançılıq ideologiyasına layiqincə xidmət etmək və s.

Müasir vətənpərvərlik tərbiyəsi əsasən ibtidai siniflərdən başlanır. Ötən əsrin 90-cı illərində ADPU-nun hərbi və fiziki hazırlıq fakültəsinin IV kurs tələbələrinə eksperiment olaraq müəllim kimi orta məktəblərdə işləmək imkanı verildi. Biz Xətai rayonundakı 24 saylı orta məktəbdə hərbi və idman fənninin tədrisi ilə məşğul olduq. Öyrəndik ki, bir çox ümumtəhsil məktəblərinin ibtidai siniflərində bədən tərbiyəsi və idman dərsləri lazımı səviyyədə tədris olunmur. İbtidai siniflərdə bu fənni ixtisasçı müəllimlər deyil, qeyri-ixtisas müəllimləri aparır. Elmi-nəzəri, pedaqoji ədəbiyyatlar isə müasir tələblərə cavab vermir.

Doğrudur, vətənpərvərlik tərbiyəsi bütün dövrlərdə və zamanlarda elmi, pedaqoji ictimaiyyətin diqqət mərkəzində olmuşdur. Zaqafqaziyanın ilk pedaqoji elmləri doktoru, əməkdar elm xadimi, professor Əhməd Seyidov, akademik Mehdi Mehdizadə, Mərdan Muradxanov, Nurəddin Kazimov, Bəşir Əhmədov, Əliheydər Həşimov, Əjdər Ağayev, Fərahim Sadiqov, Allahverdi Eminov və başqalarının kitab,

monoqrafiya və elmi-metodik əsərlərində vətənpərvərlik tərbiyəsi müxtəlif aspektlərdə şərh olunur. Hətta, pedaqoji elmləri doktoru, professor Xəlil Fətəliyevin “Məktəbdə hərbi – vətənpərvərlik tərbiyəsi” (“Maarif”, Bakı, 1987) adlı kitabı da müəllimlər və hərbcilər üçün yazılmışdır.

Bu da həqiqətdir ki, orta ümumtəhsil məktəblərində vətənpərvərlik tərbiyəsi ayrıca bir fənn kimi tədris olunmur. Amma tədris olunan hər bir fənnin tərkibində vətənpərvərlik ruhu, vətənpərvərlik amalı, vətənpərvərlik ideyası yaşayır.

Filologiya elmləri doktoru, professor Tofiq Hüseynoğlunun təbirincə desək, “söz – tarixin yuvasıdır”. Biz isə deyirik: “tarixin möhkəm yuvası vətənpərvərlik şücaəti ilə qurulur”. Bu gün yeniləşən Azərbaycanda vətənpərvərlik tərbiyəsi dahi Heydər Əliyevin beş cildlik “Müstəqilliyimiz əbədidir” çağırışı, “Azərbaycan: tarixi irs və müstəqillik fəlsəfəsi”, “XXI əsrdə milli dövlətçilik”, “Azərbaycanda siyasət: dünən, bugün, sabah” (Ramiz Mehdiyev), “Müstəqillik dövrünün milli lideri” (Yaşar Qarayev), “İnsan bədii tədqiqat obyektini kimi” (Nərgiz Paşayeva), “Epik janr və müasir həyat” (Bəkir Nəbiyev), “Klassiklərdən müasirlərə” (Nizami Cəfərov), “Heydər Əliyev və Azərbaycan folkloru” (Məhərrəm Qasimov), “Azərbaycan ideologiyası” (Nizaməddin Şəmsizadə), “Heydər Əliyev və ədəbiyyatımız” (Akif Əliyev)

və başqalarının kitab, monoqrafiya və məqalələri ilə qoşa addımlayır.

Məktəbəqədər yaş dövründən uşaqlar daha fəal olur, həyatı öyrənir, sual verir, cavab alır, özündən xəbərsiz olaraq evdə, həyətdə bədən tərbiyəsi və idmanla məşğul olur. Velosiped sürür, topla oynayır, qaçır və s. Özləri üçün sənət, peşə seçirlər, gələcəkdə sürücü, əsgər, polis, rəssam, futbolçu, şahmatçı, müğənni və s. olacaqlarını da bildirirlər. Araşdırmalar göstərir ki, “insan bütün ömrü boyu ona zərərli olan məlumatın 70 faizini 6 yaşa qədər olan dövrdə əldə edə bilər”¹. Deməli, birinci sinifə qəbul olunan şagirdin idrakı fəallığı ilk növbədə onlarda ana dili və oxu təlimi vasitəsilə tərəkürün fəallaşdırılması yolu ilə yaranır.

İbtidai sinifə qəbul olunan şagirdlərin heç də hamısı “Azərbaycan xalq pedaqogikası” kitabının (müəlliflər: prof. Ə.Haşimov və F.Sadiqov) tələblərinə uyğun gəlmir; zamanın ağırı-acıları onların bəzilərini çoxdan öz cənginə almışdır. Müəllimin vətənpərvərlik borcudur ki, ilk növbədə şagird kontingentinin tərkibini müəyyən etsin, onları fiziki sağlamlıqlarına, həyat tərzinə görə qruplaşdırsın və problemləri uşaqları üzə çıxartsın, onların vətən, xalq, cəmiyyət üçün

¹ Zülfiyyə Veysova. Fəal interaktiv təlim. (Müəllimlər üçün vəsait). Bakı, 2007.

layiqli vətənpərvər nəsil kimi yetişməsi üçün əlindən gələni etsin.

Cəsarətlə demək olar ki, vətənpərvərlik tərbiyəsinin elmi-pedaqoji əsasını “görməli dövlət xadimi, ümummilliyet lideri Heydər Əliyevin bənzərsiz ömür yolu, ictimai-siyasi fəaliyyəti və zəngin irsi təşkil edir”¹. Bu tarixin real həqiqətidir. Çünki Heydər Əliyev Azərbaycanın müasir və inkişaf etmiş ölkə olması üçün misilsiz layihələr həyata keçirən, uzaqgörən bir siyasətçi idi. Azərbaycanda milli müstəqilliyin təməli onun adı, əməyi ilə bağlıdır.

Əslində milli müstəqilliyimizin əsasını Heydər Əliyev Azərbaycanda ilk dəfə hakimiyyətə gəldiyi zaman yaratmağa başlamış, 70-80-ci illərdə onu daha da inkişaf etdirmişdir. Vətənpərvər, yaradıcı, qurucu bir şəxsiyyət olan Heydər Əliyevin respublikanın hərtərəfli inkişafı və tərəqqisində xidmətləri əvəzsiz olmuşdur. Müstəqilliyimizin ilk illərində ölkədə özbaşnalığın, xaosun baş alıb getdiyi, “olum ya ölüm” günlərinin yaşandığı bir vaxtda Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə yenidən siyasi hakimiyyətə gətirildi. Dağıdılmış ölkəni, məhv edilmiş milli ləyaqəti, milli qüruru bərpa etmək üçün Heydər Əliyev vətəndaş həmrəyliyinə nail oldu. “Mən

¹ Fəridə Əliyeva. Ana dilinin tədrisi prosesində folklor nümunələri vasitəsilə şagirdlərin bədii təfəkkürünün inkişaf etdirilməsi. (Metodik vəsait). Bakı, 2011.

ömrümün qalan hissəsini xalqıma bağışlayıram!” deyən Heydər Əliyev 1993-cü ildən müstəqilliyimizin qaranlıq, dövlətimizin memarı, yaradıcısı və qurucusu kimi Azərbaycan tarixinin şanlı səhifəsini yazdı. Dövlətçiliyimizin, müstəqilliyimizin qorunub saxlanması, demokratiyanın inkişafı, insan hüquqlarının, iqtisadiyyatın bərpası və s.-də əldə edilən nailiyyətlər məhz onun gərgin əməyinin nəticəsidir. Heydər Əliyev vətənpərvərliyin, sülhün, əmin-amanlığın təminatçısı, xalqın rəhbəri, türk dünyasının lideri, millətin ümid və inam yeri idi.

Ümummilliyet lideri Heydər Əliyevin siyasi uğurları və quruculuq fəaliyyəti fonunda böyük maarifçiliyini də dəyərləndirmək başlıca şərtdir. Məhz onun səyi ilə bu gün ölkəmizdə C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəb, Bakı Ali Birləşmiş Komandanlar Məktəbi, Hərbi Akademiya, Bakı Hərbi Dənizçilik Məktəbi, Ali Hərbi Təyyarəçilik Akademiyası və s. fəaliyyət göstərir. Zabitlərimizin bir çoxu xarici ölkələrdə - ABŞ, Türkiyə, Rusiya və Pakistanda təhsil alırlar.

Hər bir müstəqil dövlətin əsas atributlarından biri onun ordusudur. Ordu dövlətin müstəqilliyinin, suverenliyinin, təhlükəsizliyinin təminatıdır. Artıq Azərbaycanın Silahlı Qüvvələri də kifayət qədər formalaşmış nizam-intizama, maddi-texniki bazaya, yüksək mənəvi-psixoloji duruma malikdir. Yüksək təlim səviyyəsinə malik hərbi mütəxəssislərin

hazırlanmasında, onların vətənpərvərlik tərbiyəsində Heydər Əliyevin xidmətləri əvəzsizdir. Bu gün Azərbaycanda ordu quruculuğu sahəsində əldə olunan yüksək nailiyyətləri NATO ekspertləri də təsdiq edirlər və birmənalı şəkildə göstərilir ki, Azərbaycanda güclü ordu var. Bu ordu hər zaman qalib gəlməyə qadirdir! İndi milli ordumuz vətən, xalq, dövlət qarşısındakı şərəfli missiyasını həyata keçirməyə, öhdəsinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirməyə hazırdır.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi deyəndə böyük öndər Heydər Əliyev heç də müasir gəncliyi silaha sarılmağa, hansısa ölkəni işğal, zəbt etməyə səsləmirdi. Onun vətənpərvərlik tərbiyəsi çağırışı qarşısında böyük hərfərlə yazılmış sülhsevərlik dayanırdı. 1996-cı ildə keçirilən Atlanta Olimpiyadasında Azərbaycanı 23 nəfər idmançı təmsil edirdi. Bu idmançıları ümummilli lider Heydər Əliyev Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevlə birgə qəbul etdi. Həmin görüşdə ulu öndər çox səmimi şəkildə özünü idmançılara və televiziya tamaşaçılarına tutub dedi: “Uşaqlar, siz beynəlxalq olimpiya yarışına gedirsiniz. Əvvəla, hamınıza uğurlar arzulayıram. İkincisi, idman idmandır, iki güləşənin biri yıxılmalıdır. Bax, qələbə əzimli olsanız da uduzan tərəflərinizi də görməlisiniz. Bir də ki, bu yarışa siz yeniləşən müstəqil Azərbaycanın

vətəndaşı kimi gedirsiniz. Mən daim Azərbaycanı sevmişəm və Azərbaycanlı olmağımla bugün də fəxr edirəm”.

Heydər Əliyev xarakterindəki bu cür incə məqamları tutan xalq yazıçısı Anar İctimai Televiziyanın “Ovqat” proqramındakı çıxışında deyir: “1982-ci ildə onun (Heydər Əliyevin – F.Ə) Moskvaya yola salınması ilə bağlı vida görüşümüz oldu. O, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini kimi Azərbaycan üçün görəcəyi işlərdən danışdı. Hamıya xoş sözlər söylədi. Əmək adamlarına, ziyalılara orden və medallar, fəxri adlar verdi. Son dərəcə zəhmətli, ciddi görünən Heydər Əliyev qəflətən kövrəldi. Belə ali mənəbə yüksələn, güclü və iradəli şəxsin kövrəlməsinə səbəb nə idi? Konkret desək, Heydər Əliyevin vətənə bağlılığı! Bu vida görüşündə Heydər Əliyev böyük uzaqgörənliklə duymuşdu ki, Azərbaycandan kənarda yaşamaq onun üçün çətin olacaq. Bir də ki, onun zəhmətinin bəhrəsi, əldə etdiyi uğurların qısa vaxtda məhv olacağını hiss edib, duymuşdu”.

O, harada olmağından asılı olmayaq vətən mənafeyini bütün mənafeələrdən üstün tutmuşdur. Müasir gəncliyin vətənpərvərlik tərbiyəsinə xüsusi diqqət yetirən H.Əliyev göstərirdi ki, “bizim gənclər gərək hazırlaşsınlar ki, XXI əsrdə Azərbaycanın inkişafını təmin edə bilsinlər. Bunun üçün biliklənmək, təhsil almaq, sağlam həyat tərzi keçirmək, mənəvi

milli dəyərlərimizə söykənmək və ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə etmək lazımdır"¹.

Cəmiyyətin hərtərəfli inkişafında biliyə, təhsilə xüsusi diqqət yetirən H.Əliyev yaxşı bildirdi ki, bunlar olmazsa ölkədə heç bir uğur qazanıla bilməz. Məhz bu meyarları əsas tutan ulu öndərin yüksək döyüş qabiliyyətinə malik silahlı qüvvələrin yaranmasında, formalaşmasında və inkişaf etməsində xidmətləri əvəzsizdir. Mühəribə istəməyən Heydər Əliyev atəşkəsi tez-tez pozan nankor düşməne hiddətlənib göstərdi ki, "bu gün hamı, ən əvvəl əli silah tuta bilən vətənin müdafiəsinə qalxmalıdır. Vətənin müdafiəsi hər bir kəsin müqəddəs borcudur"².

Biz vətənin müdafiəsi ifadəsini gəlişi gözəl söz kimi işlətməməliyik. Xalq şairi Səməd Vurğunun bəyan etdiyi "Bilsin ana torpaq, çətsiz Vətən, müsəllah əsgərim mən də bu gündən" çağırışına qoşulmalıyıq. Tarixçi İ.Əhmədovun təbircinə desək, Vahid Kütləvi Vətənpərvərlik, Könüllü Müdafiə Cəmiyyəti yaratmalıyıq³. Çünki vətənpərvərlik tərbiyəsi bugün uşaqlarımıza hava, su kimi lazımdır. Hərbi vətənpərvərlik heç də hər hansı bir ölkəyə hərbi təzyiq göstərmiş,

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. (I kitab). Bakı, 1997.

² Yəni orada.

³ İ.Əhmədov. Sovet Silahlı Qüvvələrinə yardım cəmiyyəti (OADKJC-nin 50 illiyi münasibətilə). Bakı, 1977.

onu işğal etmək, qan tökmək deyil, vətəni yad təzyiqlərdən, erməni işğalçılarından azad etməkdir. Lakin biz nə qədər sülhsevər olsaq da, vətən müdafiəsi, vətənpərvərlik tərbiyəsi dedikdə, ilk növbədə hərbi, döyüşçülük yada düşür. Hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin inkişaf dinamikasının əsasını silahlanma təşkil edir. Silahlanma, düşməne qarşı mübarizə müasir şəraitdə həqiqi bir reallığa çevrilib. Azərbaycandan fərqli olaraq NATO ölkələrində "hərbi-vətənpərvərlik" deyəndə onun arxasında mühəribə etmək, döyüşmək məfhumu dayanır.

Vətənpərvərlik tərbiyəsinin elmi-pedaqoji əsaslarına görə milli Azərbaycan ordusu dünya standartlarının tələblərinə uyğun qurulur. Müasir şəraitdə əldə etdiyimiz milli müstəqilliyimiz vətəni müdafiə etmək zərurətini yaradır. O da həqiqətdir ki, vətən müdafiə olunmazsa, düşmən təsirinə məruz qalar, bütün yeraltı və yerüstü sərvətlərimiz, xoşbəxt həyatımız, elmi-mənəvi dəyərlərimiz yox olar. Bu bərdə də Heydər Əliyevin öz baxışı, orijinal fikri vardır: "Biz indi, Azərbaycanın ikinci dəfə milli müstəqilliyi tarixindən müdafiəçiyik, biz vətəni müdafiə etmək hüququ qazanmışıq"¹. Vətəni müdafiə etməyə, onun yolunda şəhid olmağa hazırıq!

Xalqın vətəndaş sülhünü, vətəndaş həmrəyliyini düzgün müəyyən edən Heydər Əliyev Azərbaycanın ictimai-

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

siyasi vəziyyətinə həsr olunmuş toplantıda söylədiyi nitqində də öz ali məqsədini göstərir: "Mənim həyatım da, fəaliyyətim də yalnız Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasına, ölkəmizin bu ağır vəziyyətdən çıxarılmasına həsr olunmuşdur. Mənim başqa məqsədim, başqa əməlim yoxdur".

Elə bunun parlaq təzahürüdür ki, Heydər Əliyevin yürütdüyü siyasət nəticəsində Azərbaycan dünya birliyində tanınır. Vətəndaş sülhü, vətəndaş həmrəyliyi Azərbaycan üçün çox məqbuldur. Birlik bizim üçün bu gün də, sabah da, gələcək üçün də lazımdır. Çünki Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan kimi əzəmətli bir abidənin təməlini qoymuş və yaratmışdır. Onu qoruyub yaşatmaq isə yeni nəslin vətəndaşlıq borcudur.

Heydər Əliyevin dövlətçilik nəzəriyyəsi və təcrübəsində vətənpərvərlik tərbiyəsinin pedaqoji-psixoloji əsaslarını aydınlaşdırarkən ilk növbədə şəxsiyyətin fiziki sağlamlığına, ailə, məktəb, əxlaq tərbiyəsinə, təfəkkür tərzinə diqqət etmək vacibdir. Onun elmi-nəzəri görüşlərinə əsaslanıb demək olar ki, vətənpərvərlik tərbiyəsi "Baharın on yeddi anı" kino-filmindəki "Haradan başlanır vətən?" mahnısından başlanır. İnsan vətəninin harada olduğunu bilməzsə, vətənin azadlığı üçün nə kimi iradi keyfiyyətlərin zəruriliyini dərk edə bilməz. Deməli, pedaqoji, psixoloji və əxlaqi tərbiyənin stimül götürülməsi həm

vətənpərvərliyin dərk edilməsi, həm də vətənpərvər olmaq üçün psixoloji təminatdır. Bir qədər geniş götürsək, bunlar vətənpərvərlik tərbiyəsinin zəmininin əsasını təşkil edir.

Beləliklə, vətənpərvərlik tərbiyəsi barədə maraqlı mülahizələr irəli sürən professor Əhməd Seyidov onun üç pedaqoji-psixoloji komponentlərinə üstünlük verir. Birincisi, intellektual keyfiyyətlər komponentidir. Buraya istedad, zərəklilik, səfərbərlik daxildir. Professor Ə.Seyidov onu da açıqlayır ki, vətənpərvərlik tərbiyəsində, vətənpərvərlik şücaətində intuisiya da aparıcı rol oynayır. Bu fikrin davamı olaraq Ali Baş Komandan Heydər Əliyev "N" sayılı hərbi hissədə" olarkən göstərir ki, "Vətənpərvərlik böyük bir məfhumdur. Bu sadəcə orduda xidmət etmək deyil. Vətənə sadıq olmaq, vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq – budur vətənpərvərlik"¹.

Bəşər tarixində hər bir xalqın özünəməxsus adət-ənənəsi, dili, dini, mədəniyyəti olmuş, özünün qəhrəman oğulları ilə fəxr etmişdir. Qədim tarixə malik olan doğma Azərbaycan əsrlər boyu yadelli işğalçılara (farslara, romalılara, bizanslılara, ərəblərə, monqollara, səlcuqlara, ruslara, ermənilərə) qarşı mübarizə aparmışdır. Deməli, vətənpərvərlik tərbiyəsinin yaşı da qədimdir. Onun kökündə, mənəbündə vətənə məhəbbət,

¹ "Xalq qəzeti". 24 iyul, 1995.

vətənin müdafiəsində ayıq-sayıq dayanmaq, vətəni düşməndən qorumaq kimi ülvi hissələr dayanır. Heydər Əliyevin sözləri ilə desək, “Dünyada ən şərəfli peşə vətəni, torpağı, dövləti qorumaq peşəsidir”.

Bu gün Azərbaycan təhsilinin başlıca vəzifəsi ölkəni dünyanın ən inkişaf etmiş dövlətlərindən birinə çevirməyə qadir olan insan tərbiyə etməkdir. Yaşadığımız dövr tələb edir ki, indiki nəslə kiçik yaşlarından vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edək. Gənc nəslə həm fiziki, həm də psixoloji, mənəvi cəhətdən hərbi həyata hazırlayaq. Tədqiqatçı Y.M.Babanlı və D.Q.Quliyevin sözləri ilə desək, “Biz indi dərk edirik ki, vətəni qorumaq üçün həmişə hər bə hazır olmaq lazımdır. Gənc nəslin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi ilə bərabər, onun fiziki hazırlığının da səmərəliliyini köklü surətdə yaxşılaşdırmaq bu gün tələb olunur”¹.

Sevindirici haldır ki, milli müstəqilliyimizin möhkəmləndiyi müasir mərhələdə hərbi-fiziki tərbiyənin yenilənməsi mühüm vəzifələrdən biri kimi qarşıya qoyulur. Milli istiqlal yolunda çətinliklərlə irəliləyən, hər an problemlərlə üzləşən ölkəmizdə hərbi-vətənpərvərliklə bağlı görüləcək işləri arxa plana keçirmək olmaz. Çünki hərbi-fiziki

¹ Y.M.Babanlı, D.Q.Quliyev. Tələbə-gənclərin vətənpərvərlik və hərbi-fiziki tərbiyəsinin təşkili. Bakı, 2007.

tərbiyəyə laqeydlik göstərsək gənc nəslin sağlamlığına, hərbi hazırlığına, fəal həyat mövqeyinə mənfi təsir göstərmiş olarıq. Bu baxımdan dövlətin “Hərbi qulluqçuların fiziki hazırlıq normativləri” sərəncamı xüsusi qeyd edilməlidir. Həmin sənəddə fiziki hazırlıq üzrə ümumi normativlər, zabit və gizirlərin fiziki hazırlıq səviyyəsinin müəyyən edilməsi, maneələr zolağının dəf edilməsi elmi əsaslarla şərh olunur.

İstər çar Rusiyası dövründə, istərsə də sovetləşmə illərində başqa sahələrdə olduğu kimi xalqımızın formalaşmış hərbi-fiziki tərbiyəsi ənənələrinə məhəl verilməmiş, hakim millətin hegemonluğu təmin edilmişdir. Konkret desək, hərbi-fiziki tərbiyə məqsədli şəkildə milli ayrı-seçkilik prinsipləri əsasında aparılmışdır. Sovet imperiyasının apardığı hərbi-fiziki tərbiyə başdan-başa əsarət altında saxladığı xalqların (Azərbaycan da daxil olmaqla – F.Ə.) hərbi hissələrdə fəhləlik etməsinə yönəldilmişdir.

Məkrli bir siyasətlə yaradılmış hərbi-fiziki tərbiyə prosesində, xüsusilə idman yarışlarında ucadan səslənən dostluq və beynəlmilətçilik notlarının saxtalığı indi üzə çıxır. Əsrlər boyu inkişaf edib formalaşmış vətənpərvərlik tərbiyəsi ənənələrini imperiya hər vaxt pozmağa çalışmış, milli zabit və generallarımızı sıxışdırmış, onlara siyasi damğalar vurmuşdur. Nəticədə Azərbaycan xalqı beynəlxalq hərbi-tərbiyə

prosesindən, min illər boyunca formalaşmış tarixi-mədəni əlaqələrdən ayrı salınmışdır.

Baxmayaraq ki, hərbi-fiziki tərbiyənin əsası xalq qəhrəmanlarımız Dədə-Qorqud, Babək, Koroğlu, Qaçaq Nəbi, Qaçaq Kərəm, Qatır Məmməd, Tomris, Nigar, Həcər və b. tərəfindən yaradılsa da, Azərbaycan Rusiya ilə birləşdirildəndən sonra geri qalmış müstəmləkə ölkəsinə çevrildi. Burada hərbi təhsildən, vətənpərvərlik tərbiyəsindən yox, “ə..zəbər-əə, te-zəbər-te” təlimindən söhbət gedə bilərdi. 1920-90-cı illərdə keçmiş SSRİ-nin tərkibində olan Azərbaycan Moskvanın diktəsi ilə idarə olunsa da, “bolşevik” adı ilə onun hakimiyyətinə soxulmuş şaumyanlar, markaryanlar, qriqoryanlar bəd əməlləri, xəyanətləri ilə xalqımızın qəsdində dayanmışdılar¹.

1969-82-ci illərdə Azərbaycana rəhbərlik etmiş Heydər Əliyev bütün sahələrdə olduğu kimi bədən tərbiyəsi, idman, hərbi-fiziki hazırlıq sahəsində də böyük islahatlar hazırlayıb həyata keçirmişdir. Orta ümumtəhsil məktəblərində hərbi-fiziki tərbiyənin, bədən tərbiyəsi və idmanın tədrisi ilə maraqlanan ulu öndər müəyyən etdi ki, orta ümumtəhsil məktəblərində hərbi hazırlıq fənninin tədrisi müasir tələblərə cavab vermir.

¹ Bu barədə daha ətraflı bax: Fuad Əliyevin “Azərbaycanda ibtidai hərbi məktəblərin təşəkkülü və inkişaf mərhələləri” magistr dissertasiyası. N.Tusi adına ADPU-nun əsas kitabxanası. Bakı, 1999.

Hərbi hazırlıq işində maddi və texniki baza yox səviyyəsindədir. Hətta məktəblərdə hərbi dərs zamanı ov tüfəngini taxta parçaları əvəz edir. Üstəlik hərbi dərslər qeyri-ixtisas sahibləri tərəfindən tədris olunur.

Heydər Əliyevin qətiyyətli səyi nəticəsində 1970-ci illərdə N.Tusi adına ADPU-da ilkin hərbi və fiziki təlim fakültəsi fəaliyyətə başladı. “Müəllimliklə yanaşı zabit rütbəsi verən həmin fakültənin məzunları sırasında, fəxrli demək olar ki, 16 nəfər şəhid, 3 nəfər Milli Qəhrəman, 5 nəfər general vardır¹”. Bütün bunlar Heydər Əliyevin əməli fəaliyyətinin bariz nümunəsidir. Hərbi fiziki hazırlıq və vətənpərvərlik tərbiyəsi işində Heydər Əliyev “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanından irəli gələn zərb-məsələlərə daha çox üstünlük verərdi: “Elin atdığı daş uzağa gedər”, “Ordun varsa, yurdun var”, “El atan daşa güc çatmaz”, “El qalxdı, sən də qalx” və s.

Xalqımızın vətənpərvərlik, hərbi fiziki hazırlıq tərbiyəsinin tarixi zəngin, keçməkeşli olsa da, onun açılmamış qaranlıq səhifələri də vardır. Bu açılmayan qaranlıqlara və real tarixi həqiqətlərə xeyli sonralar hərbi-jurnalist, istedadlı tədqiqatçı Şəmistan Nəzərli “Qəribə talelər” (Bakı, 1982) və “Azərbaycan generalları” (Bakı, 1991) adlı əsərlərində güclü

¹ B.L.Ağayev. Milli müəllim kadrların hazırlığının mühüm mərhələsi. (Bax: “Gənc müəlləm”. 3 oktyabr, 1998).

bir işiq salır. Həmin işiqda aydın görürük ki, Azərbaycan Rusiya ilə birləşdirildikdən sonra bir dil və din qardaşlığımıza arxa çevirmişik. İstər çar Rusiyası dövründə, istər Azərbaycan Demokratik Respublikasının fəaliyyətdə olduğu illərdə (1918-1920), istərsə də 70 illik sovetləşmə illərində “müəffər sovet ordusu” XI Qızıl Ordu xalqa necə “azadlıq” gətirmişdisə, 1990-cı ilin 20 Yanvarında Bakıda günahsız qan töküüb getdi.

1918-1920-ci illərdə Azərbaycanda milli ənənələrə, psixologiyaya əsaslanan ordu yaradılmasına baxmayaraq, respublikanın milli müstəqilliyinə edilən qəsd nəticəsində milli ordumuz imperiyanın xəyanəti ilə aradan çıxarıldı. Bu ordunun qalıqları bir müddət Sovet Silahlı Qüvvələri tərkibində “aşağı dairələrdə” öz funksiyasını yerinə yetirdi. Böyük Vətən Müharibəsi illərində Sovet Ordusu tərkibində Azərbaycanın 416-cı Taqanroq diviziyasının səsi daha ucadan eşidilirdi. Bu da səciyyəvi idi ki, müharibənin qanlı-qadalı günlərində ilk Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına məhz azərbaycanlı İsrəfil Məmmədov layiq görülmüşdü.

İnqilabın ilk illərində iflasa uğramış Azərbaycan Ordusu müharibə illərində nümunəvi döyüşçü kimi hər cür uğurlar qazansa da, sonrakı dinc mərhələlərdə onun çağırışçı gəncləri tikinti, sənaye obyektlərində fəaliyyət göstərmişdir...

Xalqları istismar altında kölə kimi saxlayan bir ölkədə “Qorbacov “yenidənqurması” fəaliyyətə başladığı ilk gündən çətinliklə də olsa iqtisadi, sosial, milli gərginliyi gücləndirməklə “sosializm” adlanan bir cəmiyyətin axırına çıxdı. M.S.Qorbaçovun fəaliyyət göstərdiyi beş ildə Alma-Ata, Bakı, Tbilisi, Fərqanə, Oş şəhərlərində günahsız qanlar töküldü, Moldaviya, Belarusiya, Baltıqboyu və Qafqaz respublikalarında millətlər arasında milli gərginlik, çaxnaşma yaradıldı, azsaylı xalqların milli adət-ənənələrinə, tarixi keçmişinə böhtanlar, iftiralar yağdırıldı və s.

Bu cəhətdən bəzi faktlar üzərində dayanmaq istərdik. Hələ xeyli əvvəl “SSRİ-nin” bugünkü taleyini böyük uzaqgörənliklə duyan A.Soljenitsin və A.Saxarov kimi bədnam ziyalıların həqiqi siması bizə indi bəyan olur. Tədqiqatçı M.Əlizadə “Ziyalı: tarixi məqam və borc”¹ məqaləsində bu barədə qismən də olsa söhbət açır. Həmin məqaləyə onu da əlavə edək ki, A.Soljenitsinin “Rusiyanı necə qurmalı?” məqaləsi işıq üzü görən kimi Akif Əliyevin təbircinə desək, “Mərkəzdən tutmuş bütün milli əyalətlərdə xalq öz etiraz səsinə qaldırdı”². Bu da səbəbsiz deyildi. A.Soljenitsin ucadan bəyan edirdi ki, hazırda Rusiyanı iqtisadi cəhətdən geriycə salan,

¹ “Azadlıq” qəzeti. 26 oktyabr, 1991-ci il.

² Akif Əliyev. Müstəqillik uğrunda (Həqiqət qəzeti. 5 noyabr, 1991).

müflisləşdirən, ona artıq dünaqarası yük olan milli respublikalardır". Təbii ki, bu haqlı etiraza səbəb oldu və müəllifin belə bir fikri qətiyyətlə rədd edildi. Lakin A.Soljenitsinin həmin illərdə B.Yeltsin tərəfindən müdafiə olunması, həmin məvqedə dayanıb "Slavyan antantası" (Rusiya, Ukrayna və Belarusiya birliyi – F.Ə) yaratmaq ideyasını irəli sürməsi onun millətçi, şovenist olmasını sübut edirdi.

Millətçilik hissindən doğan "Rusiyanı necə qurmali?" məqaləsinin müəllifi A.Soljenitsin və onun mövqeyində dayanan B.Yeltsin bilməli idi ki, Rusiya milli respublikaların, coxmillətli sovet xalqının istismarı, qazancı hesabına yaşayırdı və onu da deyək ki, son 70 ildə "Rusiyanın təkə müzeylərinin eksponatları ilə bəlkə bütün Zaqafqaziyanı satın almaq olardı" (Əkrəm Əylisli). Cəmiyyətdə gedən siyasi oyunlar xalqın qəsdində dayandı. "Çətin və mürəkkəb bir keçid prosesini yaşayan, sinfi qütblərə və etnik tayfalara parçalanan xalq heç zaman sabit, etibarlı iqtisadi statusu kəsb edə bilməyib" (Y.Qarayev) və bilməz də... Biz isə istiqlal mübarizəmizə damğalar vurmuşuq. Ağma-bozuna baxmadan demişik: "Filankəs panislamist, pantürkidir". Bu adla nə qədər oğul və qızlarımızı mühakimə etmişik. Lakin nəzərə almamışıq ki, Oktyabr inqilabına qədər çar Rusiyasında türkcülük də,

islamçılıq da sözün həqiqi mənasında elə əsl inqilabçılıq demək idi...

Bu cəhətdən sosializm cəmiyyətinin süqutundan sonra ordu və hərbi qulluqçular arasında hərəc-mərclik yarandı. Doğrudur, ictimai təşkilatların və xalq hərəkatının proqramı təkə bürokratizm ilə mübarizə aparmaqla bitmir. Cəmiyyət üzərində xalq nəzarətini gücləndirmək, özlərinin mətbuat orqanlarını yaratmaq, ölkədə həyata keçirilən tədbirlərdə fəal iştirak etmək və s. məsələlər də əsas yer tutur. Lakin ictimai siyasi təşkilatlar, partiyalar arasında parçalanma və qruplaşma meyllərinin güclənməsi onları nüfuzdan saldı. Xalq yazıçısı İsmayıl Şıxlı göstərirdi ki, "Xalq cəbhəsi rəhbərliyini, cəbhədənkənar ziyalılarımızı kütlənin qarşısına çıxartmaq, onu inandırmaq və düzgün yola dəvət etmək sahəsində ciddi səhvlər var. Bəzən də şəxsi söhbət, şəxsi mənlilik hissi xalqın taleyinə cavabdehlik hissini üstələyir"¹. Yazıçı belə hesab edir ki, xalq cəbhəsi ziyalılarından tamamilə ayrıldı. Hətta ayrı-ayrı adamlar xalq cəbhəsi adından ziyalılarıma qarşı mənfi münasibət yaratmağa çalışdılar. Buna görə qarşılıqlı ehtimadsızlıq yarandı.

Akademik Ziya Bünyadovun fikrincə, "xalq cəbhəsi iki nəfər yazıçıdan ibarətdir, digərləri isə vəzifə, şan-şöhrət,

¹ "Yol" qəzeti. 1991, № 1.

kabinet iddiası ilə ortalığa atılıb"¹. Nəticədə pozucu müxalifət Bakıda 1990-cı il Qanlı 20 Yanvar faciəsi üçün əsaslı zəmin yaratdı. Lakin həqiqi xalq hərəkatı, onun azadlığı və istiqlaliyyəti uğrunda mübariz, vətənpərvər xalq şairi Xəlil Rza Ulutürk kimi mərd, mübariz insanlar da tapıldı.

Ədəbiyyatşünas Akif Əliyev Xəlil Rzaya həsr etdiyi "Mübariz şair", "Xəbərsizdir keşik çəkən", "Xəlil hey..." məqalələrində ("Ədəbiyyat qəzeti") və "Heydər Əliyev və ədəbiyyatımız" monoqrafiyasında böyük şairi haqlı olaraq vətənpərvərlik tərbiyəsinin ən bariz nümunəsi, şərəfli tarixi kimi dəyərləndirir.

Təcrübə göstərir ki, orta ümumtəhsil məktəblərində şagirdlər ədəbiyyat, tarix, riyaziyyat, fizika fənlərinə daha çox üstünlük verirlər. Musiqi, rəsm, bədən tərbiyəsi, əmək, ibtidai hazırlıq fənlərinə isə bəzən laqeyd münasibət bəsləyirlər. Şagirdlərin fənlərə münasibətinə bəzi halda valideynlər də bəraət qazandırır. Bu doğru deyil. Bədən tərbiyəsi, idman, hərbi hazırlıq fənlərinin müasir mərhələdə tədrisi müharibə vəziyyətində yaşayan Azərbaycan gəncləri üçün zəruri olsa da onun məsuliyyətini bilavasitə müəllim daşıyır. Bu məsuliyyət nədir? Müəllim şagird təfəkkürü ilə reallıq arasında salınmış işıqlı bir körpüdür. Həmin körpü şagirdlərimizi, müasir

¹ "Yol" qəzeti. 1991, № 1.

gəncliyi işğal olunmuş torpaqlarımızla qovuşdurmağa xidmət etməlidir. Bəs, bu gün ümumtəhsil məktəblərində ibtidai hərbi hazırlıq fənninin tədrisi necədir? Müasir tələblərə cavab verirmi? Konkret desək, yox! Hərbi təlim alan, sabahın əsgəri olacaq şagird bütün atıcı silah növlərindən xəbərdar olmalıdır. 2000-ci illərdə Sumqayıt şəhər məktəblərinin birində hərbi hazırlıq dərində təsadüf nəticəsində açılan gülləyə görə ümumtəhsil məktəblərindən hətta ov tüfəngləri yığışdırıldı. Ali təhsilli zabıt rütbəsi verən ADPU-nun hərbi fiziki çağırış və idman fakültəsi coğrafiya fakültəsi ilə birləşdirildi. Ali təhsil verən pedaqoji institut və universitetlərdə idman və bədən tərbiyəsi fənlərinin məqbul-ımtahanla qiymətləndirilməsi belə ləğv edildi. Nəticədə bütün bunlar hərbi-fiziki təlim prosesində yeni problemlər yaratdı. Hazırda

- hərbi-fiziki təlim prosesində nəzəri biliyə yer verilmir;
- fiziki hazırlıq və idmanın çoxnövliyyətinin təşkili, keçirilməsi metodikası təmin olunmur;
- fiziki hazırlığın metodikasına, pedaqogikasına, psixologiyasına əməl olunmur;
- hərbi-fiziki hazırlıq və idman üzrə məşğələlərdə idman masajlarına, tibbi sağlamlığa əhəmiyyət verilmir;
- hərbi-fiziki təlim prosesində pedaqoji prinsiplərə və idman vərdişlərinə riayət olunmur,

- hərbi-fiziki idman yarışlarında (turnikdə dartınmaq, futbol, qramlıq qumbara atmaq, qaçaraq uzununa tullanmaq) zədələnmənin səbəblərinin açıqlanmaması və s.

Tarixi keçmişimizə nəzər saldıqda aydın görürük ki, Azərbaycanda hərbi-idman oyunlarının və yarışlarının tarixi çox qədimdir. Sapand, şespər, qılıncla, balta və xəncərlə, kəmənd tutma, nizəyə oxşar dəyənəklərlə döyüş oyunlarının min illik tarixi vardır. Xalqımız bu alətlərdən ilk növbədə bir silah kimi istifadə edərək vətəninə, elini yağdı düşmənlərdən qorumuş, güclülük, cəld və mübariz olmaq tərbiyəsinə nail olmuşdur.

Azərbaycanda hərbi-fiziki təlim tarixi, onun mübarizlik, cəsarət, qətilik və inadkarlıq tarixi keçmişimizdən başlayır və hazırda silahlı qüvvələr bu milli tarixi ənənələri yaşadıb inkişaf etdirir. "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri haqqında" qanununda da hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsinin milli-tarixi ənənələr ruhunda yaşadılması xüsusi qeyd olunur.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi – Silahlı Qüvvələr üçün nədir? Birmənalı şəkildə döyüş hazırlığı! Ali Baş Komandanın göstərişi, sərəncamı və tapşırıqlarını icra etmək! Müasir gəncliyi vətənpərvərlik və döyüşçünlük ruhunda tərbiyə etmək! Bizim hərbi pedaqogika və hərbi psixologiyamız da məhz buna xidmət etməlidir. Bir sıra pedaqoji və psixoloji hərbi

tədqiqatlarda vətənpərvərlik tərbiyəsi işində əxlaqi mənəvi keyfiyyətlər, ağıl, iradə, zəka və s. cəhətlərə də üstünlük verilir.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin şanlı, maraqlı döyüş tarixçəsi vardır. Müasir gənclik bu şanlı keçmişimizi öyrənməlidir. Çünki silahlı qüvvələr, ordu quruculuğu dövlətin sabitliyi, ölkənin müdafiəsi, cəmiyyətin əmin-amanlığı deməkdir. Bizim ordu quruculuğunun təşkili mürəkkəb, ziddiyyətli, böhranlı bir yol keçmişdir. Çar Rusiyası əsarət, kölə vəziyyətində saxladığı müsəlmanları hərbi xidmətə aparmırdı. Bu da səbəbsiz deyildi. Birincisi, hərbi xidmətə çağırmaqla gənclərin vətənpərvərlik əzmini qırmaq, ikincisi, inanılmayan xalqa hərbi təlim keçmək absurd idi. Doğrudur, çar Rusiyası azərbaycanlıların ordu təliminə qadağalar qoysa da, Osmanlı ordusunun köməyi ilə Gəncədə zabıt köməkçisi hazırlayan məktəb təşkil edilmişdi. Bakı ingilis işğalçılara təslim edildikdən sonra Azərbaycanın Hərbi Nazirliyi Gəncə şəhərinə köçürülür. 1919-cu ildə M.Z.Rəsulzadənin sərəncamı ilə nazirlik Bakıya gətirilir. 1918-ci il avqustun 1-də yaradılmış Azərbaycan Respublikasının Hərbi Nazirliyinin ilk sərəncamı da hərbi səfərbərlik, vətəni qorumaq və müdafiəsi haqqındadır. Nazir general-leytenant S.Mehmandarov və nazir müavini Ə.Şıxlınskinin imzaladığı sərəncam milli müstəqillik və vətənpərvərlik tariximizin canlı sənəməsidir.

Beləliklə, I və II dünya müharibələri illərində Azərbaycan ordusu misilsiz qəhrəmanlıq şücaəti ilə çoxmillətli sovet xalqları sırasında şərəfli bir yer tutdu. Y.M.Babanlı və D.Q.Quliyev yazır: “1991-ci ildən başlayaraq Silahlı Qüvvələr quruculuğunu üç əsas dövrə bölmək olar. Birinci dövr 30 avqust 1991 – 15 may 1992-ci il, ikinci dövr 15 may 1992-ci il – 2 noyabr 1993-cü il, üçüncü dövr isə noyabr 1993-cü ildən sonrakı illəri əhatə edir”¹.

Tarixi keçmişimizə diqqət etdikdə aydın olur ki, erməni-daşnak millətçiləri 1905, 1920, 1950, 1956, 1988-ci illərdə və hazırkı mərhələdə xalqımızın qəsdində dayanıb. Ona fiziki, mənəvi zərbələr, böhtan və iftiralar vurmaqdan belə çəkinməmişlər. Lakin bunlara baxmayaraq Azərbaycan ordusu ilk hərbi qüdrətini 1920-ci ildə Qarabağda, “Əsgəran mübarizəsi” döyüşündə sübut etdi. Sovetləşmə dövründə isə layiqli rəhbər üzünə həsrət qalmış Azərbaycan (Borçalı, Göyçə, Qarabağ, Dağıstan) hissə-hissə kəsilib yadellilərə verildi. Hələ sülh müqaviləsi adı altında bağlanan Gülüstan (1813-cü il) və Türkmənçay (1828-ci il) sazişlərini demirəm...

Nəhayət, həyatın, zamanın qanlı cinayətlərinə sinə görmüş Azərbaycan “sapı özümüzdən olan baltalar” (İ.Şıxlı)

¹ Y.M.Babanlı, D.Q.Quliyev. Tələbə-gənclərin vətənpərvərlik və hərbi fiziki tərbiyəsinin təşkili. Bakı, 2007.

tərəfindən qarşı-qarşıya döyüşüb. “Od gəlini”ndəki (C.Cabbarlı) Aqşın, Babək kimi üz-üzə dayanıb. Torpaqları və xalqları Cənuba, Şimala, Qərbə bölünüb və sonda da “Böyük Ermənistan” yaratmaq xülyası meydana atılıb. Bu idealdımı sovet ideologiyasının bəşəriyyət, sülhsevərlik, beynəlmilətçilik çağırışı?! Qədim Azərbaycan torpaqları olan İrəvan mahalından 1988-ci ildə bütün azərbaycanlıların deportasiya olunmasında məqsəd nə idi? Heç şübhəsiz Ermənistanın Azərbaycana qarşı başladığı təcavüz xalqımıza baha başa gəldi. İnsanlar “qaçqın” və “məcburi köçkün” kimi qruplara bölündü. VII əsrdə Səfəvilər hakimiyyətinin at oynatdığı İrəvanda Azərbaycan xanlıqları, kəndləri məkirli siyasət nəticəsində talan olundu, 1920-ci ildən başlayaraq 1948-53-cü illərdə və 1980-90-cı illərdə deportasiya ilə başa çatdırıldı. Azərbaycanı qaçqın, didərgin məskəninə çevirən Ermənistan üstəlik həyasızcasına dünyaya car çəkir ki, türklər “zavallı erməniləri” blokada şəraitində saxlayır.

Tələ Azərbaycanı ikinci dəfə milli müstəqillik bəxş etdi. 1991-ci ilin oktyabrın 9-da Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri haqqında” qanun qəbul etdi. Lakin bu qanun kağız üzərində qaldı. Hərbi-fiziki çağırışda fərarilik, ordu quruculuğunda pozğunluq, anarxiya başlandı. Ulu öndər Heydər Əliyevin sözləri ilə desək,

“Azərbaycanda ordu quruculuğu iki tərəfdən şikəst olubdur: bir tərəfdən onun sərəncamında olan böyük hərbi-texniki, silah potensialı, baza potensialı dağıdılıbdır, ikinci tərəfdən də hərbi quruculuqla məşğul olmaq əvəzinə cürbəcür, ayrı-ayrı batalyonlar yaradaraq o dövrdə hərə öz məqsədi üçün istifadə edibdir”. Deməli, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri, ordu quruculuğu işləri, ölkənin parçalanmasına, qardaş qırğınına, vətəndaş müharibəsi cəhdlərinə və s. xidmət edirdi. İnkər edilməz həqiqətdir ki, ulu öndər Heydər Əliyev tərəfdən-dırnağa qədər silahlanmış, özünü Talış-Muğan Respublikasının prezidenti elan etmiş, polkovnik Əlikram Hübətovu və Gəncədə AXC hakimiyyətinə etimadsızlıq göstərən polkovnik Surət Hüseynovu tərksilah etdi. Daxili İşlər Nazirliyinə tabe olmayan, nazir müavini vəzifəsini icra edən, polkovnik mərhum Rövşən Cavadov da onun kimi...

Heydər Əliyev müdrik bir şəxsiyyət kimi Surət Hüseynovun və Rövşən Cavadovun hərbi-fiziki gücündən dövlətçilik işində istifadə etdi. Birinə Baş nazir, digərinə DİN-nin müavini vəzifələrini tapşırırdı. Amma xarici və daxili satqınların havadarlığı ilə onlar Heydər Əliyevə və Azərbaycan dövlətçiliyinə xəyanət etdilər.

Tərəfdən dırnağadək Azərbaycançılıq, vətənpərvərlik duyğuları ilə yaşayan Heydər Əliyevin fikrincə, “vətəni sevmək üçün üç amil vacibdir: birincisi, vətənpərvər olmaq istəyən şəxs gərək vətəninin tarixini, ədəbiyyatını, coğrafiyasını yaxşı bilsin. İkincisi, gərək o şəxsin bir peşəsi olsun ki, əməlləri ilə vətənə xeyir verə bilsin. Üçüncüsü, budur ki, gərək vətəninin xeyir-şərini öz xeyir-şərindən vacib hesab etsin, özünü vətənə fəda etməkdən çəkinməsin. O, şəxsədə ki, bu üç şərt yoxdur, onda vətən haqqında danışmağa dəyməz”.

Əməli və siyasi fəaliyyətində vətəni sevməyin bu üç amilini şərafə yerinə yetirən Heydər Əliyev 1993-cü ildə müstəqil Silahlı Qüvvələrin, ordu quruculuğunun milli zəmində təməlini yaratdı. Üstəlik müasir gəncliyin orduya, hərbi xidmətə istiqamətləndirmək yollarını müəyyən etdi və hər bir azərbaycanlı gəncinə ölkə başçısı, Ali Baş Komandan, general-mayor kimi yox, səmimi bir vətəndaş, vətənpərvər Dədə-Qorqud kimi deyirdi: “Hər bir Azərbaycan gəncinə gənclik vaxtına çatana qədər özünü orduda xidmət etmək üçün hazırlamağı tövsiyə edirəm. Gərək hər bir gənc orduya səfərbər olmağa hazır olsun və orduda xidmət etməyi özünə şərəf kimi qəbul etsin”.

Sözün həqiqi mənasında bu ibrətəməz ifadələr müasir gənclik üçün bir meyar, kriteriya, ölçü vahidi olmalıdır. Onu

vəzifəyə, məsul işə qəbul edəndə ilkin olaraq soruşulmalıdır: "Sən vətənə borcunu yerinə yetirmisənmi?" Vətənə borcunu yerinə yetirməyən hər hansı bir vətəndaşın xalqına, millətinə, vətəninə, ana torpağına xidmət etməyə mənəvi haqqı, hüququ çatmır və yoxdur!

1990-cı illərdə "Azərbaycan ibtidai-hərbi məktəblərin təşəkkülü və inkişaf mərhələləri" adlı magistr dissertasiyası üzərində işləyərkən bir neçə dəfə C.Naxçıvanski adına Bakı Hərbi məktəbində oldum. Məktəbin rəisi, general-leytenant, mərhum Valeh Bərşadlı ilə görüşdüm. O nəcib, vətənpərvər insandan öyrəndim ki, bu hərbi məktəb Zaqafqaziyada yeganə tədris müəssisəsidir. 1970-ci ildə Heydər Əliyevin təkidli səyi və təşkilatçılığı nəticəsində fəaliyyətə başlayıb. Məktəb hərbi təmayüllüdür. İlkin ibtidai hərbi təhsil alan gənclər ixtisaslı zabit, hərbiçi olmaq üçün təhsil məktəblərinə göndərilirdi. 1970-80-ci illərdə bu bir ənənəyə çevrilmişdi.

Hər il avqust ayının sonunda indiki H.Əliyev adına sarayda Rusiyanın ali məktəblərinə qəbul olunan gənclərlə Heydər Əliyevin şəxsən görüşü olardı və hər dəfə də o, Rusiyanın Ali Hərbi Məktəblərinə göndərilən tələbə kontingentinin siyahısına baxıb əsəbiləşərdi. Admiraldan tutmuş, generala qədər bir çox məktəb rəisi bu səbəbdən vəzifəsindən uzaqlaşdırıldı. Bəs səbəb nə idi?

Bu Valeh Bərşadlı üçün də qaranlıq idi. Onun dediklərinə görə Heydər Əliyev şəxsən onu qəbul edib bildirir ki, "Valeh, sənənlə ölkə başçısı kimi yox, zabit kimi danışıram. Sənin Rusiyanın ayrı-ayrı şəhərlərinə göndərdiyin tələbələr kontingentinin siyahısına baxmışam. Çoxu milliyətçə ermənidir. Balam, C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəb bəlkə Ermənistan üçün hərbiçi kadrlar hazırlayır? Bizə yüksək ixtisaslı hərbiçi-zabit kadrları lazımdır. Daha Novruzəli, Məmmədhasən kişi, Xudayar bəy, Qurbanəli bəy yox!"

Sovet ideologiyasının tüğyan etdiyi bir vaxtda Heydər Əliyevin bu cür qətiyyətli göstərişi C.Naxçıvanski adına Bakı Hərbi Məktəbində bir canlanma yaratdı. Elmi-pedaqoji kadrlar da, tələbə kontingenti də milliləşdirildi. Məktəbin 30 illik yubileyində iştirak edən Heydər Əliyev böyük qürur hissi və ictimailə deyirdi: "Mən indi düşünürəm ki, əgər bu hərbi məktəb olmasaydı, bizim ordumuzdakı o zabidlərin çoxu yaqın olmayacaqdı. Çünki bu zabidlərin çoxu həmin məktəbin yetirmələridir. Bu məktəbdən sonra biz ildə təxminən 800-900 nəfər gənc azərbaycanlını Sovet İttifaqının ali hərbi məktəblərinə göndəirdik. İndi milli ordumuzda qulluq edən zabidlərin əksəriyyəti o zaman ali hərbi məktəblərdə hazırlanan zabidlərdir"¹.

¹ "Azərbaycan" qəzeti. 1 fevral, 1997.

Vətənpərvərlik, milli layaqət və milli qürur Heydər Əliyev böyüklüyünün ana xəttini təşkil edir. O, yaratmış olduğu güclü orduya vətəni, torpağını etibar etmiş və bir sərkərdə kimi də ona komandanlıq etmişdir. 1993-cü ildən başlayaraq ön cəbhələrdə, səngərlərdə (Tərtər, Xankəndi, Goranboy, Qazax, Tovuz, Füzuli, Cəbrayıl və s.) döyüşçülərlə birgə düşmənlə üz-üzə dayanan Heydər Əliyev qəhrəman oğullarımıza sanki güc-qüvvət vermişdir. Təkcə bir faktı xatırlayaq: “Vətən yolunda, Heydər Əliyev yolunda!” – deyən Xankəndi döyüş cəbhəsində meydana atılıb düşmən tankının altında əzilərək şəhid olan Etibar İsmayılov 30 nəfər yoldaşını ölümdən xilas etmişdir.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi Heydər Əliyevin hərtərəfli fəaliyyətində - çıxışlarında, göstərişlərində, tövsiyələrində özünü qabarıq şəkildə göstərirdi. Televiziyada göstərilən bir süjeti hələ də xatırlayıram: Ulu öndər Murovdağda “N” saylı hərbi hissədə döyüşçülərlə görüşə gedib. O, qarşısında əli avtomatlı dayanmış əsgərə yaxınlaşıb soruşur:

- Adın nədir?

- Adım Taleh İsmayılov, cənab Ali Baş Komandan!

- Neçə yaşın var?

- 23.

- Təhsilin varmı?

- Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin neft və qaz mühəndisliyi fakültəsini bitirmişəm. İşsiz idim, könüllü gəldim cəbhəyə.

- Bəs, niyə işsiz?

- Yaşadığım Tovuz rayonunun Yanıqlı kəndində məgər qaz var?

- Sən əsgəri xidmətini yaxşı başa vursan Tovuzda qaz da olacaq, su da, lap ördək də” – deyərək ulu öndər Talehin alnından öpür.

Heydər Əliyev AXC və Musavat cütliyünün ona yönəldilmiş qəsdlərini, terrorunu, silahlı qüvvələrini çox ustalıqla dəf etməyi bacardı. Özü də silahla yox! Nitqi, həyəcanlı və dərin məzmunlu çıxışları ilə... Ölkədə təhlükəli an, məqam başlananda xalq, millət evlərində, mavi ekran qarşısında dahi rəhbərin göstərişini gözlədi. Bəzi məqamları xatırlayaq: “Diqqət, diqqət! Bu gün Azərbaycan prezidenti Əbülfəz Qədirqulu oğlu naməlum istiqamətə qaçmışdır!”. Yaxud: “Bu gün Azərbaycan xalqına müraciət edirəm! Bildirmək istəyirəm ki, ölkəmizin təhlükə altında olduğunu görəndə hamı dərək etsin! Görək hər kəs ordumuzun, müdafiəmizin möhkəmlənməsi üçün öz payını versin!”.

“Ordumuzun və müdafiəmizin möhkəmlənməsi üçün” kəlamı müqəddəs bir çağırış idi və bu çağırışa bir gecə

qaranlığında bütün vətənpərvər Azərbaycan xalqı topladı. Vətən dərdi ilə odlanıb-yanan Heydər Əliyev deyirdi: “Bu gündən ön cəbhə ilə arxa cəbhədə silahlı döyüşü yox, respublikamızın hər bir vətəndaşı düşməne qalib gəlmək üçün var qüvvə ilə çalışmalıdır. Daha geriye çəkilməyə yer yoxdur. Azğın ermənilər ələ keçirdikləri yaşayış məntəqələrini yandırır dağıdır, hər yanı xarabalıqlara çevirirlər. Min bir zəhmət bahasına tikilən kənd və qəsəbələrin dağıdılmasına yol vermək olmaz! Öz vətəninə öz torpağını qorumaq uğrunda çalışan əsgər düşməndən qat-qat güclüdür”¹.

Erməni quldur-bandit dəstəsi işğal etdikləri Şuşa, Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli, Ağdam, Cəbrayıl torpaqlarında vəhşiliklər törədir, insanlığa yaraşmayan nalayiq əməlləri ilə bütün dünya xalqlarının nifrətini qazanırlar. Tarixi abidələri, müqəddəs qəbiristanlıqları dağıdır, yerlə-yeksan edirlər. Bəs, vəziyyətdən çıxış yolu nədədir? Azərbaycan ordusu ilə xalqın sıx birliyini təmin etmək, nəhəng bir gücə, qüvvəyə dönüb, düşməne zərbə vurmaq! Bunu bugünkü həyatımız, ana vətən tələb edir! Ümummillə lider Heydər Əliyev təkrar da olsa deyirdi: “Azərbaycan taleyinin həll olduğu bu məqamda heç kim “iqtidar” və yaxud “müxalifət” ola bilməz. Bu torpaqda yaşayıb, onun suyundan içən hər bir

¹ H.Əliyev. Müstəqillimiz əbədidir. Bakı, 1997.

vətən övladı üçün indiki halda vahid düşmən vardır”¹. Vahid düşmən də hamımıza aydındır...

Heydər Əliyev ideyalarını layiqli şəkildə yaşadıb, inkişaf etdirən, Azərbaycan, ingilis, rus dillərində bütün dünyaya bəyan edən Azərbaycan Respublikasının prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev göstərir ki, “istəyirik beynəlxalq hüquq normaları tətbiq olunsun, işğalçı qüvvələr torpaqlarımızdan çıxsın və bir milyondan artıq soydaşlarımız öz doğma torpaqlarına qayıda bilsin”.

Azərbaycanın bölgədə lider ölkəyə çevrilməsi, onun güclü potensiala malik ordusu olmasının təminatçısı olmuş Heydər Əliyevin bu ideyalarını İlham Əliyev çox şəərəflə yerinə yetirir. Bunu hər ilin iyun ayının 26-da Azərbaycan Ordusunun bayram günü təntənəsi bir daha təsdiq edir. 26 iyun 2011-ci il tarixdə keçirilən Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bayram günündə cənab İlham Əliyevin söylədiyi “Biz hər an doğma torpaqlarımızı azad etməyə hazır olmalıyıq” fikrini xalqımız, ordumuz, silahlı qüvvələrimiz dəstəkləyir, bəyanir və müdafiə edir.

Tədqiqatçı İ.B.Əsgərov doğru göstərir ki, “vətənpərvərlik tərbiyəsinin nəzəri və əməli əsasları, ilk növbədə, müstəqilliyimizin qorunması uğrunda klassiklərimizin

¹ H.Əliyev. Müstəqillimiz əbədidir. Bakı, 1997.

vətənpərvərlik və vətənin müdafiəsi ideyalarına istinad edir"¹. Bu həqiqətdir. N.Gəncəvi qədim Gəncə şəhərindən kənara çıxmasa da, onun ölməz poeziyası, vətənpərvərlik ideyaları ilə aşlanmış ibrətamiz kəlamları bütün dünyanı gəzir. Xalq şairi S.Vurğuna görə "mənsub olduğun xalqın varlığı ilə fəxr etməyən, onun eşqini müqəddəs bir məşəl kimi qəlbində yandırmayan bir insan öz vətəndaşlıq haqqını dərk edə bilməz, ona "vətənpərvər" demək də gülünc olar". Ulu öndər Heydər Əliyevə görə hər bir vətənpərvər adam, millətini, xalqını sevməyi hər bir azərbaycanlı Azərbaycanın müstəqilliyinin daimi dönməz olması üçün səy göstərməlidir.

Hərbi-jurnalist Ş.Nəzərli "Azərbaycan generaları" adlı sənədli çərkində göstərir ki, general Əliəğa Şıxlinski azərbaycanlı oğullarını Tbilisidəki üçillik Zaqafqaziya Hərbi-Siyasi Məktəbinə oxumağa göndərəndə demişdi: "Bacarıqlı və cəsur olun! Bizə, xalqımıza hərbi mütəxəssislər çox lazımdır. Unutmayın ki, bir millətin ki, silah tutan oğlu, milli ordusu yoxdur, onun torpağına da təcavüz edərlər, ana və bacılarının namusuna da toxunurlar"². General Əliəğa Şıxlinski fikri sanki bu günümüz üçün deyilib. 20 yaşlı Müstəqil

Azərbaycanın Milli Ordusunun 93 yaşını qeyd etdiyi bir gündə...

Filologiya elmləri doktoru, professor Nurlana Əliyeva "Azərbaycanda mədəni irsin hamisi" adlı məqaləsində doğru göstərir ki, bizim milli təfəkkürümüzdə vətən və ana məfhumları bir-birindən ayrı deyil. Bu assosiativ əlaqə indiyə qədər vətən haqqında köksümüzdən qopan ən ülvü məcazda da ifadə olunur: məhz ana vətən! Deməli, azərbaycanlı şüurunda vətən də, dövlət də, dövlətçilik də, vətən müqəddəratının qorunması üçün həyata keçirilən siyasət də ilk növbədə ana, qadın adının ucaldığından, müqəddəsliyindən başlayır"¹.

Doğrudan da xalq şairi Səməd Vurğunun sözləri ilə desək, "aslanın erkəyi, dişisi olmaz!". Tarixi keçmişimizə diqqət etsək görürük ki, vətən torpağı uğrunda döyüşlərdə Azərbaycan qadınları həmişə ön sırada olmuş, qəhrəman bir əsgər kimi düşmənlə üz-üzə vuruşmuşlar. Qarabağ faciəsində nə qədər qızlarımız, qadınlarımız, ana və bacılarımız mənfur düşmənlə əlinə keçməmək üçün çıxış yolunu özlərini Araz çayına atmaqda tapmışlar. Bu azərbaycanlı qadınının vətənpərvərlik tərbiyəsi, ləyaqət və namus məktəbidir. Onu tarixin daş yaddaşına Tomris ana, Türkan xatun, Nüşabə, Sara xatun, Xurşudbanu Natavan, Ağabəyim Ağə, Zərifə xanım,

¹ İ.B.Əsgərov. Hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsinin əsasları. Bakı, 2000.

² Ş.Nəzərli. Azərbaycan generaları. Bakı, 1991.

¹ "Azərbaycanın səsi" jurnalı. Bakı, Oktyabr, 2004.

Qarabağ döyüşlərində bir ovuc vətən torpağını bağına basıb qəhrəmancasına həlak olmuş Qaratellər, Qültəkinlər yazıb. Dahi Heydər Əliyev qadınlarımızın bu şücaətini yüksək dəyərləndirib: “Azərbaycan qadını tarix boyu öz ağılı, zəkası, namusu, isməti, fədakarlığı, çalışqanlığı, mərdliyi, vətənpərvərliyi ilə, millətinə, torpağına olan hədsiz məhəbbəti və gözəlliyi ilə, Azərbaycan xalqının milli xüsusiyyətlərinə sadıqlığı ilə tanınmışdır. Əsrlər boyu Azərbaycan qadınının üzünə böyük zəhmətlər düşmüşdür. Bu zəhməti də o, həmişə mərdliklə, cəsarətlə çəkmiş və bu zəhmətdən heç vaxt inciməmişdir. Sona çatan XX əsr Azərbaycan qadını üçün böyük nailiyyətlər, hadisələr, böyük dəyişikliklər əsri olmuşdur. Ən böyük nailiyyətlər ondan ibarətdir ki, Azərbaycan qadını azadlığa çıxmışdır. Bu böyük bir hadisə, tarixi bir uğurdur”¹.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi doğma vətənə, torpağa olan sevgidir. H.Əliyev adına Ali Hərbi Məktəbin əməkdaşı Zəminə Xınalı siravi hərbiçidir. Anadır, şairdir. “Qaçaq İsmayıl” (2008), “Pəhləvan Kamil” (2010) kimi iki dastanın müəllifidir. Hər iki dastanda Kəmərliyə, İncə dərəsində, Qazaxda, Tovuzda, Əlibəyliyə, bütövlükdə Azərbaycanda düşmənlə üz-üzə döyüşərək ana vətən uğrunda qəhrəmancasına həlak olmuş

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

igid oğulların vətənə, doğma yurd yerlərinə olan məhəbbəti əsas yer tutur.

Ana və vətən birləşməsinin kökündə qadın dayanır və dünyaya göz açan körpə ana laylası ilə boy atır. Xalq şairi Nəriman Həsənzadə “ana laylasını bəşəri himn” kimi dəyərləndirir. Heydər Əliyevin fikrincə, qadın ailə saxlayan, cəmiyyət üçün, həyat üçün övlad böyüdən bir insandır. Bu insan əsl ana kimi övlad tərbiyə etməklə yanaşı, dövlət və dövlətçilik işində, onun quruculuq fəaliyyətində özünün yüksək vətəndaşlıq fəallığını nümayiş etdirir. Milli-mənəvi dəyərlərimizi bacardığı şəkildə qoruyub inkişaf etdirir.

Bu qadın jurnalist, “Dövlətçilik” qəzetinin əməkdaşı olmuş F.Akifzadənin “Azərbaycan gənclərinin lideri”, “Gənclərə örnək olan lider”, “Üzümü yaşdlarıma tutub deyirəm ki...”, “Elin gözü tərəzidir”, “Yüksək hörmət və ehtirama layiq xanım”, “Respublikanın birinci ledisi” silsilə yazılarında da səsləndirdiyi kimi, təhsil və səhiyyə nazirliklərinin illərlə yığılıb qalmış problemlərini aradan qaldıran, milli mənəvi dəyərlərimiz olan saz və muğam sənətinə yeni nəfəs gətirən YUNESKO və ESESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun presidenti Mehriban xanım Əliyevadır.

Azərbaycanda mədəni irsin keşiyində ayıq-sayıq dayanmış Mehriban xanım H.Əliyev Fondunun qapılarını

xalqın üzünə açıb. Əsl insanpərvərlik, vətənpərvərlik, xeyirxahlıq simvoluna çevrilmiş Mehriban xanım harada olursa olsun bu keyfiyyətləri özü ilə yol yoldaşı kimi aparıb. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bütün xarici səfərlərində iştirak edən Mehriban xanımı daim ölkəmizin, vətənimizin taleyi düşündürüb. Bu baxımdan bəzi məqamları xatırladaq.

Fransada olmuş Mehriban xanım uşaq xəstəxanasında olarkən bu klinika ilə əlaqə yaradılmasına və talesemiyanən əziyyət çəkən azərbaycanlı uşaqların burada müalicə olunmasına nail olmuşdur. İxtisasca həkim olan Mehriban xanım uşaqların sağlam böyüməsi üçün daim çalışır. Prezident İlham Əliyevin Rusiyaya, Gürcüstana, Qazaxıstana, Özbəkistana səfərləri zamanı Mehriban xanımın yüksək səviyyədə keçirdiyi görüşlər əsl vətəndaşlığın parlaq təzahürüdür.

Heydər Əliyev siyasətini, ideyalarını uğurla həyata keçirən Mehriban xanım xalqın inam, ümid yerinə çevrilib. Nəcib insan, gözəl xanım ölkədə ədalətin, haqqın qoruyucusu, haqsızlığa, ədalətsizliyə məruz qalmış insanların arxası, dayağıdır. İnsanların əfv olunması, bağışlanması, azadlığa çıxması, məktəb, uşaq bağçası, xəstəxana və s. tikintilər aparması artıq Mehriban xanımın gündəlik əməli işinə çevrilib.

2011-ci ildə Beynəlxalq Avrovizion mahnı müsabiqəsində Eldar və Nigarın qələbəsini dəyərləndirən Mehriban xanım göstərir ki, “qədim ənənələrə, maddi və intellektual sərvətlərə malik olan Azərbaycan bəşər mədəniyyəti tarixində layiqli yerini tutmalıdır”.

YUNESKO-nun Azərbaycan mədəniyyətinə, incəsənətinə diqqət göstərməsində, İçərişəhərin dünya mədəni irs siyahısına salınmasında, milli muğam və saz sənətinin bəşər mədəniyyəti səviyyəsinə çıxmasında xalq şairi, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri Zəlimxan Yaqubun təbirincə desək, Mehriban xanımın xidmətləri əvəzsiz olmuşdur. Deməli, vətənə xidmət, vətənpərvərlik tərbiyəsi Mehriban xanıma tələyin bəxş etdiyi alın yazısıdır. O, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti kimi ölkəmizin qədim sənət növlərinin yaşaması üçün əlindən gələni edir, kimsəsiz və xəstə uşaqlara qayğı göstərir, onların həyat və təhsil şəraitinin yaxşılaşdırılması işləri ilə məşğul olur.

Mehriban xanım Əliyeva millilik, bəşərlik və xalqiliklə əkiz dünyaya gəlib. Onun Bakıda “Qafqaz xalq ənənələri evi”ni yaratması heç də təsadüfi deyil. Çünki “Qafqaz xalq ənənələri evi” tarixi ənənələri qorumaq, yaşatmaq ideyalarına xidmət edir. Burada keçirilən tədbirlərə nəzər salaq: “İpək yolunun musiqi festivalı”, Yaponiya mədəniyyət günləri,

Qəbələdə Beynəlxalq musiqi günləri və s. Böyük yunan filosofu Aristotelin fikrinə, “insan yaratmaq üçün yaşayır”¹. Amma mən belə deyərdim: Mehriban xanım vətəninə, xalqını, torpağını, millətini yaşatmaq üçün yaşayır. Bu reallığı nədənsə müxalifət görmür, mətbuatda bəntən, iftiralar yazmaqdan belə çəkinmirlər. Məsələn, YUNESKO-nun ali mükafatına layiq görülmüş Mehriban xanım haqqında “Azadlıq”, “Musavat” qəzetləri yazırdı: “O, (Mehriban xanım Əliyeva – F.Ə) bu ada layiq deyil!”, “Prezidentin həyat yoldaşı olduğuna görə ona mükafat verilib” və s.

Bütün bunlardan fərqli olaraq YUNESKO-nun baş direktoru Koisiro Matsuura isə bəyan edirdi: “Xanım Mehriban Əliyevanın yüksək ada layiq görülməsi təşkilatımızın tarixində mühüm bir anda baş verir. Bu təltif onu göstərir ki, mədəniyyət inkişafın tacıdır və tacları bəzəyən bütün ləl-cəvahiratlardan daha qiymətlidir”. İndi gəl, bu dəyərlə fikirləri bizim “vətənpərvər” müxalifətə başa sal!

Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri, professor Zəhra Quliyevanın “Xeyirxahlıq rəmzi”, M.Ə.Sabir adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin direktoru, filologiya elmləri doktoru, professor Nurlana Əliyevanın “Azərbaycan mədəni irsinin hamisi” adlı Mehriban xanım

¹ Aristotel. Poetika. Bakı, 1974.

Əliyevaya həsr olunmuş məqalələrdə Azərbaycanın birinci xanımının coxsahəli fəaliyyəti yüksək dəyərləndirilmişdir. AMEA-nın müxbir üzvü, hüquq elmləri doktoru, BDU-nun Dövlət və Hüquq Nəzəriyyəsi kafedrasının müdiri, professor Məsumə Məlikova Mehriban xanıma göndərmiş olduğu təbrik məktubunda yazır:

“Çox hörmətli Mehriban xanım!

Vətənimizin tarixi bütün dövrlərdə ölkəmizin müdafiəçiləri, haqq işi uğrunda mübarizlər, siyasi xadimlər, elm və mədəniyyət xadimləri sırasına daxil olan qəhrəman qadınlarımızın adları ilə zəngindir. Doğma vətənimizin naminə gördüyünüz məhsuldar işinizlə və yorulmaz fəaliyyətinizlə Siz bu cərgədə öz layiqli yerinizi tutmusunuz. Yeni həyat quran suveren Azərbaycanımız Sizinlə fəxr edir”¹.

Elə biz də professor Məsimə xanımın bu təbrikinə qoşuluruq. Çünki ecazkar Azərbaycan musiqisinin vətənpərvərlik motivləri ilə yoğrulmuş Mehriban xanım mədəniyyətində milli musiqimiz özünəməxsus səciyyəvi xüsusiyyətləri ilə dünya xalqlarının diqqətini cəlb edir. Belə məqamlar Mehriban xanımın fəaliyyətində daha qabarıq görünür.

¹ Mehriban Əliyeva YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri (Xüsusi buraxılış). Bakı, 2004.

Bu da həqiqətdir ki, səngərdə düşmənlə üz-üzə dayanıb vuruşan döyüşçü üçün silah-sursatla yanaşı mahnı, nəğmə, musiqi də önəmlidir. Elə Cavanşir Quliyevin “Əsgər marşı” kimi. Bu marş sanki böyük Üzeyir Hacıbəyov “Cəngi”sinin davamıdır:

Vətən məni yetişdirib
bu ellərə yolladı.
Bu torpağa qurban deyib,
allaha ismarladı.
Boş oturma, çalış dedi,
xidmət elə vətənə.
Südüm sənə halal olmaz,
sən baş əysən düşməyə.
Marş irəli, marş iləli,
Azərbaycan əsgəri.
Dönməz geri, dönməz geri,
Azərbaycan əsgəri.

Göründüyü kimi, vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq, mübarizlik mövzusunda bir-birindən maraqlı, məzmunlu, yüksək ideyalı marşlar, cəngilər, nəğmələr, yallılar və s. gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsində, vətənin müdafiəsinə səfərbərlik işində müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

II FƏSİL. ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEV İDEYALARI TƏLƏBƏ GƏCLƏRİN VƏTƏNPƏRVƏRLİK TƏRBIYƏSİNİN MƏNBƏYİ KİMİ.

Müasir gəncliyin vətən sevgisi ilə tərbiyə olunmasında bədən tərbiyəsi, idman, hərbi fənlərin, olimpiya oyunlarının və yarışlarının keçirilməsinin mühüm əhəmiyyəti vardır. Çünki gənc nəslin təfəkküründə milli vətənpərvərlik ideyasını suveren, azad, müstəqil ölkəmizin müdafiəsinə yönəltmək qarşıda dayanan mühüm problemdir. Bu problemin uğurlu həllində hərbi-fiziki hərəkət, oyun və yarışlar müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Sevindirici haldır ki, ötən əsrin 70-80-ci illərində gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması Heydər Əliyevin uzaqqörən siyasətilə Azərbaycanın uğurlu gələcəyi üçün zəmin yaratmışdır. Yeniləşən Azərbaycanın milli müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə, real quruculuq işlərinə başlamasına, Milli Ordunun yaradılmasına, ölkədə sabitliyin təmin olunmasına, elmin, təhsilin, səhiyyənin və s. inkişaf etdirilməsinə Heydər Əliyevin yüksək təşkilatçılığı, fədakarlığı və yorulmaz fəaliyyətilə nail olunmuşdur.

Ensiklopedik biliyə, dərin siyasətə, güclü təfəkkürə malik olan Heydər Əliyevin zəngin irsi böyük vətənpərvərlik

mənbəyidir. O, şairlərimizin şeirlərində səslənən “Qalx ayağa Azərbaycan!” misrası ilə xalqını, millətini və dünya azərbaycanlılarını öz ətrafına topladı. Amma bütün bunlara asanlıqla nail olmadı. Başı pozmuş dəstələrə qoşulmuş, parçalanmış silahlı ordunun qarşısına Heydər Əliyev siləhsiz, təkbaşına çıxaraq tərksilah etdi və bəyan etdi ki, hər il iyun ayının 26-da Milli Ordu günü kimi qeyd edilsin.

Dövlət müstəqilliyinə ordu quruculuğundan başlayan Heydər Əliyev Azərbaycan gənclərini birinci foruma çağırır, onların qarşısında dayanan vəzifələri müəyyən etdi: “İndi ordumuzun 90 faizini gənclər təşkil edir. Gənclər təşkilatlarının əsas vəzifələri hər bir gənci, hər bir Azərbaycanlı övladını orduya xidmətə hazırlamaqdan ibarət olmalıdır. Bizim güclü ordu olmalıdır. Ona görə yox ki, biz yenidən hərbi əməliyyatlara başlamaq istəyirik. Yox, sadəcə olaraq Müstəqil Azərbaycan Respublikasının özünün güclü ordusu olmalıdır”¹.

Müstəqil Azərbaycanı fəlakətdən, faciədən qurtaran xilaskarımızın vətənpərvərlik çağırışlı ideyaları göstərir ki, hərbi-fiziki tərbiyə hər birimizin başlıca vəzifəmiz olmalıdır. Çünki biz erməni işğalçılarının apardığı elan olunmamış müharibəyə qarşı hərbi gücümüzü göstərməliyik. Heydər Əliyev hərbi hissələrdə, döyüş bölgələrində, C.Haxçivanski

¹ H.Əliyev. Müstəqillimiz əbədidir. Bakı, 1997.

adına Hərbi Məktəbin Naxçıvan MR-dakı filialındakı görüşdə demişdir: “Mən sizə baxaraq Azərbaycanın gözəl gələcəyini görürəm. Azərbaycanın gələcəyi gənclərə məxsusdur. Azərbaycanın gələcəyini gənclərə etibar edirik. Əziz övladlarımız, sizə etibar edirik. Siz isə bu ümidlərimizi doğrultmalısınız”¹.

Heydər Əliyev vətəni onun bu gününü, sabahını və gələcəyini müasir gəncliyə, yeni nəsə tapşırır. Gəncliklə fəxr edən Heydər Əliyev istiqlal şairi Xəlil Rza Ulutürkə görüşündə göstərirdi ki,

Azadlığı istəmirəm

qıram-qıram, bir həb kimi.

Qolumdakı zəncirləri qıram

gərək, qıram-qıram!

- deyən şairin oğlu Təbriz Xəlil oğlunun Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı daşmasına mənəvi haqqı çatır.

Gəncliklə qırılmaz tellərlə bağlı olan Heydər Əliyev xüsusi fərmanı ilə 2001-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Gənclər və Turizm Nazirliyini yaratdı. Gənclərin I Forumunda demişdir: “Mən istərdim ki, Azərbaycan gəncləri sağlam, güclü və davamlı olsun, vətənimizin düşmənlərinə qarşı barışmaz olsun, öz xalqı uğrunda, torpağının tam qələbəsi uğrunda çox

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

gözl vuruşmağı bacarsın. Siz özünüzi hər bir çətinliyə dözü
bilən və hər bir çətinliyi aradan qaldırmağa qadir olan güclü,
çevik və davamlı insan kimi hazırlamalısınız”¹.

Əlbəttə, çevik və dözümlü insan idman və bədən
tərbiyəsi təlimi əsasında formalaşır. Bu da həqiqətdir ki,
vətənimizin çoxəsrlik tarixində idman, bədən tərbiyəsi həmişə
mühüm yer tutub. Həyatı dərk edən hər bir insan özünü fiziki
cəhətdən inkişaf etdirir, sağlamlığını möhkəmləndirir.

Güclü idman potensialı olan Azərbaycan Sovetlər Birliyi
tərkibində futbol, boks, güləş, şahmat, basketbol və s.
yarışlarında öz tarixi vəzifələrini uğurla yerinə yetirmişdir.
1980-ci illərdə böyük və zəngin hərbi-vətənpərvərlik
ənənələrini yaşadan Azərbaycanın idman və bədən tərbiyəsi
işlərinə münasibət büsbütün dəyişdi. Nəhəng idman
meydançaları, stadionlar baxımsızlıq üzündən dağıdıldı. Idman
kompleksləri məhv edilib kababxanalara çevrildi. Beynəlxalq
yarışlarda, olimpiya oyunlarında iştirak edən Azərbaycan
idmançılarının zəngin təcrübəsi məqsədli şəkildə məhv olundu.

Lakin Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişi ilə
Azərbaycanın intibah dövrü – quruculuq, yaradıcılıq mərhələsi
başlandı. Bu intibah bədən tərbiyəsi və idman sahəsində də
özünü aydın göstərdi. Bakıda, Sumqayıtda, Gəncədə,

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

Naxçıvanda, Mingəçevirdə yeni möhtəşəm idman kompleksləri
tikilib gənclərin istifadəsinə verildi. Idman növlərinin
kütləviləşməsi, Azərbaycan İdman və Tenis Akademiyasının
açılışı, Bədən Tərbiyəsi və İdman Institutunun Akademiyaya
çevrilməsi ölkə rəhbərliyinin bu sahəyə göstərdiyi böyük
diqqətin və qayğının təzahürüdür.

1997-ci ildə İlham Əliyev Azərbaycan Milli Olimpiya
Komitəsinin prezidenti seçildəndən sonra respublikada bədən
tərbiyəsi və idman sürətlə və hərtərəfli inkişaf yönünə üz
tutdu. İdmançılarımız Azərbaycanı beynəlxalq yarışlarda
ləyaqətlə təmsil etdilər. MOK-nun həyata keçirdiyi tədbirlərin
nəticəsidir ki, idmançılarımız beynəlxalq yarışlarda, olimpiya
oyunlarında, dünya, Avropa çempionatlarında 900-dən çox
medal, 400-dən çox qızıl medal qazanıblar. Elə bir beynəlxalq
yarış, çempionat yoxdur ki, Azərbaycan idmançıları orada
iştirak etməsin. Bu çox önəmli amildir, çünki beynəlxalq
yarışlarda çıxış edən idmançılar həm zəngin təcrübə toplayır,
həm də öz qələbəsi ilə respublikamıza şan-şöhrət gətirirlər.

Bu gün beynəlxalq yarışlar meydanına çevrilən
Azərbaycan 1952-ci ildən SSRİ yığma komandası tərkibində
Olimpiya yarışlarında iştirak etmişdir. 2007-ci ildə Azərbaycan
idmançılarının Olimpiya oyunlarında iştirakının 55 illiyinə həsr
olunmuş yığıncaqda Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının

prezidenti, millət vəkilı Mehriban xanım Əliyeva da çıxış etdi. O, fəxrlə qeyd etdi ki, bizim idmançılar SSRİ yığma komandasının tərkibində Olimpiya oyunlarının doqquzunda iştirak etmiş, 46 nəfərdən 10-u qızıl, 11-i gümüş, 7-i nəfəri bürünc medal qazanmışdır.

1992-ci il Barselona olimpiyadasında Azərbaycan cəmi 5 nəfər idmançı ilə təmsil olunsa da, onlardan 2-si fəxri kürsünün yüksək pilləsinə qalxa bilmişdir. Sevindirici haldır ki, elə həmin ildən Azərbaycan Beynəlxalq Olimpiya Hərəkatının təmbüquqlü üzvünə çevrildi və Azərbaycanın Olimpiya hərəkatında mövqeyi, nüfuzu artırmağa başladı. Bu baxımdan 1996-cı ildə keçirilən Atlanta Olimpiyadasında Azərbaycan 23 nəfər idmançı ilə təmsil olunmuş, 197 ölkənin qatıldığı bu yarışda ölkəmiz 61-ci yeri tutmuş, bir nəfər isə (Namiq Abdullayev) gümüş medala layiq görülmüşdür.

2001-ci və 2002-ci illər iki əlamətdar hadisə ilə tarixin yaddaşına düşdü. MOK-nin inzibati binasında on illik yubileyi keçirildi. İkincisi, Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi. Qurultayın gedişində MOK-nin "Gənclər və İdman" bölməsi, ABŞ, Almaniya, Danimarka, Latviya, Rusiya, Belarus, Ukrayna, Gürcüstan və b. ölkələrin tanınmış idmançıları yeni idman oyun və yarışların layihəsində iştirak etdilər. MOK-nə xüsusi diqqət və qayğı göstərən ümummilli

lider Heydər Əliyev 2001-ci ildə "Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin yaradılmasının onillik yubileyi haqqında" xüsusi sərəncamla qərar qəbul etdi. Sərəncamda qeyd olunurdu ki, 2002-ci ildə Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin yaradılmasının onilliyi tamam olur. 2002-ci il həm də Azərbaycan idmançılarının olimpiya oyunlarında iştirakının 50 illik yubileyidir. İdmançılarımız 1952-ci ildən etibarən olimpiya oyunlarında iştirak etməyə başlayaraq, SSRİ yığma komandasının tərkibində çıxış etməli olmuşlar. Azərbaycan Olimpiya Hərəkatı tarixini ümumiyyətlə, şərti olaraq üç dövrə bölmək olar: Azərbaycan idmançılarının SSRİ yığma komandası tərkibində olimpiya oyunlarında iştirak etdiyi 1951-1988-ci illəri əhatə edən dövr, 1988-1992-ci illərdə oyunlara hazırlıq mərhələsini başa vuraraq, orada Müstəqil Dövlətlər Birliyinin yığma komandası tərkibində iştirak etdiyi dövr və Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi Beynəlxalq Olimpiya Hərəkatına qoşulduğu 1992-ci ildən sonrakı dövr.

Azərbaycan idmançıları SSRİ yığma komandasının tərkibində Olimpiya oyunlarının doqquzunda 46 idmançı ilə çıxış edərək 10 qızıl, 11 gümüş və 7 bürünc medal qazanmışlar. Sərbəst üsulla güləşçi Rəşid Məmmədboyovun 1952-ci il Helsinkidə keçirilən Olimpiyadasında qazandığı gümüş medal Azərbaycan idmançılarının Olimpiya oyunlarında ilk uğuru kimi

qiymətləndirilməlidir. Sonrakı olimpiyalarda sprinter məsafələrinə qasan Yuri Konovalovun, müasir beşnövcü Viktor Mineyevin, voleybolçu İna Riskalın, həndbolçu Rəfiqə Şabanovanın və Lyudmila Şubininin, qılıncoynadan İlqar Məmmədovun, futbolçu İqor Ponomaryovun və başqalarının uğurlu çıxışları Azərbaycan idmanının nüfuzunu artırdı.

1992-ci il Barselona Olimpiyadasında Azərbaycan idmanı Müstəqil Dövlətlər Birliyinin yığma komandasında cəmi 5 nəfərlə təmsil olunsada, idmançılarımızdan ikisi – cüdoçu Nazim Hüseynov və gimnast Valeri Belinki qızıl medal alaraq, Olimpiya çempionu adına layiq görüldülər.

1992-ci ildə Milli Olimpiya Komitəsinin yaradılması ilə ölkəmizin Olimpiya Hərəkatında yeni bir dövr başlayır. Artıq Azərbaycan müstəqil bir dövlət kimi Beynəlxalq Olimpiya Hərəkatına qoşularaq, öz idman potensialını tam nümayiş etdirmək imkanı əldə etdi. Azərbaycan ilk dəfə olaraq 1996-cı il Atlanta Olimpiyadasında 23 nəfərdən ibarət öz milli Olimpiya komandası ilə müstəqil Azərbaycan Respublikasının üçrəngli bayrağı altında çıxış etdi. 197 ölkənin iştirak etdiyi bu oyunlarda gənc Azərbaycan Respublikasının 61-ci yer tutması idmanımızın uğuru sayıla bilər. Sərbəst üsulla güləşçi Namiq Abdullayevin həmin yarışlarda qazandığı gümüş medal isə

müstəqil Azərbaycan Respublikası idmanının ilk yüksək nəticəsi kimi qiymətlidir.

Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin 1997-ci il iyulun 31-də keçirilmiş Baş Məclisində təşkilat məsələlərinə baxılaraq, onun yeni heyətinin seçilməsi komitənin fəaliyyətində müsbət istiqamətdə əsaslı dönüş yarada bilmiş, ölkəmizdə Olimpiya Hərəkatının sürətli inkişafına təkan vermiş və onun Beynəlxalq Olimpiya Hərəkatına fəal qoşulmasını təmin etmişdir. Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi ölkəmizdə Olimpiya Hərəkatının və idmanın inkişafı ilə bağlı məqsədyönlü, ardıcıl fəaliyyət göstərərək, qısa müddət ərzində uğurlu göstəricilər əldə etmişdir. İdmançılarımızı Sidney şəhərində keçiriləcək XXVII Yay Olimpiya oyunlarına yüksək səviyyədə hazırlamaq və hazırlıq mərhələsində onların rəsmi beynəlxalq yarışlarda iştirakını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası prezidentinin 20 fevral 1998-ci il tarixli sərəncamı Milli Olimpiya Komitəsinin daha məqsədyönlü iş aparması üçün geniş imkanlar açdı. Oyunlara hazırlıq işlərinin vaxtında və dövlət səviyyəsində aparılması öz müsbət nəticələrini verdi. Həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində Azərbaycan idmançılarından 31 nəfər 10 idman növü üzrə 2000-ci il XXVII Yay Olimpiya Oyunlarına vəsiqə

qazandı və Azərbaycan ikinci dəfə müstəqil dövlət kimi olimpiyada iştirak etdi.

2000-ci il sentyabrın 15-də Sidney şəhərində başlanmış bu yarışlarda Azərbaycan idmançıları yüksək idman nəticələri göstərdilər. Stend atıcısı Zəmfira Meftahətdinova və güləşçi Namiq Abdullayev qızıl, 19 yaşlı boksçu Vüqar Ələkbərov bürünc medal qazandılar. 199 ölkənin iştirak etdiyi Sidney Olimpiyadasında Azərbaycanın 34-cü yeri, Avropa ölkələri arasında isə 23-cü yeri tutması idmanımızın böyük qələbəsi idi. Bu Milli Olimpiya Komitəsinin rəhbərliyi altında aparılmış gərgin, planlı, məqsədyönlü işin parlaq nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Milli Olimpiya Komitəsi Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatının daha da genişlənməsi, onun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, idmançılarımızın hazırlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün onların beynəlxalq yarışlarda iştirakının təmin olunması yolunda səmərəli fəaliyyət göstərir. Xüsusilə qeyd edilməlidir ki, Milli Olimpiya Komitəsi bu mühüm vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün ölkənin müxtəlif dövlət və ictimai qurumları ilə, habelə dünyanın ayrı-ayrı olimpiya və idman təşkilatları ilə sıx əməkdaşlıq əlaqələri yarada bilmişdir. Milli Olimpiya Komitəsinin bu tədqirəlayiq fəaliyyəti ümid verir ki, Azərbaycan xalqı idmançılarımızdan

daha yüksək qələbələr gözləsin, müstəqil Azərbaycanımızın üçrəngli bayrağı, himnimizin sədaları daha tez-tez göylərə qalxsin. Ulu öndər 2001-ci il 12 dekabr tarixində Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək və onun onillik yubileyinin ölkəmizin ictimai-mədəni həyatı üçün əhəmiyyətini nəzərə alaraq, Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatının daha da möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə qərara almışdır:

1. Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin yaradılmasının onillik yubileyi ölkəmizdə geniş qeyd olunsun;
2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Milli Olimpiya Komitəsi ilə birlikdə yubiley tədbirləri planı hazırlayıb həyata keçirsin və bu sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İdman böyük qayğı və diqqət tələb edir. Hər hansı ölkədə onun kifayət qədər ardıcıl və məqsədyönlü inkişafı idman ənənəsi, idmanla məşğul olmağa şərait və imkan, idmançılara münasibət, idman mütəxəssislərinin yetişdirilməsi, yarışların təşkili və keçirilməsi, idmançıların beynəlxalq yarışlarda iştirakının təmini, idmanın təbliği, kütləviləşdirilməsi kimi amillərdən çox asılıdır. Belə amillər cərgəsində dövlətin idmana münasibəti özünəməxsus yer tutur.

Çünkü bu münasibət özü-özlüyündə qeyd olunan məsələlərin müəyyən qisminin həllinə bilavasitə təsir göstərir.

Azərbaycan qədim idman ənənəsi ilə seçilən ölkələrdən biridir. Burada tarixən idmanın müxtəlif növləri inkişaf etmişdir. Bu məsələyə münasibətdə Heydər Əliyev demişdir: “Xalqımız, millətimiz genetik xüsusiyyətlərinə görə fiziki cəhətdən sağlam insanlardan ibarət olan xalqdır, millətdir. Fiziki sağlamlıq və fiziki güc, mənəvi sağlamlıqla bərabər Azərbaycan xalqına, millətinə xas olan xüsusiyyətdir. Amma bu xüsusiyyət həmişə bizim daxilimizdə qalıbdır. Keçmiş dövrlərdə də, əsrlərdən-əsrlərə pəhləvanlarımız da, güləşçilərimiz də, oxatanlarımız da, fiziki imkanlarını cürbəcür oyunlarda nümayiş etdirənlərimiz də olubdur. Ancaq məlum olan səbəblərə görə bunlar yalnız öz ölkəmizin çərçivəsində qalıb, dünya miqyasına çıxmayıbdır”¹. Azərbaycan idmanının dünya idmanından bu cür təcrid olunması, beynəlxalq aləmdə özünə layiq şəkildə təmsil olunmaması siyasi səbəblərdən doğmuşdur. Prezident Heydər Əliyev çıxışlarından birində bunu belə izah edir: “Keçmiş dövrlərdə də Azərbaycanın nümayəndələri Olimpiya Oyunlarında təmsil olunmuşdular. Bəziləri yüksək nailiyyətlər də əldə etmişlər. Ancaq onlar keçmiş Sovetlər İttifaqını təmsil etmişlər. Eyni zamanda

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

Azərbaycan tam müstəqil olmadığına görə keçmişdə Sovetlər İttifaqının ümumi komandasında Azərbaycanın idman ustaları istənilən qədər, istənilən miqdarda heç vaxt təmsil olunmamışdır”¹.

Sovet İttifaqının tərkibində olarkən idmana dövlət səviyyəsində münasibətin əsasları ümumittifaq miqyasında həll olunurdu. Bu, respublikaya ayrılan büdcənin hansı hissəsinin bilavasitə idman üçün nəzərdə tutulmasının əslində qabaqcadan müəyyənləşdirilməsi idi. Sovet İttifaqında müttəfiq respublikalarda böyük idman qurğularının tikintisi planlı şəkildə aparılmışdır. Hər bir müttəfiq respublikaya bir mərkəzi stadion tikintisi üçün imkan yaradılmış, örtülü idman zallarının, komplekslərin inşasına məhdudiyət qoyulmuşdu. Təbii ki, bu cəhət ölkə ərazisində böyük idman qurğularının yaradılmasına həmişə maneçilik törətmişdir. İdman yarışlarının keçirilməsi, beynəlxalq turnirlərə, dünya, Avropa çempionatlarına atletlərin göndərilməsi də eyni qaydada tənzimlənirdi. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, müttəfiq respublikanın ittifaq miqyasında güclü olan idmançıları da bəzən subyektiv səbəblərdən yığmaya salınmırdı. Təbii ki, göstərilən cəhətlər müxtəlif idman növlərində Azərbaycan idmançılarının dünya və Avropa çempionatlarında uğurlar qazanmasına mane olmuşdur. Bütün

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

bunlar respublika idmanına öz təsirini göstərirdi. Belə şəraitdə mövcud imkanlardan istifadə etməklə, kütləvi bədən tərbiyəsi üçün nəzərdə tutulanlar hesabına ölkə idmanının inkişafına çalışmaq tələb olunurdu. İkinci yol daxili imkanların səfərbərliyə alınması, həmkarlar ittifaqlarının idman bazalarını yaratmaqla idman şəraitini yaxşılaşdırmağı əhatə edirdi. Məhz bu imkanlardan düzgün istifadə etmək idmanın inkişafı üçün müəyyən şərait yaratmağa, böyük idmana yol açmağa kömək göstərə bilərdi. Əsas şərtlərdən biri mövcud şəraiti düzgün qiymətləndirmək, bu sahədə ardıcıl, məqsədyönlü siyasət yürütməkdən ibarət idi. Heydər Əliyev Respublikaya rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illərdə Azərbaycanda bütün sahələrin, o cümlədən idmanın gələcək inkişaf perspektivləri ciddi nəzərə alınmışdır. Bu illərdə ölkədə bir çox idman kompleksləri, qurğuları, zalları tikilmiş, idman meydançaları salınmış, böyük idman-sağlamlıq mərkəzləri yaradılmışdır. Ölkədə idmanın maddi-texniki bazasının yaradılması üçün çox iş görülmüşdür. Məsələn, təkcə Bakıda 1975-ci ildə 250 idman meydançası və şəhərciyi salınmışdır. 1973-cü ildə respublikanın paytaxtında möhtəşəm idman sarayının təməli qoyuldu. 1974-cü ildə Bakıdan başqa Azərbaycanın 36 rayonunda 59 uşaq-gənclər idman məktəbi fəaliyyət göstərirdi.

Azərbaycanda idmana dövlət səviyyəsində qayğı müasir idmanın inkişaf tarixi prosesində həmişə birmənalı olmamışdır. Əgər idman mütəxəssisləri yetişdirən ali məktəb Azərbaycanda 1931-ci ildə açılmışdısa, respublikanın mərkəzi stadionunun tikintisi 40-cı illərin əvvəllərində başlanmış, ikinci dünya müharibəsi dövründə iş dayandırılmışdır. Respublika stadionu 1952-ci ildə istifadəyə verildi. Heydər Əliyev millətin, xalqın gələcəyi üçün böyük əhəmiyyət daşıyan, lakin həqiqi dəyəri ilk baxışdan hamıya aydın olmayan işlərin görülməsini həmişə təxirəsalınmaz fəaliyyət saymışdır. Azərbaycan prezidenti həmişə quruculuq tərəfdarı olmuş, tikilib xalqın istifadəsinə verilmiş obyektlərin, o cümlədən idman obyektlərinin dağıdılmasına qarşı barışmaz mövqe tutmuşdur.

Müstəqilliyin ilk illərində respublikada idman son dərəcə unudulmuş sahələrdən birinə çevrilmişdi. Idman meydançası və zallarının aqır-ayrı adamların əlinə keçməsi, idman avadanlıqlarının dağıdılması 1991-1993-cü illərdə geniş vüsət almışdı.

Heydər Əliyev müxtəlif görüş və çıxışlarında idmanın xalqın və dövlətin həyatında böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini diqqət mərkəzinə çəkərək bu istiqamətdə iş görməyin vacibliyini daim xatırlatmışdır. Azərbaycan prezidenti idmanın inkişaf etdirilməsini həmişə dövlətin mühüm vəzifələri sırasına

daxil etmişdir. "Biz respublikamızda əhalimizin, millətimizin sağlamlığı haqqında, fiziki, mənəvi sağlamlığı haqqında düşünürük. Bu gün də düşünürük, xalqımızın gələcəyi üçün də düşünməliyik. Bu bizim vəzifələrimizin içərisində ən böyük, ən əhəmiyyətli vəzifədir"¹.

Respublika prezidentinin idman sahəsində irəli atdığı ilk addım idman meydançaları və zallarının təyinatı üzrə işlədilməsi, onların bərpası haqqında verdiyi göstərişlərdə əksini tapdı. Müstəqilliyin ilk illərində idmana münasibət sahəsində yaranmış vəziyyətdən bəhs edərkən Azərbaycan Prezidenti demişdir: "...1990-93-cü illərdə Azərbaycanda bütün idman qurğuları dağıdılmışdı. Azərbaycanın ən böyük stadionu bərhad vəziyyətə salınmışdı. Ayrı-ayrı adamlar orada müxtəlif bazarlar, dükanlar açmışdılar, oranı kababxanaya döndərmişdilər. Bilin, mən bu məsələ ilə tanış olanda Azərbaycanda çox şeylər dağıdılmışdı. Amma Azərbaycanın gəncliyi, idmanı üçün ən vacib olan bu stadionun dağıdılması məni həddindən artıq incitdi.

...O zaman mən məsələ qaldırdım ki, orada qayda-qanun yaratmaq lazımdır. Stadionu nəinki bərpa etmək, onu müasir, beynəlxalq standartlar səviyyəsinə qaldırmaq lazımdır.

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı,1997.

...Biz oranı qısa bir müddətdə təmizlətdirdik. İndi stadion təmir olunubdur, beynəlxalq standartlar səviyyəsindədir, Azərbaycan gəncliyi üçün fayda verir.

...Baxın, qısa bir müddətdə hər şeyi nə tez dağıtmaq olardı. Həmin dağıntıları qısa bir müddətdə aradan qaldıraraq Azərbaycanın bugünkü simasını yaratmaq lazım idi. Biz bunu yaratdıq"¹.

Müstəqillik dövründə ölkə idmanının inkişaf etdirilməsi üçün, şübhə yox ki, ilk növbədə dövlətin idmana münasibətində dəyişiklik yaranmalı idi. Belə dəyişiklik 1993-cü ilin ikinci yarısında Heydər Əliyevin dövlətə başçılıq etməsi ilə başlandı.

1993-cü ilin noyabrında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti dünya və Avropa miqyaslı yarışlarda yüksək nəticələr göstərmiş Azərbaycan idmançılarını qəbul etdi. Bu görüşdə respublika prezidenti qeyd etdi ki, idmançılar dövlətin xüsusi qayğısı ilə əhatə olunmalıdırlar. Bu qayğı ölkəmizdə idmanın inkişafına, istedadlı idmançıların potensial imkanlarının açılmasına xidmət etməlidir. Dövlət başçısı ölkədə idmanın inkişafı üçün geniş imkanlar yaradacağını bildirdi.

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı,1997.

Heydər Əliyev Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatının genişlənməsinin də təşəbbüskarı və ilhamçısı oldu. 1994-cü ilin aprelinde ölkə başçısı Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin prezidenti Xuan Antonio Samaranç, Milli Olimpiya Komitələri Assosiasiyasının prezidenti Mario Vaskes Ranani, Avropa Olimpiya Komitəsinin prezidenti Jak Roqu qəbul etdi. Qəbulda Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatının vəziyyəti və onun inkişaf perspektivləri haqqında geniş fikir mübadiləsi aparıldı. Bu görüşdən üç ay sonra prezidentin fərmanı ilə Azərbaycan Gənclər və İdman Nazirliyi yaradıldı. Fərmanda Nazirliyin başlıca fəaliyyət istiqamətləri qeyd edilmişdi. Prezident ölkədə idmanın inkişafı üçün həyata keçirilməli olan əsas məsələlər dairəsinə aşağıdakıları daxil etmişdi: mövcud idman bazalarının, stadionların, meydança və zalların qorunması, bərpa və təyinatı üzrə istifadəsinin təmin edilməsi; yeni idman bazalarının, meydançalarının, stadion və zalların tikilməsi, onların zəruri avadanlıqlarla təchizatı; idman bölmələri və klublarının açılması; idman mütəxəssislərinin yetişdirilməsi; ölkə birinciliklərinin və digər yarışların keçirilməsi; idmançıların beynəlxalq yarışlarda iştirakının təmin edilməsi; yüksək idman nəticələri göstərmiş idmançılara diqqət və qayğı göstərilməsi; idmançıların təltif olunması;

Azərbaycanda beynəlxalq yarışların keçirilməsi; uşaq və yeniyetmələrin daha geniş miqyasda idmana cəlb olunması.

Qeyd olunan tədbirlər dövlətin idman, gənclər iş, əhalinin asudə vaxtının təşkili ilə birbaşa və ya dolayısı ilə məşğul olan strukturlarının fəaliyyəti ilə reallaşdırılmalı idi.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı apardığı təcavüzkar müharibə ölkənin iqtisadiyyatına böyük zərərələr vurmuşdu. Bu dövrdə idmanın inkişafına kifayət qədər vəsait ayırmaq çətin idi. Prezidentin göstərişi ilə idman üçün bütün imkanlardan maksimum istifadə olunurdu. Buna baxmayaraq, ölkə başçısı bunun hələ yetərinə olmadığını qeyd edirdi. O, çıxışlarından birində həmin dövrü səciyyələndirərək demişdir: "Respublikamızın həyatında çətinliklər, problemlər çoxdur. Problemlərdən biri də budur ki, biz idmana istədiyimiz qədər diqqət yetirə bilmirik, vəsait ayıra bilmirik, idmanın inkişafı üçün lazımınca şərait yarada bilmirik". 1995-ci il martın 5-də Prezident yeni bir fərman imzaladı. Həmin fərmana əsasən Azərbaycan Respublikası əhalisi arasında sağlam həyat tərzinin təbliğ edilməsi və bədən tərbiyəsinin maddi-texniki bazasının inkişaf etdirilməsi, bu sahədə ümumxalq yardımının təşkil olunması məqsədilə gənclərin idmana marağını artırmaq və Azərbaycan idmanının beynəlxalq miqyasa çıxmasına real

zəmin yaratmaq üçün Azərbaycan Prezidenti yanında idman Fondu yaradıldı.

Olimpiya Hərəkətində, Olimpiya Oyunlarında Azərbaycanın layiqincə təmsil olunması üçün ölkə başçısı Atlanta Oyunlarına hazırlıqla bağlı xüsusi sərəncam verdi.

1995-ci ilin martında Prezident Azərbaycan Respublikası idmançılarının təltif edilməsi haqqında fərman imzaladı. Bu fərmanla olimpiya çempionu Nazim Hüseynov “Şöhrət” ordeni, daha on iki nəfər isə “Tərəqqi” medalı ilə təltif olundu. Elə həmin ayda Əİ Oyunları sarayında Prezidentin iştirakı ilə idman oyunlarına baxış keçirildi. Azərbaycan Prezidenti bu tədbirdə çıxış etdi. Ölkə başçısı çıxışında ölkənin idman ənənələrindən danışdı, idmanın daha da inkişaf etdirilməsi üçün tövsiyələrini verərək dedi: “İndi müstəqil Azərbaycanda idmanın inkişafı üçün, bədən tərbiyəsinin geniş yayılması üçün daha çox imkan yaradılmışdır. Bu imkanlardan Azərbaycan vətəndaşları səmərəli istifadə etməlidirlər. ...Biz indi müstəqil bir dövlət kimi, dünya miqyasında keçirilən bütün ictimai, mədəni, siyasi tədbirlərdə iştirak edirik və bu baxımdan Azərbaycan idmançılarının müxtəlif beynəlxalq idman yarışlarında iştirak etməsi respublikamız üçün çox əhəmiyyətlidir”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ölkə həyatının müxtəlif sahələrində əldə olunmuş nailiyyətlər cərgəsində idman nailiyyətlərinin öz dəyəri olduğunu daim qeyd etmişdir. 1995-ci ilin dekabrında beynəlxalq yarışlarda yüksək nailiyyətlər qazanmış idmançılarla görüşündə Heydər Əliyev bu məsələ ilə bağlı demişdir: “Ötən illərdə bizim itkilərimiz çox olmuşdur. Ancaq nailiyyətlərimiz də az deyildir. Bu nailiyyətlər içərisində idman sahəsində beynəlxalq yarışlarda əldə olunan nailiyyətlər çox qiymətlidir. Onların qiyməti Azərbaycan xalqının təkcə fiziki cəhətdən yüksək keyfiyyətlərə malik olduğunu nümayiş etdirməkdən ibarət deyildir, həm də müstəqil Azərbaycan Respublikasının dünyada tanıtdırmaqdan ibarətdir”.

Ölkəni tanıtdıra biləcək idmançıların yetişdirilməsinin müxtəlif amillərdən asılı olduğunu qeyd edən dövlət başçısı bu işi yalnız idmançı və məşqçinin əməyi, səyi ilə bağlamaq istəyənlərlə, Azərbaycanda idman ənənəsinin olmamasına istinad edənlərlə, ölkədə bu və ya digər idman növünün inkişaf etdirilməsini qeyri-mümkün sayanlarla heç vaxt razılaşmamışdır. O, çıxışlarından birində demişdir: “Çox narahat olurdum ki, niyə bizim idmançılar yüksək adlar ala bilmirlər? Bizə cürbəcür izahatlar verirdilər. Bəzi adamlar hətta belə hesab edirdilər ki, guya Azərbaycan xalqının, Azərbaycan

millətinin idman ənənəsi zəngin olmadığına görə, böyük olmadığına görə və onun böyük tarixi olmadığına görə bizim azərbaycanlılar bu yüksək adları ala bilmirlər. Bəzən belə deyirdilər ki, məsələn, güləşdə bizim azərbaycanlılar müəyyən bir çempion adı ala bilərlər, amma başqa idman növlərində ala bilmirlər.

Düzü, o illər mən bu fikirlərlə daxilən razı olurdum və açıq da deyirdim ki, bunlar doğru fikirlər deyildir. Bizim xalqımız, millətimiz fiziki cəhətdən, genetik cəhətdən çox sağlam xalqdır, çox sağlam millətdir. Buna görə də ola bilməz ki, bizim idmançılar yüksək nailiyyətlər qazana bilməsinlər”.

Azərbaycanda müxtəlif idman növlərinin inkişaf etdirilməsinin bir yolunu da başqa ölkələrin idman təcrübəsindən bəhrələnməkdə, idman sahəsində beynəlxalq əlaqələrin gücləndirilməsində, məşhur idmançıların və idman xadimlərinin, idman təşkilatlarının rəhbərlərinin ölkəmizə xoş münasibətinin yaranmasında görən Heydər Əliyev özü bu istiqamətdə daim iş görmüşdür. Ölkə müxtəlif problemlərin burulğanında olan dövrlərdə belə, o, idmanın inkişafı ilə bağlı məsələlərə kifayət qədər vaxt ayırmış, konkret işlərin görülməsi üçün göstəriş və tövsiyələrini vermişdir.

1996-cı ilin yanvarında Respublika prezidenti “Neftçi” idman-sağlamlıq mərkəzinin 60 illiyinə və mərkəzin olimpiya

qurğusunun açılışına həsr olunmuş mərasimdə iştirak etdi. Həmin mərasimdəki çıxışında ölkə başçısı Azərbaycanda idman sahəsində olan böyük potensialı həərəkətə gətirməyin, onu inkişaf etdirməyin, ona qayğı göstərməyin vacibliyini vurğulayaraq demişdir: “Məhz buna görə də son illər biz, Azərbaycan dövləti bütün çətinliklərə baxmayaraq, müstəqil Azərbaycan Respublikasında idmanın inkişafı üçün lazımı vəsait ayırmağı zəruri hesab etmişik və bundan sonra da bu tədbirləri görəcəyik”. 1995-ci il dekabrın 23-də Azərbaycan prezidenti Beynəlxalq Həvəskar Boks Assosiasiyasının prezidenti Ənvər Çoudri qəbul etmiş, onun ölkəmizə səfərini yüksək qiymətləndirmiş, qonaqla Azərbaycan boksunun vəziyyəti, onun gələcək perspektivləri barədə ətraflı fikir mübadiləsi aparmışdır. Ölkədə idmanın bu növünə bundan sonra xüsusi diqqət yetiriləcəyini vurğulayan dövlət başçısı əmin olduğunu bildirmişdir ki, cənab Çoudri Azərbaycan boksçularının daha böyük uğurlar qazanması üçün əlindən gələni əsirgəməyəcək, idmanın bu növünün daha da inkişaf etməsinə əməli yardım göstərəcəkdir. Ənvər Çoudri sonrakı illərdə - 1998-2002-ci illərdə də Azərbaycana gəlmiş və bu səfərlər zamanı Azərbaycan prezidenti ilə görüşmüşdür. Azərbaycan boksunun yeni inkişaf mərhələsi də məhz bu dövrdən başlanmışdır. 1996-cı il Atlantada Azərbaycan boks

məktəbinin yetirmələri ilk dəfə Olimpiya Oyunlarında çıxış etmişlər, onların ilk debütü medalla nəticələnməyə də ümumən uğurlu olmuşdur. 1999-cu ildə yeniyetmələr arasında boks üzrə növbəti Avropa çempionatı ilk dəfə Azərbaycanda keçirildi. Yeniyetmə boksçularımız bu çempionatda böyük uğur qazandılar. Azərbaycan prezidenti çempionatın iştirakçılarna öz təbrik məktubunu göndərdi, Avropa Həvəskar Boks Assosiasiyasının prezidenti Emil Jeçevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etdi.

Azərbaycan boksçuları Sidney Oyunlarına beş lisenziya qazandılar. Bu, boks məktəbimizin böyük uğuru kimi qiymətləndirilməlidir. Sidneydə də boksçularımız ölkənin idman şərəfini ləyaqətlə qorudular. Azərbaycan idmançısı boks üzrə yarışlarda ölkənin ilk olimpiya medalını qazandı. Müəyyən idman növündə nailiyyət qazanmaq üçün əsnəninin olmaması haqqında fikirlərin əsassızlığı bir daha sübut edildi. Azərbaycanda isə boksun inkişafı davam etdirilir. 2001-ci ildə Azərbaycanda artıq yeniyetmələrin boks üzrə dünya çempionatı təşkil olundu. Yəni də yeniyetmə idmançılarımız böyük müvəffəqiyyət qazandılar. Hər hansı idman növünün bu və ya digər ölkədə inkişaf etdirilməsi həmin növün ümumiyyətlə inkişafında xüsusi rol oynayır. Bu baxımdan Beynəlxalq Həvəskar Boks Assosiasiyası Azərbaycan

prezidentinin boksun inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğıni yüksək qiymətləndirdi, Heydər Əliyevi Assosiasiyanın ən ali mükafatı ilə təltif etdi. AİBA prezidenti Ənvər Çoudrinin respublikamızda boksun inkişafına göstərdiyi yardım da öz qiymətini aldı. Cənab Çoudri prezidentin fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının "Şöhrət" ordeni ilə təltif olundu.

Respublika prezidenti beynəlxalq yarışlar sırasında Olimpiya Oyunlarının ən mötəbəri, ən yüksək yer tutduğunu həmişə diqqət mərkəzinə çəkmiş, ona xüsusi diqqətlə yanaşmış, bu sahə ilə məşğul olanlardan da belə bir münasibət və məsuliyyət tələb etmişdir. Heydər Əliyev Olimpiya Hərəkatının və Olimpiya Oyunlarının bütün dünyadakı nüfuzunun nə dərəcədə yüksək olduğunu, bu sahədə respublikada əməli işlərin görülməsinin zəruriliyini daim əsas götürmüşdür. O, bu barədə demişdir: "Olimpiya Oyunları dünyanın bütün ölkələrini maraqlandırır, burada cəmləşdirir. Hər bir ölkə çalışır ki, Olimpiya Oyunlarında təmsil olunsun". Heydər Əliyev hər hansı bir idman nəticəsinin dəyərini obyektiv qiymətləndirməyi daim tələq etmiş, idmançının Olimpiya Oyunlarında iştirak etməsi faktının özünün böyük nailiyyət olduğunu vurğulamışdır. 1996-cı ildə Atlanta Oyunlarına yola düşən idman nümayəndə heyəti ilə görüşündə demişdir: "Bu, sadəcə bir nümayəndə heyəti deyil ki, neçə

nəfər istəyirsən təyin et, müəyyən et, göndər. Dünyada yeganə haldır ki, bu toplantıya, dünya səviyyəli görüşə gedən nümayəndə heyəti nə dövlət, nə də xalq tərəfindən təyin oluna bilməz. Olimpiya Oyunlarında iştirak etmək hüququ almaq üçün lazımı göstəricilər əldə etmək gərəkdir. Əgər bunlar olmazsa, Azərbaycan dövləti, Azərbaycan prezidenti də nə qədər çalışsa, o nailiyyəti əldə etməyən adam yığma komandanın tərkibinə düşə bilməz. Ona görə də 23 nəfərdən ibarət olan bu nümayəndə heyəti Azərbaycan Respublikasının idman sahəsindəki imkanını nümayiş etdirir. ...Sizin, yəni Azərbaycan Respublikası komandasının XXVI Olimpiya Oyunlarında iştirak etməsi özü əlamətdar bir hadisədir, Siz oradan hansı nailiyyətlə qayıdacaqsınızsa, bu, məsələnin ikinci tərəfidir”¹.

Əlbəttə, bu ikinci tərəf də həmişə Respublika prezidentinin diqqət mərkəzində olmuşdur. O, idmançılara Azərbaycan idmanını layiqincə təmsil etməyi, ölkənin şan-şöhrətini yüksəklərə qaldırmağı tövsiyə etmiş, qəlbən reallığı qiymətləndirmiş, bu sahəyə cavabdeh olan şəxsləri yüksək nəticələrə aparan yolların axtarışına sövq etdirmişdir. Prezident Atlantadan bir gümüş medalla qayıtmış olimpiyaçılarımızla 1996-cı ilin avqustunda keçirdiyi görüşdə demişdir: “Sizi

¹ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, 1997.

Atlantaya, Olimpiya Oyunlarına çox böyük ümidlərlə, arzularla yola saldıq və şübhəsiz ki, daha yüksək nailiyyətlər gözləyirdik. Bir də qeyd edirəm ki, biz çox şey gözləyirdik. Amma hər bir hadisəyə reallıqdan baxmaq, hər bir hadisəni reallıq əsasında qiymətləndirmək lazımdır. Hesab edirəm ki, reallığa görə sizin nailiyyətiniz görkəmli nailiyyətdir”¹.

1996-cı ilin idman sahəsindəki reallığı belə idi. Təbii ki, ölkə başçısı Atlantada qazanılmış nəticəni belə qiymətləndirməklə gözlənilən daha çox şeyin gələcəkdə əldə olunması üçün konkret işlərin görülməsinin vacibliyini də diqqət mərkəzinə çəkirdi və bu tələbi idmançıların deyil, idmanın inkişafı üçün cavabdeh şəxslərin qarşısında qoyurdu. Bununla yanaşı, əsas yükü, əsas ağırlığı yenə də öz üzərinə götürərək deyirdi: “Azərbaycan Prezidenti kimi şəxsən mən söz vermişəm və indi də bunu təsdiq edirəm ki, idmana xüsusi qayğını öz üzərimə götürürəm. Azərbaycan gənclərinə xüsusi qayğını öz üzərimə götürmüşəm və əmin ola bilərsiniz ki, bu qayğını daim hiss edəcəksiniz”.

Atlanta Oyunlarında iştirak etmiş milli olimpiya komandasının üzvləri ilə görüşdə Respublika prezidenti növbəti Olimpiya Oyunlarına hazırlığa indidən başlamağın

¹ Daha ətraflı bax: Heydər Əliyev və Azərbaycanda Olimpiya hərəkatı. Bakı, 2002

vacibliyini vurğulamış, bu hazırlığın xüsusi sənəd əsasında aparılması haqqında göstəriş verərək demişdir: “O sənəddə dörd il müddətində sizin hansı işlər görəcəyiniz müəyyən edilməlidir. Mən bu barədə sizdən təklif gözləyirəm və əmin ola bilərsiniz ki, lazımı sərəncamlar veriləcək, qərarlar qəbul olunacaq və bunun üçün də lazımı vəsait ayrılacaqdır”,

1997-ci ildə Azərbaycanda “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” qanun qəbul edildi. Bu qanun idmanın inkişaf etməsinin hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirdi, dövlətin idman siyasətinin göstəricilərindən birinə çevrildi.

Ölkə başçısı respublikada idmanın inkişafına yalnız dörd ildən bir keçirilən Olimpiya Oyunlarında iştirak etməkdə və orada hansısa nailiyyətlər əldə etməkdə görməməyi, ölkədə idmanın geniş yayılmasının təmin olunmasını, kütləvi idmanı inkişaf etdirməyi tövsiyə edirdi. Heydər Əliyev idman obyektlərinin bütünlüklə gənclərin istifadəsinə verilməsini tələb edir, idman qurğularının bərpasına, yeni obyektlərin salınmasına, idmanın bütün növlərini, o cümlədən qeyri-olimpiya növlərini də inkişaf etdirməyə çağırırdı.

Azərbaycan prezidenti insanı yalnız fiziki cəhətdən sağlamlaşdıran idman növlərinin deyil, həm də əqli inkişafa, analitik düşüncə tərzini formalaşdırmağa, yaradıcılıq qabiliyyətinə müsbət təsir göstərən şahmatın da inkişafını

həmişə diqqət mərkəzində saxlamışdır. Onun təşəbbüsü ilə 70-ci illərin axırlarında və 80-ci illərin əvvəllərində ölkənin bütün bölgələrində şahmat məktəbləri, şahmat klubları açılmışdı. Nəticədə respublikada şahmat böyük sürətlə inkişaf etməyə başlamış, müxtəlif yaş dərəcələri üzrə çempionlar, dünya çempionları yetişmişdilər. Həmin dövrlərdə şahmata verilmiş təkanın nəticəsi idi ki, ölkə şahmat məktəbi keçid dövründə, müstəqilliyin ilk illərində ətalət içərisində olsa da, özünü qoruya bilmişdi. Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etməyə başlayandan sonra bu sahədə yeni dirçəliş başlandı. 1997-ci ilin yanvarında ölkə başçısı şahmat üzrə dünya çempionu Anatoliy Karpovu qəbul etdi. Bu görüşdə Azərbaycan şahmatının vəziyyəti, onun inkişaf perspektivləri haqqında fikir mübadiləsi aparıldı.

Ölkədə şahmat məktəbləri yenidən fəaliyyətlərini genişləndirməkdə, uşaq şahmatçıları arasından yeni-yeni istedadlar üzə çıxmaqda idi. Azərbaycan Respublikası Prezidenti 1998-ci ilin fevralında “Azərbaycan uşaq şahmatçıları Teymur Rəcəbov və Vüqar Həşimova dövlət qayğısının artırılması haqqında” sərəncam verdi. Uşaq şahmatçılara göstərilən bu qayğı çox keçməmiş öz bəhrəsini verməyə başladı. Teymur Rəcəbov tezliklə beynəlxalq çempion normasını doldurdu, yeniyetmə şahmatçı

dünyanın məşhur şahmatçıları arasında ölkəmizi təmsil etməyə başladı.

Azərbaycan prezidentinin idmana göstərdiyi diqqət və qayğı beynəlxalq idman və olimpiya təşkilatlarında da böyük əks-sədaya səbəb oldu. 1997-ci ildə Milli Olimpiya Komitələri Assosiasiyası İslandiyanın Reykyavik şəhərindəki Baş Məclisində Azərbaycan prezidentini Olimpiya Hərəkəti və idman sahəsində böyük xidmətlərinə görə görkəmli dövlət xadimlərinə verilən "Olimpiya ləyaqəti" mükafatı ilə təltif etdi.

Ölkədə idmanın və Olimpiya Hərəkətinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı dövlət səviyyəsində atılan addımlar, görülən işlər isə bir-birini əvəz edirdi. 1998-ci ilin fevralında Azərbaycan Respublikası Prezidenti "XXVII Yay Olimpiya Oyunlarına hazırlıq haqqında" sərəncam imzaladı. Bu sərəncam Olimpiya Oyunlarına hazırlıq işinə güclü təkan verdi. Həmin ilin mayında prezident Yeniyyətələrin I-cı Respublika Oyunlarının final mərhələsinin təntənəli açılışında iştirak etdi. Ölkədə idmanın kütləviləşdirilməsi, gənc istedadların müəyyənləşdirilməsi istiqamətində irəliləyən doğru daha bir addım atıldı. İlin sonunda "Dinamo" cəmiyyətinin idman-sağlamlıq mərkəzinin idman kompleksinin açılış mərasimi oldu. Bu mərasim Respublika Prezidentini iştirakı ilə keçdi. Bu mərasimdəki nitqində Heydər Əliyev demişdir: "İdmanın,

bədən tərbiyəsinin inkişafı üçün görülən işlər və gələcəkdə görəcəyimiz işlər bizim dövlət, hökumət siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biridir".

Beləliklə, yeni minilliyin astanasında Azərbaycanda idmana dövlət səviyyəsində diqqət və qayğı günbəgün artırıldı.

Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi bəşər tarixinin yeni əsrinin, yeni minilliyinin başlanması münasibətilə, öz ölkələrində Olimpiya Hərəkətinin inkişafına, olimpiya ideallarının yayılmasına rəvac verən, onu dəstəkləyən dövlət başçılarına təbrik etmək üçün xüsusi orijinal hədiyyə hazırlamışdı. Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin prezidenti Xuan Antonio Samaranchın Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevə ünvanladığı məktubda göstərilirdi ki, Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi 2000-ci il münasibətilə Azərbaycan dövlətinin başçısına məşhur heykəltəraş Naq Arnoldinin "2000-ci ilin olimpiya qapıları" adlı əsərini hədiyyə edir. Həmin əsər Azərbaycan prezidentinə onun idmançılarla növbəti görüşündə təqdim edildi.

2000-ci ilin olimpiya qapıları Azərbaycanın üzünə açıldı. Bu ildə Azərbaycan idmançıları respublikanın bayrağı altında ikinci dəfə Yay Olimpiya Oyunlarında iştirak etdilər. Milli Olimpiya Komitəsinin apardığı gərgin iş, dövlət başçısı

tərəfindən idmana verilən dəstək bu dəfə Azərbaycan olimpiyaçılarının tərkibcə daha çox olmasına imkan yaratdı.

2000-ci il avqustun 25-də Zuğulbadakı “Gənclik” kompleksində XXVII Yay Olimpiya Oyunlarına gedən idmançılarla prezidentin görüşü oldu. Həmin görüşdə ölkə başçısı dörd il əvvəl olduğu kimi, bu dəfə də olimpiyaçılara xeyir-duasını, tövsiyələrini verdi, onlara uğurlar arzuladı. Olimpiyaçılar ölkə başçısına verdikləri vədə Sidneydə əməl edə bildilər. İki qızıl, bir bürünc medal qazanmış idmançılarımız 199 ölkə arasında 34-cü yeri tutdular.

Oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyev Sidney şəhərində keçirilmiş XXVII yay olimpiya oyunlarında iştirak etmiş qalib idmançılarla, onları bu qələbəyə hazırlayanlarla, ölkənin müstəqilliyini əməlləri ilə təsdiq edənlərlə görüşdü, onları möhtəşəm bayram münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik etdi, xalqımıza, millətimizə sülh, əmin-amanlıq, rifah, tərəqqi və daimi müstəqillik arzulayaraq dedi: “ Bu gün eyni zamanda bizim idmanımızın bayramıdır. Xalqımızın idman qələbələri ilə əlaqədar olan bayramıdır”. Ölkə başçısı bu dəfə iftixar və qürur hissini belə ifadə etdi: “Mən bu gün bütün xalqımızın iftixar hissini ifadə edərək deyirəm ki, Azərbaycan idmançıları, Azərbaycanı təmsil edən bizim nümayəndə heyəti verdikləri

sözə sadıq olmuşlar, çalışmışlar, yarışmışlar, vuruşmuşlar və böyük qələbələr əldə etmişlər... 200-ə qədər ölkənin nümayəndələrinin, idmançılarının – demək, bütün dünyanın, bütün yer kürəsinin idmançılarının toplaşib yarış keçirdiyi bir prosesdə gənc, müstəqil Azərbaycanın, o qədər də böyük olmayan bir ölkənin idmançıları iki qızıl medal, bir bürünc medal aldılar və bir neçə idmançımız da çox yaxşı yerlər tutdu. Onlar Azərbaycanın şan-şöhrətini qaldırdılar. Onlar buradadırlar. Biz onlarla görüşə gəlmişik.

Siz bizə sevinc götürmüşsünüz. Siz bizim xalqımızda böyük ruh yüksəkliyi yaratmışsınız. Siz Azərbaycan xalqının, Azərbaycan övladının nəyə qadir olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirmişsiniz. Sizə bir daha təşəkkür edirəm. Sizi bir daha təbrik edirəm.

Amma eyni zamanda siz avqustun 25-də verdiyiniz sözlərin yerinə yetirilməsi haqqında yəqin ki, raport vermək istəyirsiniz. Doğrudur, siz raportunuzu uzaq Sidneydə verdiniz və oradan gələn sədalar artıq sizin verdiyiniz sözlərə sadıq olduğunuzu göstərdi. Eyni zamanda bu gün sizinlə görüşə gəlmişik. Sizi görmək istəyirik və sizin sözlərinizi eşitmək istəyirik”.

Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev tribunaya qalxaraq Sidney dövründə

görülmüş işlər və əldə olunmuş nəticələr haqqında çıxış etdi. Sonra olimpiya medalçıları – Zemfira Meftahəddinova, Namiq Abdullayev, Vüqar Ələkbərov, yığma komandanın məşqçiləri Hafiz Cəfərov, Yaqub Məmmədov çıxış etdilər. Onlar dövlət başçısına idmana göstərdiyi diqqət və qayğıya görə təşəkkürlərini bildirdilər, öz növlərində qazandıqları nailiyyətdə Milli Olimpiya Komitəsində görülən işlərin rolunun çox olmasından danışdılar. Idman sahələrindəki fəaliyyətlərini bundan sonra daha əzmlə davam etdirəcəklərinə söz verdilər.

Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev olimpiyaçıların əldə etdikləri nailiyyətləri, onların əməyini yüksək qiymətləndirərək dedi: “Sizin hər biriniz böyük zəhmət çəkmişiniz, yarışda iştirak etmişiniz. Siz dövlətin idmançılara qayğısı haqqında burada danışdınız, bizə öz təşəkkürlərinizi bildirdiniz. Ancaq bu, bizim borcumuzdur. Bu, dövlətin borcudur. Dövlətin, hökumətin hər bir sahədə çox böyük vəzifələri vardır. Əgər biz hansı sahədəsə nəyəsə nail ola biliriksə, demək, biz öz borcumuzu yerinə yetirə bilərik. Mən bu gün böyük qürur hissi ilə deyirəm ki, biz idmana, bədən tərbiyəsinə qayğı göstərərək millət, xalq, vətən qarşısında öz borcumuzu yerinə yetiririk”.

Ölkə başçısı Milli Olimpiya Komitəsinin ölkədə Olimpiya Hərəkatının inkişafı üçün gördüyü işlərə

münasibətini bildirdi, kütləvi işin təşkilatçıdan asılı olduğunu vurğuladı. Belə böyük qələbənin qazanılması üçün hər bir idmançıda öz dövlətinə, xalqına xidmət etmək hissini güclü olmasını qeyd etdi. Ölkə başçısı müstəqillik illərində ölkədə baş vermiş və baş verməkdə olan daxili siyasi, iqtisadi prosesləri qısaca şərh etdi. Prezident idmançılara qazanılmış nailiyyətlərdən arxayınlaşmamağı tövsiyə etdi. Milli Olimpiya Komitəsini başladığı böyük işləri əvvəlki kimi uğurla və əvvəlki kimi yüksək tempdə davam etdirməyə çağıraraq dedi: “Milli Olimpiya Komitəsinin böyük planları vardır. İlham Əliyev burada dedi ki, Milli Olimpiya Komitəsi üçün böyük bir kompleks tikilibdir. Biz bir neçə gündən sonra onun açılışında iştirak edəcəyik. Güclü maddi-texniki bazanın yaranması əsas şərtlərdən biridir. Milli Olimpiya Komitəsinin böyük xidmətlərindən biridir ki, komitə bu işlə ciddi məşğul olur və dövlətdən heç bir vəsait almadan, öz imkanları ilə idman üçün, olimpiyaçılar üçün yeni-yeni böyük müəssisələr yaradır. Biz bunu alqışlayırıq, dəstəkləyirik. Biz lazım olan köməyi bundan sonra da edəcəyik. Yenə də deyirəm, ümidvaram ki, siz bu nailiyyətlə qane olmayacaqsınız, çalışacaqsınız, gələn olimpiya oyunlarına qədər olan müddətdə müxtəlif dünya yarışlarında iştirak edəcəksiniz və böyük nailiyyətlərinizlə bizi daha da sevindirəcəksiniz”.

Bu sözlər ölkə başçısının idmana qayğısının ifadəsi kimi idmançuları yeni-yeni qələbələrə ruhlandırdı. Görüşdə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin prezidenti Xuan Antonio Samarançın Azərbaycan prezidentinə ünvanladığı teleqramın mətni oxundu. Teleqramda deyilirdi:

“Azərbaycan Respublikasının prezidenti zati-aliləri cənab Heydər Əliyevə

Cənab prezident və mənim dostum!

Yeni minilliyin ilk oyunları, olimpiya tarixində ən yaxşı oyunlar hesab olunun XXVII Yay Olimpiya Oyunları Şidneydə bağlı elan edildi. Dünya idmançılarının, o cümlədən Azərbaycan idmançılarının əla çıxışları oyunların uğurla başa çatmasına səbəb oldu. Buna görə Sizə səmimi təbriklərimi və Milli Olimpiya Komitəsinə göstərdiyiniz dəstəyə görə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Cənab prezident, xahiş edirəm, Sizə olan dərin ehtiramımı qəbul edəsiniz.

Xuan Antonio Samaranç,

Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin prezidenti

Lozanna, 6 oktyabr, 2000-ci il”.

Sidney Oyunlarının iştirakçıları ilə görüşdə Respublika Prezidenti çıxışının sonunda dedi: “Bu gün Azərbaycanın müstəqilliyinin, yəni müstəqillik haqqında qəbul olunmuş

Konstitusiyaya Aktının 9-cu ildönümüdür. Xalqımız bunu bayram edir. Biz bayram əhval-ruhiyyəsiyəndəyik. Siz bizim bayramımızı daha da yüksəklərə qaldırdınız, bəzədiniz, gözəlləşdirdiniz. Ona görə də sizə bir daha təşəkkür edirəm. Mən Olimpiya Oyunlarında əldə etdiyiniz qələbə münasibətilə sizi təbrik edirəm. Mən bütün Azərbaycan xalqını təbrik edirəm. Bir daha deyirəm, sizin bu nailiyyətiniz Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bəhrəsidir və 1993-cü ildən başlayaraq Azərbaycan iqtidarının apardığı doğru, düzgün daxili və xarici siyasətinin nəticəsidir”.

2000-ci il oktyabrın 21-də Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin tikdirdiyi idman kompleksi istifadəyə verildi. Azərbaycan prezidenti kompleksin açılış mərasimində iştirak etdi. Prezident Milli Olimpiya Komitəsinin işini yüksək qiymətləndirdi. Bununla yanaşı, o, komitənin gələcək fəaliyyəti ilə bağlı tövsiyələrini də verərək dedi: “Hesab edirəm ki, bu, Milli Olimpiya Komitəsinin işinin hələ başlanğıcıdır. Milli Olimpiya Komitəsi əldə etdiyi təcrübədən, təbii ki, ictimaiyyətin bu işlərə verdiyi yüksək qiymətdən ruhlanaraq, bundan sonra öz iş dairəsini genişləndirəcək, maddi-texniki baza yaratmaq sahəsində çox işlər görülməkdir. Hesab edirəm ki, gələcək olimpiya oyunlarına qədər Azərbaycanda idman daha da yüksələcək, daha da inkişaf edəcəkdir”.

Elə həmin gün ölkə başçısı Azərbaycanda səfərdə olan Avropa Olimpiya Komitəsinin prezidenti Jak Roqu və həmin komitənin baş katibi Mario Peskanteni qəbul etdi.

Dövlətimizin başçısı Heydər Əliyev qonaqları mehribanlıqla salamlayaraq onların Azərbaycana gəlişinin böyük əhəmiyyət daşdığını bildirmiş, ölkəmizdə Olimpiya Hərəkətinin son bir neçə ildə inkişaf etdiyini və xüsusilə beynəlxalq olimpiya təşkilatları, o cümlədən Avropa Olimpiya Komitəsi ilə əlaqələrin yaradılmasını məmnunluqla qeyd etmişdir.

Cənab Jak Roq səmimi qəbul üçün təşəkkürünü bildirərək demişdir ki, “sizin ölkənizi ziyarət etməkdən böyük şərəf duyuram. Bu mənim Azərbaycana ikinci səfərimdir. Altı il bundan öncə, 1994-cü ildə mən prezident Samarançı Azərbaycana səfəri zamanı müşayiət etmişdim. Bu ilin aprelinə Avropa Olimpiya Komitəsinə İcraiyyə Komitəsi Azərbaycana gələcək, çox güman ki, Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin yeni binasında görüşlər keçirəcəyik. Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin əldə etdiyi uğurlar bizi də sevindirir. Sizin Milli Olimpiya Komitənizdə təcrübəli mütəxəssislər çalışır, məncə, bu təşkilat yeni yaranmış Milli Olimpiya Komitələrinə nümunə ola bilər. Cənab prezident, ölkəmizdə idmanın inkişaf etdirilməsinə göstərdiyiniz qayğıya

görə minnətdarlıq əlaməti olaraq, Avropa olimpiya komitələri adından Sizə kiçik hədiyyələr bağışlamaq istəyirəm”. Jak Roq Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevə dövlət başçıları üçün xüsusi hazırlanmış “Olimpiya Xartiyası”nı, üstündə Avropanın təsvir olunduğu gümüş nimçəni və Avropa Olimpiya Komitəsinin bayrağını təqdim etdi.

2001-ci il martın 26-da Milli Olimpiya Komitəsinin yeni inzibati binasının açılış mərasimi keçirildi. Bu mərasimdə də ölkə başçısı iştirak etdi. Ölkə başçısı MOK üzvləri və mərasimə toplaşmış qonaqlar qarşısında çıxış etdi. Milli Olimpiya Komitəsinin quruculuq işlərinin təqdirəlayiq olduğunu qeyd edən prezident bu təşəbbüsə qoşulmağa çağırdı, qarşıdan gələn Afina olimpiya oyunlarına ciddi hazırlıq işləri aparmağı tövsiyə edərək dedi: “Mənə İlham Əliyevin verdiyi məlumata görə, bu işlər aparılır. Amma bir o deyildir. Görək Azərbaycan nümayəndələri bütün başqa beynəlxalq yarışlarda iştirak etsinlər. Ola bilər, bir dəfə qalib olsun, bir dəfə məğlub olsunlar. Bu, narahat etməməlidir. Azərbaycan gəncləri, Azərbaycan nümayəndələri beynəlxalq yarışlarda nə qədər çox iştirak etsələr, o qədər çox təcrübə toplayacaqlar. Onlar o yarışların bütün incəliklərini öyrənəcəklər. O qədər həvəslənəcəklər ki, bu yarışlarda yenidən iştirak edib, yeni nailiyyətlər qazanmağa çalışacaqlar ki, nəhayət, istədikləri

zirvəyə qalxa bilsinlər. Bu, bizim Milli Olimpiya Komitəsinin qarşısında duran vəzifədir”.

Azərbaycan Prezidenti respublikada idmanın, bədən tərbiyəsinin kütləviləşdirilməsini də öz çıxışlarında dəfələrlə ön plana çəkərək demişdir: “Biz idmanı, bədən tərbiyəsinə kütləvi etməliyik. Gənclərin tam əksəriyyətini buna cəlb etməliyik, bu, Azərbaycan vətəndaşlarının hərtərəfli gələcəyi üçün təməldir. Buna nail olmaq üçün təbii ki, lazımi imkanlar da yaratmalıyıq, lazımi şərait də yaratmalıyıq”. Ölkə başçısı çıxışlarında idmanın inkişafına hərtərəfli yardım göstərməyin vacibliyini daim vurğulamış, hamını bu işə kömək etməyə çağırmışdır: “Mən bu fürsətdən istifadə edərək, bütün təşkilatları – həm dövlət, həm də qeyri-dövlət təşkilatlarını, biznes aləmini, hamını Azərbaycanın gələcəyi üçün vacib olan bu böyük işə dəvət edirəm, çağırıram. Güman edirəm ki, mənim səsım eşidiləcək və biz gələcək illərdə bunların nəticəsini görəcəyik. Artıq nümunə vardır. Nümunə ondan ibarətdir ki, Milli Olimpiya Komitəsi son illərdə Olimpiya Hərəkətinin inkişaf etdirilməsi üçün müxtəlif təşkilatı tədbirlər, təbliğati tədbirlər həyata keçirib Azərbaycanın Milli Olimpiya Komitəsini lazımi səviyyəyə qaldırıblar. Ancaq bu, məsələnin bir hissəsidir. Eyni zamanda Milli Olimpiya Komitəsi qısa bir müddətdə öz daxili imkanlarından istifadə edərək, idman, bədən tərbiyəsi işinin

maddi-texniki bazasını yaratmaqla məşğul olubdur. Bu, çox sevindirici haldır”.

Milli Olimpiya Komitəsi Azərbaycan prezidentinin tövsiyə və göstərişlərini öz işində əsas götürür. 2001-ci ilin sonunda Bakının Maştağa qəsəbəsində daha bir idman mərkəzi istifadəyə verildi. Ölkədə beynəlxalq yarışların keçirilməsi sahəsində yeni-yeni işlər görüldü. İlk dəfə olaraq komanda idman növlərində Azərbaycan voleybolçuları Avropa miqyasında uğur qazandılar. Avropa qadın voleybol komandaları arasında top-komanda kuboku əldə olundu. Bu kubok uğrunda yarışların final mərhələsi Bakıda keçirildi. Respublika prezidenti kuboku qazanmış voleybol komandamızın üzvlərini qəbul etdi, onlara Azərbaycan idmanının inkişaf və çiçəklənməsində yeni-yeni uğurlar arzuladı.

2002-ci ilin mayında yaşlılar arasında sərbəst güləş üzrə 45-ci Avropa çempionatı keçirildi. Prezident Avropa çempionatının iştirakçılarına təbrik məktubu ünvanladı, onların nümayəndə heyətini qəbul etdi, açılış mərasimində iştirak etdi, çempionatın tamaşaçılarından biri oldu, güləşçilərimizin çıxışlarını həyəcanla izlədi. İdmançılarımız respublika prezidentinin gəlişini öz qələbələri ilə qeyd etdilər.

Ölkədə idmanın maddi-texniki bazasını inkişaf etdirməyi qarşısına məqsəd qoymuş Milli Olimpiya Komitəsi ölkənin səfəli gushələrindən biri olan, lakin Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü nəticəsində bu gün də blokada şəraitində yaşayan Naxçıvan şəhərində də iki zaldan ibarət universal idman kompleksinin inşasını bütün mövcud çətinliklərə baxmayaraq 2002-ci ilin mayında başa çatdırdı. 2002-ci il iyunun 15-də Naxçıvan şəhərində yeni idman kompleksinin təntənəli açılışı mərasimi keçirildi. Bu açılış rəsmi dövlət bayramı "Qurtuluş günü"nə təsadüf etdi. Ölkə başçısı Heydər Əliyev açılış mərasimində iştirak etmək üçün Naxçıvana səfər etdi. Mərasimdə geniş nitq söyləyən ölkə başçısı Muxtar Respublikaya gəlişinin səbəbini açıqlayarkən dedi: "Bu gün bayram günü mənim sizinlə bir yerdə olmağımın bir səbəbi də ondan ibarətdir ki, Naxçıvanda beynəlxalq standartlara uyğun olan, müasir tələblərə cavab verən böyük Olimpiya İdman Kompleksi tikilib və mən də onun açılışına gəlmişəm ki, şad günü sizinlə birlikdə qeyd edim".

Ölkə başçısı blokada şəraitində yaşayan Naxçıvanda olimpiya idman kompleksinin inşa edilib istifadəyə verilməsinə mühüm hadisə kimi qiymətləndirdi. "Bu çox əlamətdar bir hadisədir. Bu hadisə münasibətilə sizi ürəkdən təbrik edirəm. Hesab edirəm ki, siz bu olimpiya kompleksinin Naxçıvan üçün

nə qədər faydalı olduğunu bir neçə aydan, bir neçə müddətdən sonra daha yaxşı qiymətləndirə biləcəksiniz".

Milli Olimpiya Komitəsinin son beş ildə gördüyü işləri yüksək qiymətləndirən Prezident Heydər Əliyev nitqində qeyd etdi ki, "bələliklə, indi Azərbaycanda idmanın, bədən tərbiyəsinin böyük maddi-texniki bazası yaranır. Biz bu bazanı yaratmaq istəyirik. Ancaq bizim Milli Olimpiya Komitəsinə büdcədən vəsait ayırmağa imkanımız yoxdur. Onlar öz imkanlarından istifadə edirlər. İndi görün, bu işə nə qədər sədaqətlidirlər, bu işi nə qədər sevirlər. Hər şeyi kənara qoyub bunları edirlər".

Naxçıvanda yeni idman kompleksinin açılışından iki ay keçməmiş respublikanın başqa bir şəhərində - Gəncədə də yeni idman qurğusu istifadəyə verildi. Təntənəli açılış mərasimi yenə də ölkə başçısının iştirakı ilə keçdi. Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin idmana, Olimpiya Hərəkətinə diqqət və qayğısı daim davam edir. Onun çıxışlarında səslənən "Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin qurub-yaratdıqları bir adam üçün deyil, millət, xalq, ölkədə idmanın inkişafı üçündür", "Biz idmana, bədən tərbiyəsinə qayğı göstərərək millət, xalq, vətən qarşısında öz borcumuzu yerinə yetiririk", "Biz quruculuq işlərini aparmışıq, aparırıq və gələcəkdə daha sürətlə aparacağıq", "Gələcək Olimpiya Oyunlarına qədər

Azərbaycanda idman daha da yüksələcək, daha da inkişaf edəcəkdir” kəlamları gələcəyə nikbin gözlə baxmağa əsas verir. Başqa cür də ola bilməz. Çünki Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev respublikada idmanın, Olimpiya Hərəkatının ən böyük pərəstişkarı və təbliğatçısıdır.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi üçün fenomen şəxsiyyət olan Heydər Əliyev irsi, siyasəti, çıxışları, görüşləri zəngin bir mənbədir. Bu mənbə xalq şairi Rəsul Rzanın vəsf etdiyi böyük insanı xatırladır:

Mənə bir sərgi salonu verin,
Orda bir insan şəkli asacağam!
Görünsün dünyanın hər yerindən –
Əsrin keçmişindən,
Dövrün indisindən,
Zamanın gələcəyindən.

Bəli, dünyanın hər yerindən görünən insan Azərbaycana şan-şöhrət gətirən böyük Heydər Əliyevdir. Onun ideyaları uğurla həyata keçirilir.

Beləliklə, Azərbaycanda bədən tərbiyəsi və idman Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevin və Azərbaycan Respublikası İdman Federasiyasının prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın qayğısı, diqqəti sayəsində formalaşmış inkişaf edir.

III FƏSİL. GƏNCLƏRDƏ VƏTƏNPƏRVƏRLİK ŞÜURUNUN FORMALAŞMASI VƏ ONLARIN HƏRBİ-ÇAĞIRIŞAQƏDƏRKİ HAZIRLIĞI.

2009-cu ildə APA İnformasiya Agentliyi Azərbaycan Prezidenti yanında KİV-in İnkişafına Yardım Fondunun dəstəyi ilə icra olunan «Hərbi-vətənpərvərlik şüurunun formalaşmasına KİV dəstəyi» layihəsi çərçivəsində “Orta məktəblərdə hərbi-vətənpərvərlik şüurunun formalaşması və gənclərin çağırışa qədərki hazırlığı” adlı debatını keçirib. Debatda ekspert qismində Təhsil Nazirliyinin Tərbiyə və hərbi hazırlıq şöbəsinin müdiri Ağababa İbrahimov, Ehtiyatda olan Zabitlər Konfederasiyasının sədr müavini, polkovnik Həsən Əmirov, Azərbaycan Vətən Müharibəsi Veteranları Birliyinin sədri Füzuli Rzaquliyev, Hərbi Analitik Tədqiqatlar Mərkəzinin direktoru, ehtiyatda olan polkovnik İldırım Məmmədov, ehtiyatda olan polkovnik-leytenant Üzeyir Cəfərov və layihənin əməkdaşları, APA informasiya agentliyinin müxbirləri Rəşad Süleymanov və Ramil Məmmədli iştirak ediblər.

“Rəşad Süleymanov: Son illər Silahlı Qüvvələrə gələn gənclərin ciddi problemlərlə üzləşdiyi bəllidir. Bu problemlərə görə zabitlər orta məktəbləri ittiham edirlər. İlk sualımız Təhsil

Nazirliyinin nümayəndəsinədir. Gənclərin orduya hazırlıq səviyyəsinin hələ də qənaətbəxş olmaması nə ilə bağlıdır?

Ağababa İbrahimov: İlk növbədə deməliyəm ki, orta məktəblərin vəzifəsi orduya əsgər hazırlamaq deyil. Orta məktəbdə necə oxumasından asılı olmayaraq hər kəs vətəna borcunu verməlidir. Ola bilər ki, orta məktəbdən kimlərsə ali hərbi məktəblərə getsin, orduda qalıb işləsin və s. Orta məktəblərdə çağırışqədərki hazırlıq fənni tədris olunur. Ola bilsin ki, hansısa şagird o fənni oxuyub, amma hərbi xidmətdə zəif olub. Zabitlər gəncləri hərbi xidmətə hazırlıqsız yetişdirməkdə müəllimləri günahlandırır. Birincisi, mən orta məktəbdəki hazırlıqla ordudakı təlimləri eyniləşdirməyin tərəfdarı deyiləm. Orduda sırf hərbi dərslər keçirilir, yəni əsgər orta məktəbdə olduğu kimi 17 fənni oxumur. Yalnız hərbiyə ona lazım olacaq sahələr üzrə ixtisaslaşır.

Ramil Məmmədli: Üzeyir bəy, siz də uzun illər orduda xidmət etmişiniz. Necə hesab edirsiniz, gənclər orduya nə dərəcədə hazır gəlirlər?

Üzeyir Cəfərov: Təhsil Nazirliyinin nümayəndəsinin fikirləri ilə razıyam. Məktəb ordu üçün əsgər hazırlamır. Hər şeyi orta məktəbin üstünə atmaq da lazım deyil. Hərbi vətənpərvərlik ruhu ilk növbədə ailədən başlamalıdır. Orta məktəb dövlətin bütün sahələrinə lazım olan kadrları

hazırlamaq üçün bazadır. Hesab edirəm ki, hazırkı şəraitdə yalnız məktəblərdə hərbi hazırlıq tədrisi ilə kifayətlənmək lazım deyil. Reallığı nəzərə alaraq uşaqların psixologiyasını dəyişmək üçün onların hərbi hissələrə səfərlərini, hərbiçilərlə görüşlərini təşkil etmək lazımdır.

Ağababa İbrahimov: Mən də istərdim ki, məktəblərdə hərbi vətənpərvərlik şüurunun formalaşması üçün həmin məktəbin məzunları ilə, hərbi xidmətini başa vurub qayıtmış, hərbi xidmətdə fərqlənmiş gənclərlə görüşlər keçirilsin. Orduda xidmət edən zabitlərin vaxtaşırı məktəblərə çağırılıb gənclərlə görüşünün təşkil olunması bu sahədə müsbət nəticələrin alınmasına yardımçı ola bilər.

Üzeyir Cəfərov: Bu çox maraqlı ideyadır. Hərə bir qoşun növündə xidmət edir. Gəlib hərə öz xidmət etdiyi hərbi hissədən danışarsa, gənclərdə o qoşun növü barədə təsəvvür yaranacaq. Bu bir növ təbliğatdır. Təəssüflər olsun ki, bu gün deyilən təbliğat işləri həyata keçirilmir. Belə bir vacib tədbirin Təhsil Nazirliyi və Müdafiə Nazirliyinin birgə koordinasiyası altında keçirilməsi daha effektiv olar.

Rəşad Süleymanov: Orta məktəblər psixoloji cəhətdən orduya hazırlıqlı gənclər yetişdirə bilirmi?

Ağababa İbrahimov: Hamı qəhrəman olmur. Hər il orta məktəbi 200 minə yaxın gənc bitirir. Onların arasında ali

məktəblərə daxil olanlar, hərbi peşəsini seçənlər, həqiqi hərbi xidmətə çağırılanlar və s. olur. Mənim fikrimcə, psixologiyani orta məktəblər deyil, hərbi qurumlar formalaşdırmalıdır. Bunun üçün bayaq deyildiyi kimi, hərbi hissələrdə «açıq qapı» günləri keçirilməli, məktəblilərin hərbi hissələrə səfərləri, hərbiçilərlə görüşləri təşkil edilməlidir. Ordunun çağırışçılara daimi ehtiyacını nəzərə alaraq hərbi qurumlar bu sahədə təbliğatlarını qurmalıdırlar. Məktəblilərə hərbi hissədəki şəraiti, əsgərlərin yaşayışı, xidməti və s. göstərilməlidir. Bir faktı qeyd etmək istərdim. Mən orta məktəbdə oxuyanda kəndimizin yaxınlığında böyük bir poliqon vardı. Orada təlimə çoxlu əsgər, hərbi texnika gəlirdi. Biz də hərbi texnikalarla tanış olur, əsgərlərin təlimini izləyərdik.

Ramil Məmmədli: Orduda xidmət etdiyiniz dövrlərdə orta məktəblilərlə əlaqələriniz olurdumu?

Üzeyir Cəfərov: Füzulidə xidmət etdiyim hərbi hissə döyüş bölgəsində yerləşdiyindən, buna vaxt və imkan yox idi. Sumqayıtda xidmət etdiyim hərbi hissə isə məktəblilərlə əlaqə yaratmışdı. Məktəblilər hərbi hissəyə gəlir, silah və texnikalarla, əsgərlərin xidməti, yaşayışı ilə tanış olurdular. Bu öz növbəsində hərbi hissə üçün də maraqlı idi.

Rəşad Süleymanov: Bir əlavə etmək istərdim. Orta məktəbdə oxuduğumuz dövrdə Daxili Qoşunların, Müdafiə

Nazirliyinin və Sərhəd Qoşunlarının hərbi hissələri ilə müntəzəm tədbirlərimiz olub. Ən çox və sıx əlaqə isə kənddə yerləşən sərhəd zastavası ilə idi. Burada sıra hazırlığı, sərhəddə xidmət, silah və sursatlar barədə bizlərə məlumat verilirdi. Biz isə bunun müqabilində sərhədçilərə xidmətdə, nəzarət-iz zolaqlarının təmizlənməsində və s.-də köməklik göstərirdik. Sonradan Sərhəd Qoşunlarında xidmət etdiyimiz dövrlərdə burada qazandığımız anlayışlar bizə çox kömək etdi.

Ağababa İbrahimov: Təhsil Nazirliyi Müdafiə Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, Daxili Qoşunlar, Könüllü Hərbi Vətənpərvərlik Texniki İdman Cəmiyyəti ilə birgə məktəblilər arasında «Cəsurlar», «Şahin», «Sərhəd» kimi hərbi idman oyunları keçirir. Çox gözəl nəticələr var. Məktəblilərin rayon, bölgə və respublika mərhələlərində keçirilən bu oyunlarının cəmiyyət yalnız final mərhələsini görür. On minlərlə şagird bu oyunlarda iştirak edir. Amma bu işin televiziyalarda işıqlandırılması çox zəifdir. Yaxşı olardı ki, telekanallar da bu işlərdə bizə yardımçı olsunlar. Sovet dövründə hərbi vətənpərvərlik mövzusunda kinolar məktəblərdə şagirdlərə nümayiş etdirilirdi. Bu gün belə kinolar çəkilmir? Hansı filmi göstərək? Axırda məhv olan, ölən qəhrəmanımı? Bir məsələni xüsusilə qeyd etmək istərdim. Dövlət Sərhəd Xidmətinin məktəblilər arasında keçirdiyi yarış daha maraqlıdır.

Sərhəçilər yerli əhali ilə, məktəblərlə sıx işləyirlər. Final mərhələdə iştirakçı komandalar və müəllimlər Sərhəç Qoşunlarının hərbi hissəsində yerləşdirilir. Orada onlara geyim verilir, onlar əsgərlərlə bir yerdə yemək yeyir, təmin olunurlar. Bu çox gözəl və təqdirolunası bir tədbirdir. Sonra qalib gələn komandalara mükafatlar verilir.

Üzeyir Cəfərov: Bu idman oyunlarından kadrlar çəkilib sonradan əyani vəsait kimi Təhsil Nazirliyində istifadə oluna bilər. Necə ki, hərbi təlimlərdə də belə metodlardan istifadə olunur.

Ramil Məmmədli: Orta məktəb dərslərlərində xalq qəhrəmanları, Milli Qəhrəmanlar, döyüşlərdə iştirak etmiş şəxslərin igidlikləri ilə bağlı materiallara nə dərəcədə yer ayrılır?

Ağababa İbrahimov: Dərsləklərdə bu məsələlərə geniş yer ayrılır. Amma problem başqa tərəfdəndir. İradlar var ki, filankəs niyə dərsliyə düşməyib? Əvvəla, vətən uğrunda döyüşmüş, qan axıtmış hər bir şəxs qəhrəmandır. Biri şəhid olub, digəri yaralanıb, biri sağ qalıb. Bəziləri elə düşünür ki, hər kim döyüşüb, onun adı dərsləkdə olmalıdır. Qarabağda 30 minə yaxın adam həlak olub. Hərənin taleyindən 5 səhifə yazı yazılsa, bu 150 min səhifə edir. Dərsləklərdə qarşıya qoyduğumuz hədəf vətən torpaqları və bu torpaqlarda

yaşayanlardır. Mənim fikrimcə, bu sahədə kompleks yanaşma olmalıdır. Dərsləklərdən əlavə olaraq bu gün kifayət qədər əlavə tədris vasitələri buraxılır ki, orada da qəhrəmanlarla bağlı materiallar yer alır.

Üzeyir Cəfərov: Orta məktəblərdə uşaqların vətənpərvərlik şüurunun formalaşdırılmasında mühüm rola malik bədii ədəbiyyat yoxdur. Misilsiz igidliklər göstərmiş qəhrəmanlarımız barədə yalnız bir-iki yazıya rast gəlmək mümkündür. Uşaq nə oxusun, qəhrəmanlıq nümunəsini haradan götürsün? Sorgu keçirsək, çox az gənc Milli Qəhrəmanlarımızdan bir neçəsinin adını sayə bilər.

Ramil Məmmədli: Qeyd olundu ki, məktəblərdə çağırışqədərki hazırlıq fənni tədris olunur. Amma hərbi qurumlar orduya gələn gənclərin adı sıra qaydalarını yerinə yetirə bilmədiklərini deyirlər. Dərs vəsaitləri çox gözəl ola bilər. Bəlkə müəllimlər özlərini əziyyətə salmaq istəyirlər?

Ağababa İbrahimov: Mən bu fikirlə razı deyiləm. Hər şey uşağın diqqətindən asılıdır. Olur ki, uşaq sıra yanındakı ilə söhbət edir. Verilən komandanı eşitmir. Bunun hazırlığa nə dəxli var? Eşitdiyimə görə, İranda əsgərlərin sağ və sol istiqamətlərinə müəyyən əşyalar asırlar. Komanda zamanı onlar həmin əşyalara tərəf dönürlər. Məktəblərin hamısı demək

olar ki, plakatlar, müxtəlif maketlərlə təmin olunub. Bəzi məktəblərdə TİR tüfəngləri də var.

Ramil Məmmədli: Gənclərin Birinci Respublika Forumunda məktəblərin silahla təmin olunmasına dair məsələ qaldırıldı. Bu gün Azərbaycan özü də silah istehsal edir. Məktəblərin real silahın bənzəri olan təlim silahları ilə təminatı nə zaman reallaşacaq?

Ağababa İbrahimov: Məktəblərdən təlim silahları ötən əsrin 90-cı illərin əvvəllərində yığılıb. Təlim avtomatının məktəblərə nə zaman verəcəyini deyə bilmərəm. Amma bu məsələyə baxılır. Bu silahların qiyməti də bahadır. Bu gün çox ölkələr "Kalaşnikov" avtomatından imtina edir. Ola bilsin ki, gələcəkdə bu kimi məsələlərə bizdə də baxıla bilər.

Rəşad Süleymanov: Həm öz müşahidələrimiz, həm də müxtəlif təşkilatların verdiyi məlumatlara görə, orta məktəblərdə çağırışa qədərki hazırlıq fənnini tədris edən müəllimlərin hazırlıq səviyyəsi çox aşağıdır. Bəzən olur ki, bu fənni qeyri-ixtisas müəllimləri, yaxud qadınlar tədris edir. Silahlı qüvvələrdən ehtiyata buraxılmış kifayət qədər təcrübəli, döyüş yolu keçmiş zabitlərimiz var ki, onların bu prosesə cəlb olunması daha yaxşı nəticələr verir.

Üzeyir Cəfərov: Mən də o fikirlə razıyam ki, ehtiyatda olan zabitlərin bu prosesə cəlbə daha yaxşı olardı. Vaxtilə

yüksək səviyyəli təhsil almış, peşəkar hərbiçilərdən istifadə olunmalıdır. Bizdə olan məlumatlara görə, bununla bağlı işlər görülür. Lakin bu işlər daha geniş miqyasda keçirilməlidir. Əlbəttə, 20-25 il orduda xidmət etmiş insanın təcrübəsi ilə 2 il ixtisas kursu keçmiş insanın təcrübəsi müqayisə oluna bilməz. Bundan ilk növbədə silahlı qüvvələrimiz qazanacaq. O ki qaldı silaha, hesab edirəm ki, vaxt gələcək məktəblərə əyani vəsait kimi silah verəcəkdir. Bir faktı da qeyd etmək istərdim. Aparığımız araşdırmalara görə, cari ildə həlak olmuş əsgərlərimizin əksəriyyəti silahla ehtiyatsız davranış nəticəsində dünyalarını dəyişiblər. Bu da onların silah barədə məlumatlı olmalarından irəli gəlir.

Ramil Məmmədli: Məktəblərin hərbi hissələrlə əlaqələri necədir?

Ağababa İbrahimov: Məktəblərin hərbi hissələrlə münasibətləri normaldır və bu sahədə heç bir problem yoxdur.

Üzeyir Cəfərov: Münasibətlər daha çox hərbi hissə komandirindən asılıdır. Ordu qapalı müəssisə olduğundan, bu iş üçün hərbi hissə komandirindən təklif gəlməlidir. Bəzən direktor gəlir və saatlarla nəzarət-buraxılış məntəqəsində dayanır. Hər şeyi bu dərəcədə məhdudlaşdırmaq olmaz.

Rəşad Süleymanov: Bayaq hərbi kabinetlərdən danışıldı. Müşahidələrimiz göstərir ki, artıq hərbi qurumların, xüsusilə də

Sərhəd Qoşunları və Daxili Qoşunların dəstəyi ilə bəzi məktəblərdə tam təchiz olunmuş hərbi kabinetlər yaradılıb. Bu qoşunlar müntəzəm olaraq məktəblilərlə görüşlər keçirirlər.

Ağababa İbrahimov: Badamdar qəsəbəsində Daxili Qoşunların hamiliyi ilə çox yüksək səviyyədə bir hərbi kabinet qurulub. Ora kiçik hərbi hissəyə bənzəyir. Digər məktəblərdə də belə şəraitin yaradılması lazımdır.

Üzeyir Cəfərov: Ən çox əsgəri Müdafiə Nazirliyi qəbul etdiyindən, bu qurum maraqlı olmalıdır ki, hazırlıqlı əsgəri olsun. O zaman bununla nazirlik öz problemlərinin müəyyən hissəsini də aradan qaldırmış olacaq. Bir də ki hərbi kabinetlər oldu-olmadı, məktəblər öz üzərinə düşən vəzifəni yerinə yetirməlidirlər. Məgər hansısa Milli Qəhrəmana ayrıca hərbi kabinetdə dərs keçiblər və ya fərarilik etmiş əsgər məktəbə getməyib?

Ramil Məmmədli: Çağırışqədərkilə hazırlıq fənni üzrə dərsləklər standartlara nə dərəcədə cavab verir?

Ağababa İbrahimov: Dərsləklərin təkmilləşdirilməsi daim gedir və davamlı prosesdir. Hər il yeni silahlar, yeni texnikalar meydana çıxır. Hazırda tədris olunan dərsləklərdə müasir silahlar, raketlər, Azərbaycan ordusunda istifadə olunan bəzi silah və texnikalar barədə məlumatlar yer alıb. Ümumilikdə bu kitablar ilkin hazırlıq üçün əhəmiyyətli bazadır. Hərbiçilər təkli

edirlər ki, biz müharibə şəraitində yaşadığımızdan, dərsləkdə təlim texnologiyalarına daha çox yer verilsin. Biz bunu da anlayır və qəbul edirik. Zaman gələcək ki, çağırışqədərkilə hazırlıq fənni üzrə dərs saatları da artınlaçaq.

Rəşad Süleymanov: Bu gün ölkədə hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin təşkili, cəmiyyətdə bu şüurun formalaşdırılması ilə bağlı müxtəlif fikirlər mövcuddur. Azərbaycanın müharibə şəraitində yaşamasına, hərbi əməliyyatların başlanması ehtimalına baxmayaraq, bu sahədə təbliğat çox zəifdir. Həm dövlət, həm də qeyri-hökumət təşkilatları bu sahədə lazımi aktivliyi göstərmirlər. Odur ki, sizlərin də bu mövzuya dair fikirlərinizi bildirmək istərdik. Sizcə bu problemin aradan qaldırılması üçün nə etmək lazımdır?

İldırım Məmmədov: Milli mentalitetindən asılı olmayaraq müxtəlif ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, hərbi vətənpərvərlik şüurunun formalaşdırılması hansısa vətəndaşın və ya təşkilatın fərdi qaydada öhdəsindən gələcəyi iş deyil. Bu, ailədən başlanmalı, dövlətin təşəbbüsü və dəstəyi ilə reallaşdırılmalıdır. ABŞ, Rusiya, Türkiyə, hətta Gürcüstanın praktikasını götürsək, görürük ki, təbliğat işinin yüksək səviyyədə və peşəkar təşkili üçün böyük həcmli maliyyə vəsaiti lazımdır. Bu gün müharibələrin qələbə ilə başa çatdırılmasında informasiya müharibələri də mühüm rol oynayır.

Ərazilərimizin bir hissəsini itirməyimizə baxmayaraq, biz hazırda informasiya müharibəsində düşmənlərimizdən geri qalırıq. İnformasiya müharibəsini də özündə ehtiva etməklə, ümumilikdə hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsini yüksəltmək üçün xüsusi proqram və ya konsepsiya olmalıdır. Bu sənəd konkret araşdırmalar əsasında hazırlanmalı, konkret qurumlar qarşısına konkret tapşırıqlar qoyulmalıdır. Sənəddə təbliğat işi necə qurulmalı, necə aparılmalı, onun maddi-texniki tərkəfləri, idarə edilməsi və s. əks olunmalıdır.

Həsən Əmirov: Bu gün dövlətin gənclər siyasətinin əsas prioritetlərindən biri onların hərbi-vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi olmalıdır. Düzdür, bu sahədə müəyyən işlər həyata keçirilir. Amma bu işlər və əldə olunan nəticələr istədiyimiz səviyyədə deyil. Bir problemi qeyd etmək istəyirəm. Bakı küçələrində və milyonlarla insanın istifadə etdiyi metrodakı reklam lövhələrində tikinti materiallarından saqqıza qədər hər şey reklam olunur. İndiyədək vətənpərvərlik ruhunu aşılaman bir reklam lövhəsinə də rast gəlməmişəm. Bəzi rayonlarda yolların kənarında bir-iki plakat var idi. Onları da yolu genişləndirəndə söküblər. Televiziya kanallarında da bu sahədə çox gerilik var. Son vaxtlar bir sıra qeyri-dövlət təşkilatları tərəfindən bu sahədə müəyyən addımlar atılmasını təqdirəlayiq saymaq olar. Əlbəttə, işi gücləndirmək üçün dövlət

səviyyəsində müəyyən tədbirlər görülməlidir. Fikrimcə, gənclərin formalaşması üçün orta məktəblərdə hərbi dərslər keçən müəllimlərin səviyyəsi yüksəldilməli, bu dərslər kifayət qədər təcrübəli, müharibəni görmüş ehtiyatda olan zabitlərə həvalə olunmalıdır. Ordudan tərxis olunmuş zabitlər kifayət qədər olsa da, bu dərsləri bəzi məktəblərdə hətta qadınlar tədris edir. Ehtiyatda olan Zabitlər Konfederasiyası zona müşavirələrində bu cür məsələləri də araşdırır. Problemlər çoxdur. Bu məsələlərə televiziyalarda, radiolarda, qəzetlərdə daha geniş diqqət yetirilməsinə ehtiyac var.

Füzuli Rzaquliyev: Fikrimcə, hərbi vətənpərvərlik şüurunun formalaşması ilk olaraq ailədən və məktəbdən başlayır. Əgər valideyn vətənpərvər insandırsa, onun övladı da vətənpərvər olacaq. Döyüşlərdə iştirak edənlər yaxşı bilirlər ki, qələbəni insanların ruhu təmin edir. Milyonlarla dəyəri olan silah və texnikanı insan idarə edir və istiqamətləndirir. Biz bunun canlı şahidləri olmuşuq. Təsəvvür edin, haradansa yığılmış insanlardan ibarət bir tağım düşmənin bir zirehli texnikasına görə postu atıb qaçdı. Amma könüllü bir əsgər üzbuüz döyüşdə düşmənin iki tankını vurur. Özünü sağ qalır. Hamısında eyni silah var idi. Sadəcə, o tankları vuran əsgərdə ruh vardı. Biz - bir qrup qeyri-hökumət təşkilatı hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsini təşkililə bağlı xüsusi

konsepsiyanın hazırlanması üçün hökumətə müraciət etmişik. Problemin mövcudluğunda KİV-in də müəyyən günahı var. Media şou tipli xəbərlərə daha çox önəm verir, nəinki hərbi sahədə baş verən hadisələrə. Bu sahədə Təhsil, Gənclər və İdman nazirliklərinin də üzrinə böyük məsuliyyət düşür.

İldırım Məmmədov: Orduda xidmət etmiş zabitlərin, müharibə veteranlarının bu kampaniyalara cəlb olunmasının nəticələrini sovet dövründə görmüşük. Vətənpərvərlik şüurunun formalaşmasında ideyadan başqa, maddiyyat da rol oynayır. Məsələn, ABŞ-da açıq deyirlər ki, "vətənpərvərliyimiz dollara bağlıdır". Hamı vətəninə eyni səviyyədə sevmir. Heç kimə də demək olmaz ki, vətəninə niyə bu qədər sevmirsən. Ölkənin əsgəri də olar, fərarisi də, alverçisi də, alimi də, şəhid olmağa hazır olanı da. Amma ruhu formalaşdırmaq üçün maddi təminat da olmalıdır. Təcrübə göstərir ki, döyüşə gedən adamın gözü arxada qaldıqda o döyüşə bilmir.

F. Rzaquliyev: Söz düşmüşkən, müharibə veteranlarına qayğı da cəmiyyətə təsirsiz ötüşmür. Bu gün ölkədə 40 mindən artıq Qarabağ müharibəsi veteranı var. Onların ailələri, yaxınları da nəzərə alınarsa, bu böyük bir kütlədir və cəmiyyətə təsiri mütləq nəzərə alınmalıdır. Son illər dövlət başçısı bu sahədə müəyyən sərəncamlar imzalayıb. Müharibə əlillərinə prezident təqaüdünün verilməsi, şəhid və əlil ailələrinin

mənzillə təmin edilməsi, onlara təqaüddən əlavə 100 manatın verilməsi mühüm addımdır.

H. Əmirov: Məncə problemin mənbəyini ailələrdə də axtarmalıyıq. İnsanın formalaşmasında böyüdüüyü ailənin rolu böyükdür. Əgər bir adam vətəninə sevmirsə, övladını necə vətənpərvər böyüdə bilər? Məni narahat edən digər məsələ hərbi məktəblərə qəbulla bağlıdır. Son illər hərbi xidmət keçən zabitlərin, onların ailələrinin sosial durumunun yaxşılaşdırılması istiqamətində çoxlu işlər həyata keçirilir. Hərbi büdcənin artırılması, zabitlər üçün yeni mənzillərin tikintisi, məvaciblərin artırılması buna misaldır. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, hərbi məktəblərə qəbul faizi çox aşağıdır.

Ramil Məmmədli: Ali Hərbi Məktəbə aşağı balla abituriyentlər qəbul edilir. Fikrimcə, bu, orduda xidmət edənlərin təminatı ilə də bağlıdır. Təminat elə səviyyədə olmalıdır ki, gənclər orduya can atsınlar. Ordunun təminatının yüksəldilməsi də gənclərimizdə hərbi vətənpərvərlik ruhunun artmasına xidmət edən amildir.

Füzuli Rzaquliyev: Biz 1990-cı illərin əvvəllərində döyüşə gedəndə baş verənlərə fanatikcəsinə yanaşırdıq. İndiki gənclər soyuqqanlıdır və 5-10 il sonranı düşünürlər. Təəssüf ki, bu gün zabit olaraq o perspektivi görmürlər. Baxın, 8-ci sinfi bitirib alver edənin hər şeyi var. Amma 5 il hərbi məktəb bitirib

xidmət edən gəncin hələ də evi yoxdur. Bunlar öz həllini tapmalıdır. Digər tərəfdən, vətənpərvərlik tərbiyəsinin ümummilli səviyyədə təşkilində Türkiyə təcrübəsini nəzərə almaq, onu tətbiq etmək daha gözəl olar. Türkiyədə uşaqlara və gənclərə vətən, millət, bayraq, dil sevgisi aşılaraq onlara ideoloji təsir göstərilir. Bu təsirlər və ətrafda baş verənlər tədricən vətənpərvərlik şüurunu formalaşdırır. Təəssüf doğuran haldır ki, 18 ildir müstəqilik, hələ də elə azərbaycanlılar var ki, ana dillərini bilmirlər. Elə deputatımız da var ki, işğal edilmiş rayonlarımızı tanımır. Ona görə də bu tədbirləri özündə cəmləşdirən xüsusi sənəd olmalıdır. Hesab edirəm ki, burada inzibati məsuliyyət də nəzərdə tutulmalıdır. Belə olmasa, problem həll edilməyəcək.

Ramil Məmmədli: Fondlar tərəfindən QHT-lərə verilən qrantlar vasitəsilə cəmiyyətdə vətənpərvərlik ruhunu aşılamaq mümkündürmü?

İ. Məmmədov: Məncə, bu da lazımdır. Həmin QHT-lər dövlətin görə bilmədiyi işi həyata keçirir, boşluqları doldururlar. Bunu inkişaf etmiş ölkələrdə görür və qiymətləndirirlər. Amma bu işlər zərər qədərdir. Kompleks yanaşma olmasa, görülən işlər sadəcə, kimlərinə əziyyəti olaraq qalacaq.

H. Əmirov: Hesab edirəm ki, Hərbi Doktrina qəbul olunduqdan sonra müzakirə etdiyimiz bəzi məsələlər aydınlaşacaq. Qeyd etmək istəyirəm ki, son illər Azərbaycan ordusu maddi-texniki bazasını gücləndirir, öz inventarını müasir hərbi texnikalarla zənginləşdirir. Zabitlərin hazırlanması istiqamətində də müasir tədris metodikasından istifadə edilir. Lakin bəzi KİV-lərdə orduda baş verən neqativ hallar şişirdilərək cəmiyyətə təqdim olunur. Orduya qarşı kampaniya aparılmamalıdır¹.

Gənc nəslin qəhrəmanlıq ruhunda yetişməsi üçün ailə, məktəb, cəmiyyətlə yanaşı ordu da mühüm rol oynayır. Əslində cəmiyyətin bir hissəsi olan orduda münasibətlər mülki həyatda formalaşan münasibətlərin davamı olur.

Yəni hərbi xidmətə çağırılan əsgər və ömrünü xidmətə həsr edən zabit arasında münasibətlər ən əvvəl mülki həyatdakı təcrübəyə əsaslanır. Ona görə də orduda hərbiçilər arasında münasibətləri araşdırmaq üçün ilk növbədə mülki həyatı öyrənmək lazımdır. Məsələn, çağırışçının, gənc əsgərin hansı ailədə, hansı mühitdə tərbiyə alması, hansı məktəbdə oxuması, dostunun-yoldaşının kim olmasını aydınlaşdırmaq vacibdir. Düzdür, hərbi hissədəki tərbiyəvi işlər üzrə zabitin bu nəhəng işin öhdəsindən gəlməsi çox çətinidir. Ona görə də ordu-

¹ İnternet materialları.

məktəb, ordu-polis, ordu-ailə əlaqələri qurulmalıdır. Əslində bu əlaqə indi də var, amma onun daha da sistemləşdirilməsi, məqsədyönlü olması vacibdir.

Vahid ordu-cəmiyyət münasibətlərinin formalaşması məqsədilə gənc nəslin tərbiyəsinə mühüm təsir göstərə biləcək müddəalar müəyyənəşdirilməlidir. Ailə-məktəb-polis-ordunun birgə fəaliyyəti ilə kompleks şəkildə həyata keçirilən tərbiyə işi hərbi xidmətə çağırılan çağırışını əvvəlcədən mənəvi-psixoloji cəhətdən orduya hazırlamalıdır. Onu da xüsusi qeyd edim ki, həm məktəbin, həm polisin, həm də ordunun aylıq, rüblük, yarımillik, illik planlarında ictimaiyyətlə iş nəzərdə tutulur. Yaxşı olar ki, Təhsil Nazirliyi, Müdafiə Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi birgə tədbirlər planı işləyib hazırlasın, məqsədyönlü şəkildə bu işlər həyata keçirilsin. Bura zaman-zaman başqa dövlət qurumları da qoşula bilər. Amma bütövlükdə qeyri-hökumət təşkilatlarının sözügedən proqrama qoşulması, fəaliyyəti daha məqsədəuyğun olardı.

Çağırışılan orduya hazırlamaq gənc nəslin tərbiyəsində mühüm rol oynaya bilər. Əslində təklif etdiyimiz bu plan gənc nəslin (ordudan əvvəl, ordu sıralarında və ordudan sonra) tərbiyəsini nəzərdə tutur. Amma biz heç də növbəti "oktyabryat", "pioner", "komsomol" hazırlanmasını təklif etmirik, amma onu xüsusi vurğulamaq istəyirik ki, qloballaşan

dünyada müharibə şəraitində olan Azərbaycanın gənc nəslinin daha məqsədyönlü tərbiyəsinə ehtiyac duyulur.

Hazırda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində xidmət keçən əsgər kontingenti uşaqlıq və yeniyetməlik dövrü siyasi, iqtisadi, mənəvi həyatda köklü dəyişiklərin baş verdiyi bir zamana düşən gənclərdir. Köhnə dəyərlərin dağıldığı, yenilərinin isə hələ tam yaranmadığı bu illərdə ictimai şüurda, mənəviyyatda baş verən təlatümlər, heç şübhəsiz onların xarakterində, həyat və düşüncə tərzində öz izlərini qoyur. Potensial əsgərlərin hərbi xidmətlə bağlı məruz qaldığı ən amansız psixoloji təsir elə mülki həyatdan - KİV-in və sovet dövründə hərbi-vətənpərvərlik hissləri aşınmış insanların yazdıqlarından, dedikləri yalanlardan gəlir. KİV-in bəzən bilərəkdən, bəzən məqsədyönlü şəkildə, xüsusən çağırış aylarında ordu ilə bağlı məlumatları cəmiyyətin, xüsusən çağırışçıların, onların valideynlərinin əhval-ruhiyyəsinə həddən artıq mənfi təsir göstərir. Məhz hərbi komissarlıqların, MN-in, QHT-lərin apardıqları məqsədyönlü iş nəticəsində cəmiyyət ordu ilə bağlı məlumatlara daha ehtiyatla yanaşar və təhlil süzgəcindən keçirərək qəbul edə bilər.

Gənc əsgərin bir-iki ay ərzində hərbi-vətənpərvər hisslərinin ən yüksək həddə çatacağını iddia etmək düzgün olmaz. Qeyd etdiyimiz kimi, həm cəmiyyət, həm təhsil, həm

ailə gənc nəslin hərbi-vətənpərvər ruhunda tərbiyəsini təmin edir. Cəmiyyətdəki çətinlikləri yalnız əyri yollarla keçmək təcrübəsi gənclərimizin mübarizə, müqavimət gücünü aşındırır, dözümlülük hissələrini yox edir. Məncə, aparılan məqsədyönlü işlər ilk növbədə gənclərin dözümlülük hissələrinin artmasına, çətinliklərdən qorxmamasına yönəlməlidir. Məhz bu dözümlülük hissələrinin olmaması, eyni zamanda valideynlərin ordu barədə məlumatının olmaması səbəbindən "əsgər yalanları" cəmiyyətdə Silahlı Qüvvələr haqqında mənfi təsəvvürün yaranmasına gətirib çıxarır. Bəzi qüvvələr isə məhz bundan yararlanıb gündəmə gəlir. Son nəticədə isə həqiqətin və yalanın harada olduğunu müəyyənləşdirmək çətinləşir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, bu anlaşılmazlığın, düşmənin informasiya təxribatının qarşısını almaq üçün ilk növbədə hərbi qanunvericilik, hərbi nizam-intizam, hərbi münasibətlərin mahiyyəti barədə cəmiyyətdə maarifçilik işi aparılmalıdır. Bu iş isə özü-özlüyündə cəmiyyətdə hərbi vətənpərvərlik ruhunun güclənməsinə mühüm təsir göstərəcək.

Hərbi vətənpərvərlik anlayışı nə qədər ümumi olsa da konkret addımlar, fəaliyyət nəticəsində formalaşır. Ordunun, təhsilin hərbi vətənpərvərliyin güclənməsində rolu ilə yanaşı, bunları tamamlayan fəaliyyət də xüsusi ehtiyac duyulur. Artıq son illərdə məktəblililər arasında hərbi-vətənpərvərlik

ruhunun yüksəldilməsi, uşaq və yeniyetmələrimizin hərbi ruhda tərbiyə olunması üçün bir sıra işlər görülür. Bunları sadalamaqla bəzi təkliflərimizi də qeyd etmək istəyirəm:

1. Azərbaycanın olimpiya komplekslərində, idman mərkəzlərində, güləş, karate və s. təlim mərkəzlərində hərbi-vətənpərvərlik işinin təşkili istiqamətində işlər görülməlidir. Bu hərbi-vətənpərvərlik plakatları, hərbi-vətənpərvərlik yarışları və s. formasında ola bilər;

2. Vətənpərvər QHT-lərin vasitəsi, hərbi hissələrin köməyiylə hərbi-vətənpərvərlik klubları yaradıla bilər;

3. Hərbi hissələrin tərkibində məktəblilərin yay düşərgələrinin yaradılması yaxşı olardı. Bu həm də zabıt ailələrinin istirahəti, zabıtlərin motivasiyası üçün də vacibdir;

4. Dövrümüzdə informasiya kommunikasiya texnologiyalarının inkişafını nəzərə alsaq, milli kompüter hərbi oyunlarımızın yaradılması vacibdir. Bu kompüter oyunu zamanı uşaq, yeniyetmə özünü amerikalı "komandos" və ya rus "spetsnaz" kimi yox, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin xüsusi təyinatlı əsgəri kimi hiss etsin, toraqlarımızı işğal edən düşməni məhv etmək duyğusu onun beyninə hökm etsin.

Yekunda məşhur bir generalın fikirlərini diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm: "Doğma torpaq hər şeyi bacarır: müqəddəs bulaqların suyu ilə doyurur, öz çörəyini yedizdirir,

çiçəkləyən bağlarının gözəlliyi ilə təəccübləndirir. Amma bir şeyi edə bilmir - özünü müdafiə etməyi. Bunu onun suyunu içən, çörəyini yeyən, onun gözəlliyi ilə fərahlanan etməlidir".

Son vaxtlar Azərbaycanda vətənpərvərliyin səviyyə problemi diqqət mərkəzinə gəlib. Müzakirələr zamanı ortaya qoyulan əsas sual bundan ibarətdir: "Azərbaycanda vətənpərvərlik təbliğatı niyə aşağıdır?". Söz yox ki, indi bütün bu müzakirələr zamanı hədəfə kütləvi və elektron informasiya vasitələri çıxarılır.

Artıq problemə yüksək rəsmi səviyyələrdən də münasibət bildirilir: Prezident Administrasiyasının rəhbəri akademik Ramiz Mehdiyev "Azərbaycanın efir məkanı: problemlər və vəzifələr" adlı məqaləsində qeyd edir ki, "Azərbaycanın müharibə vəziyyətində olması vətəndaşlarımızın, xüsusilə gənc nəslin milli vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi kimi vacib məsələyə daha məsuliyyətli yanaşma tələb edir".

R.Mehdiyev qeyd edir ki, AzTV "Əsgər andı", İTV "Salam, əsgər", ANS "Mars", "Lider" "Lider əsgər" kimi verilişlərlə milli vətənpərvərlik mövzusunun yalnız ordu haqqında verilişlərlə məhdudlaşdırır: "Halbuki vətənpərvərlik vətənə sevgi, doğma yurdun inkişafı, çiçəklənməsi, vətənə bağlı əsrlərlə formalaşmış idealların qorunması və təbliği və s. məsələləri əhatə edən geniş mövzudur. Televiziya kanallarının

bu sahə ilə bağlı maraqlı, tamaşaçının diqqətini cəlb edə biləcək verilişlər hazırlanmasına böyük ehtiyac tələb olunur".

Prezident Administrasiyasının rəhbəri onu da vurğulayıb ki, bunlarla yanaşı, Ermənistan - Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Dağlıq Qarabağın tarixi, burada yetişib boya-başa çatan görkəmli dövlət, mədəniyyət və incəsənət xadimləri haqqında yüksək səviyyəli verilişlərin təşkili ictimaiyyət tərəfindən maraqla qarşılanabilir, Vətənə, torpağa bağlılığın artırılmasına kömək edər, insanlarda vətənpərvərlik ruhunu gücləndirər. Akademik R.Mehdiyev doğru göstərir ki, "vətənpərvərlik hissi atadan, anadan, bağçadan, məktəbdən gəlməlidir. Cəmiyyətin vətənpərvərlik hissəsinin formalaşdırılmasında mətbuatın üzərinə də böyük məsuliyyət düşür".

Azərbaycan xalqının böyük Qarabağ dərdi hamımız üçün ən aktual mövzudur. Müharibə apardığımızdan, cəmiyyətimizdə vətənpərvərlik təbliğatının bir an belə dayandırılmaması çox vacibdir. Bunun üçün iş təlim-tərbiyə, təhsil müəssisələrində, mətbuatda, dərsləklərdə, cəmiyyət arasında hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin təbliği, ordu, şəhidlər, Milli Qəhrəmanlar, düşməne nifrətlə bağlı müxtəlif yönümlü söhbətlər aparılmalı, yazılar yazılmalı, verilişlər göstərilməli, reklamlar yayımlanmalıdır.

Vətənpərvərlik elə bir emosional hissdır ki, bütün şəxsi maraqlarını vətən yolunda qurban verməyə, vətəninin və xalqının marağını daha uca tutmağa hazır olmalısan.

Bəzən deyirlər ki, vətənpərvərlik hissi uşağa ilk növbədə atadan, anadan gəlməlidir. Razılaşmamaq olmur. Məhz ailə uşağı elə tərbiyə edə bilər ki, o vətənə, torpağa, elə-obaya, orduya, şəhidlərə məhəbbət ruhunda, düşməyə isə nifrət hissələri ilə böyüsün... Ailə ictimaiyyətin təməl daşı hesab olunur. Ən qədim sosial institut olan bu «kiçik dövlət»lə bağlı mövzular bütün zamanlarda öz aktuallığı ilə seçilib. Azərbaycanlılar üçün isə ailə dəyərləri, onun mənəvi-əxlaqi keyfiyyətləri həmişə xüsusi önəm daşıyıb. Amma cəmiyyətin bütün elementləri kimi, ailə də daim dəyişikliyə məruz qalır. İctimai inkişaf prosesi ailənin formalaşmasına, qadının və kişinin ailədə tutduğu yerə, uşaqların tərbiyəsinə, ailə planlaşmasına öz təsirini göstərir. Lakin bütün bunlar daxilində milli mentalitetə məxsus ailə dəyərlərinin qorunub saxlanılması olduqca vacib məsələdir. Müşahidələr isə son illər bəzi hallarda ailə dəyərlərinin aşındığını göstərir.

Qarabağ müharibəsi, qaçqın və məcburi köçkünlük həyatı, informasiya məkanındakı müxtəlif ideoloji ünsürlər, fərqli dünyagörüşün və fərqli mədəniyyətlərin təbliği, Qərba inteqrasiya meyli milli ailə dəyərlərinin aşınmasına, gənclərin,

uşaqların psixologiyasına təsir göstərən amillərdir. Təsədüfi deyil ki, son illər bəzi Azərbaycan ailələrində qeyri-ənənəvi dəyərlərə meyillər yaranıb ki, bu da olduqca zərərli tendensiyadır.

Təəssüf ki, Azərbaycan cəmiyyətində, ailələrdə hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi istənilən səviyyədə olmadığından, ciddi narahatlığa əsas var. Sabahımız olan uşaqların, yeniyetmə və gənclərin əksəriyyəti Azərbaycanın hansı bölgələrinin erməni işğalı altında olduğunu belə bilmir, o ki qaldı onlardan işğal tarixlərini soruşasan. Çoxları neçə Milli Qəhrəmanımızın olduğunu, onlardan heç olmasa 3-4 nəfərinin adını bilmir. Əgər məktəbdə, universitetlərdə, küçədə sorğu keçirilsə, yəqin ki əksəriyyət neçə Milli Qəhrəmanın şəhid, neçəsinin isə sağ olduğunu söyləməkdə çətinlik çəkəcək. Halbuki, körpədən tutmuş yeniyetməyə, gəncə, qocaya qədər hamımız Vətən, millət, torpaq uğrunda savaş meydanına atılanları, şəhidləri tanımağa borcluyuq. O cümlədən də Milli Qəhrəmanları...

Bəzən cəmiyyətdə vətənpərvərliklə bağlı müzakirələr aparılan zaman zəif təbliğata görə kütləvi informasiya vasitələri əsas hədəf olur. Doğrudur, cəmiyyətin vətənpərvərlik hissəsinin formalaşdırılmasında mətbuatın üzərinə böyük məsuliyyət və iş düşür. Amma bu məsələdə ailə tərbiyəsinin xüsusi rolu var. Torpaqları işğal altında olan Azərbaycan ailəsində ata da, ana

da, övlad da vətənpərvər olmalıdır. Biz ailədə dili yenicə söz tutmağa başlayan, ağılı yenicə kəsən uşaqlarımıza düşmənimizin kim olduğunu, şəhidlərimizin nə üçün öldüyünü, onların niyə müqəddəs sayıldığını, vətənimizin haradan başlayıb, harada qurtardığını, milli kimliyimizi, torpağın ana qədr doğma sayıldığını anlatmalıyıq. Həm də elə anlatmalıyıq ki, bunları heç vaxt yaddan çıxara bilməsinlər.

Hazırda gənclərimizin vətənpərvərlik ruhu necədir? Bu hiss ana laylasından, ana südündən başlanır. Gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi müharibə şəraitində yaşayan ölkəmiz üçün həddən artıq önəmlidir. Gənclərə milli ruhun aşılması körpə yaşlarından həyata keçirilməli, baxçalarda, tədris müəssisələrində, məktəblərdə, qəzet və televiziyalarda bu özünü güclü surətdə göstərməlidir.

7 sayılı məktəbin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini Elmira İbrahimovanın sözlərinə görə, gənclərdə vətənpərvərlik hissini aşılması, formalaşdırılması məhz məktəblərin üzərinə düşən vəzifələrdəndir. "Vətənpərvərlik hissi uşaqlarda körpə yaşlarından formalaşdırılmalıdır. Torpaqlarımızın işğal altında olduğu bir şəraitdə biz uşaqlarda vətənə, torpağa, elə-obaya sevgi, məhəbbət hissini formalaşdırmaq məqsədi ilə müxtəlif tədbirlər həyata keçiririk", - deyən E.Rəhimova bildirir ki, torpaqlarımızın işğal

günlərində bunu uşaqlara faciə kimi deyil, bu faciəni törədənələrə nifrət hissi kimi aşılayırlar. Bundan əlavə həmsöhbətimin bildirdiyinə görə, məktəbdə işğal günləri ərəfəsində müxtəlif müsabiqələr, divar qəzetləri, rəsm, inşa müsabiqələri təşkil edilir.

Övladı bu məktəbdə təhsil alan Dilbər Quliyeva da məktəbdə vətənpərvərlik sahəsində görülən işlərdən razıdır. Dediynə görə, müəyyən tarixlərdə uşaqlara verilən tapşırıqlar, gəzintilər onun övladında mübarizə özmini daha da gücləndirir. "Müəllimi Milli Qəhrəman Mübariz İbrahimov haqqında danışandan sonra oğlum evə gələrək böyüyəndə vətənə xidmət edəcəyini, Mübariz İbrahimov kimi qəhrəman olacağını deyirdi. Bunu mən sevinc hissi ilə qarşıladım", - deyən D.Quliyeva televiziya məkanında bu sahədə proqramların azlığından şikayətlənir. Onun sözlərinə görə, vətənpərvərlik mövzusunda proqramların sayı telekanallarda yetərincə deyil.

Uşaq baxçalarında da vəziyyət eynidir. Zabrat qəsəbəsində yerləşən 160 sayılı uşaq baxçasında körpələrə xüsusi qayğı göstərilməklə yanaşı onlara kiçik yaşlarından vətənpərvərlik ruhu aşılanır. İradə Sultanovanın rəhbərlik etdiyi baxçada körpələrə hər səhər Azərbaycanın himni oxutdurulur. Uşaqlara bayrağımızın, gerbimizin mənası öyrədilir.

Övladını bu baxçada tərbiyə olan valideynlərdən biri razılıq edərək deyir: "Oğlumun 4 yaşı var. Baxçada 15 gün ərzində ona Azərbaycanın himnini öyrədiblər. Oğlum Mübariz İbrahimovu da tanıyır, onun kimi qəhrəman olacağını, erməniləri qıracağını deyir", - deyən ananın sözlərinə görə, məktəbli oğluna da təhsil aldığı məktəbdə vətənpərvərlik ruhunun aşılması üçün çox işlər görülür. "Böyük övladım 10-cu sinifdə oxuyur. Onlara hərbi vətənpərvərlik dərsləri keçirilir. Övladımın hərbiyə çox marağı var. Bu barədə o, çoxlu kitablar alıb."

Bununla belə, ana ölkə telekanallarında bu sahədə verilən verilişlərin azlığından şikayətlənir. Dediyinə görə, Vətəna sevgi, mübarizə ruhu telekanallarda öz əksini tapmır. Elə bir ana kimi onu da narahat edən budur.

Təhsil Nazirliyinin Tərbiyə və hərbi hazırlıq şöbəsinin müdiri Ağababa İbrahimovun sözlərinə görə, bütün təhsil müəssisələrində milli bayramlar, adət-ənənələrimiz, dövlət bayramları, tədbirləri qeyd olunur. İstənilən tədbirdə vətənpərvərliyə böyük yer verilir. Gəncləri vətənpərvərliyə, mübarizəyə səsləyən idman tədbirləri təşkil olunur. Bundan olavə müxtəlif yaşlı uşaqlar üçün "Cəsurlar", 10-11-ci sinif şagirdləri üçün "Şahin" hərbi-idman oyunları keçirilir.

Həmsöhbətimin fikrinə, bu kimi tədbirlər hərbi vətənpərvərlik hissənin formalaşdırılmasına xidmət edir.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində vətənpərvərliyin aşılmasına gəlincə, A.İbrahimovun sözlərinə görə, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində bu daha bəsit formada həyata keçirilir. "Vətənpərvərlik ana südümdən başlayır. Amma onu da nəzərə almaq lazımdır ki, 3-4 yaşında uşağa nə qədər müharibədən danışsaq da, o, başa düşməyəcək. Sadəcə olaraq, ona düşmənlərimizi tanıda bilirik", - deyən A.İbrahimov onu da qeyd etdi ki, hərbi vətənpərvərlik hissənin aşılması birbaşa cəmiyyətin vəzifəsidir. "Düşüdü yerdən, sosial mövqeyindən asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlının borcudur ki, vətəninə sevsin. Biz təkcə vətənpərvərliyi deyil, həm də tədris ocaqlarında Azərbaycanın milli dövlətçiliyini təbliğ etməliyik. Bu da o deməkdir ki, Azərbaycanda yaşayan hər bir vətəndaş bu dövlətə, bu torpağa xidmət etməlidir".

Bir çox telekanallarımızda vətənpərvərlik ruhunu aşılamaq üçün kifayət qədər olmadığından bu da gənclərimizin tərbiyəsinə müəyyən qədər təsirsiz düşmüşdür. Milli Tələradio Şurasının Ekspertiza, proqramlaşdırma və analitik şöbəsinin müdiri Təvəkkül Dadaşovun sözlərinə görə, hazırda ayrı-ayrı kanallarda vətənpərvərlik ruhunda proqramlar olsa da, müharibə şəraitində yaşayan bir ölkə üçün bu

proqramların sayı kifayət deyil. Problemin ən çox özəl telekanallarda olduğunu vurğulayan T.Dadaşova görə, bəzi kanallar bu sahəyə ən axırıncı bir məsələ kimi yanaşırlar. "Telekanalların nümayəndələri ilə istər rəsmi, istərsə də qeyri-rəsmi söhbətlər zamanı məlum olur ki, onlar auditoriyanın daha çox diqqətini cəlb edən şou xarakterli proqramlara daha çox üstünlük verirlər. Onların sözlərinə görə, bu tip verilişlər reyting gətirmir, tamaşaçı marağı qazanmadığı üçün onlar şouya qaçırlar. Lakin biz bu səbəbləri qəbul etmirik, onların qarşısında hərbi vətənpərvərlik mövzusunda daha çox yer ayırmağı tələb kimi qoyuruq".

"Televiziya və Radio haqqında" qanunun 32-ci maddəsində qeyd olunur ki, kanallar mədəni-maarif proqramlarına üstünlük verməlidir. "Mədəni-maarif proqramlarına hərbi vətənpərvərlik hisslərini aşılaman proqramlar da daxil olduğundan, biz telekanallardan bunu tələb edə bilərik".

Son zamanlar mətbuatda da bu sahədə bir axsama özünü göstərir. Bunun müxtəlif səbəblərinin olduğunu bildiren Mətbuat Şurasının icraçı katibi Rəhim Hüseynzadə bu gün mətbuat səhifələrində işıqlandırılan bu mövzuda yazıların oxunaqlı olmadığını, quru dildə yazıldığını deyir. "Bəzən bu sahədəki yazılarda "Hərbi sirt haqqında" qanunun müddəaları

pozulur. Əvvəllər hər hansı bir hərbi hissə "N saylı" yazılırdı. Amma indi qəzetlərdə bu, birbaşa açıq-aydın verilir ki, bu da qanun pozuntusudur" - deyən R.Hüseynzadə bunu jurnalistlərin ixtisaslaşmasının və maarifləndirilməsinin zəif olması ilə əlaqələndirdi. Onun fikrincə, bu gün orduya çağırılan gənclər öncədən maarifləndirilməlidir. "Bu gün Azərbaycan müharibə şəraitində yaşadığı üçün hər günümüz vətənpərvərlik ruhunda olmalıdır. Hər gün mətbuatda bu mövzuya yer verilməlidir". Deməli, vətənpərvərliyi peşəkar, fəal vətəndaşlıq kimi qəbul edən hər bir azərbaycanlı müharibə şəraitində vətənpərvərliyin təənnüm edilməsi vəzifəsinin həm də KİV-lərin üzərində olduğunu bilir: "İstənilən cəmiyyəti televiziya bir həftənin içində istər müharibəyə, istərsə də sülhə hazırlaya bilər". Ona görə də, müasir mərhələdə Azərbaycanda milli məzmunlu yüksək peşəkarlığı ilə seçilən filmlərə ehtiyac böyükdür. Cəmiyyətin təhlükəsizlik müqavimətinin formalaşmasının başqa vacib komponenti hərbi-vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi, onun daim tərbiyə edilməsidir. O baxımdan Azərbaycanda aparılan ordu quruculuğunun dövlətçilik kontekstində reallaşdırılması çox vacibdir. Hərbi vətənpərvərlik gəncin yalnız orduda aldığı tərbiyəyə bağlı deyil. Ailədən başlayaraq, cəmiyyətin bütün səviyyələrində bu proses getməlidir. Xüsusilə uşaq bağçalarında, orta və ali

məktəblərdə hərbi-vətənpərvərlik duyğusu tərbiyə edilməlidir. Təbii ki, ordu bu zəncirvari prosesdə əsas mərhələdir. Buna görədir ki, dünyanın bütün ordularında əsgərin mənəvi durumu əsas faktor sayılır. Türk əsgəri vətənə, dövlətə və millətə bağlılıq keyfiyyətinə görə digər əsgərlərdən fərqlənir və onu dünyanın ən döyüşkən əsgəri hesab edirlər. Cəmiyyətin təhlükəsizlik müqavimətinin formalaşmasının mühüm faktorlarından biri də demokratikləşmədir. İdarəetmədə demokratik qaydaların gözlənməsi, qanunların aliliyinin təmin edilməsi və vətəndaşların hüquqlarının təmini burada əsas faktorlardır. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan prezidenti növbəti mərhələ üçün əsas vəzifələr sırasında demokratikləşmə prosesini sosial-iqtisadi inkişafın təminatçısı olaraq görür. Prezidentin bu yanaşması çox optimal və dövlətçiliyin gələcəyi üçün həlledici məqamdır. Cəmiyyətin demokratikləşməsi vətəndaşın dövlətə, vətənə və millətə bağlılığının daha da artması deməkdir. Cəmiyyətin təhlükəsizlik müqavimətinin sadələşdiyimiz aspektlərinin Azərbaycan realığı ilə müqayisəsi göstərir ki, bizim toplumda bu keyfiyyət sürətlə formalaşır. İstənilən xarici dağıdıcı qüvvəyə qarşı ictimaiyyətin müqavimət gücünü qoymaq olar. Bu faktoru şübhəsiz ki, dünyanın hər bir ölkəsi nəzərə alır və Azərbaycana qarşı pragmatik siyasət yeritməyə məcbur olur. Bu siyasətin əsas

məzmunu isə Azərbaycanla əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdən ibarətdir.

2010-cu ildə Ehtiyatda və İstefada Olan Zabitlər İctimai Birliyi Prezident yanında QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirdiyi "Vətənpərvərliyin və dövlətçiliyin təbliğinə dəstək" layihəsi çərçivəsində "Mediada hərbi vətənpərvərlik" mövzusunda Dəyirmi Masa keçirildi.

Layihənin rəhbəri, Ehtiyatda və İstefada olan Zabitlər İctimai Birliyinin sədri Yaşar Cəfəri göstərdi ki, son vaxtlar ölkədə vətənpərvərlik tərbiyəsinin və dövlətçiliyin təbliğinin gücləndirilməsi istiqamətində bir çox işlər görülsə də, bu sahədə bir sıra problemlər qalmaqdadır. "Əldə olunan nailiyyətlərdə ölkə QHT-ləri və medianın rolu danılmazdır. Amma buna baxmayaraq, ölkədə bu sahədə hələ çox görüləsi iş var. Bu sahədə görülən işlərdən biri də medianın hərbi vətənpərvərlikdə roludur". Azərbaycan mətbuatının hazırkı vaxtda vətənpərvərliyin təbliğinə az yer ayırmasına diqqət çəkən Yaşar Cəfəri bildirdi ki, müzakirələrdə iştirak etmək üçün tədbirə Müdafiə Nazirliyi, millət vəkilləri və digər aidiyyəti qurum nümayəndələrinin dəvət edilməsinə baxmayaraq, həmin qurumlardan müzakirələrə qatılan olmayıb.

Tədbirdə çıxış edən Hərbi Analitik Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri, ehtiyatda olan polkovnik İldırım

Məmmədov, xüsusilə telekanalların fəaliyyətindən şikayətləndi: "Bəzi telekanalların böyük hay-küylə efirə verdiyi vətənpərvərlik verilişlərinə baxanda utanıram, xəcalət çəkirəm. Telekanallarda hərbi vətənpərvərliklə bağlı süjetlərdə əsgərlər başı ilə kərpic, mişar daşı bölür. Bu biabırçılıqdır. Əsgər başını kərpicə-daşa vurub özünü bədbəxt etmək üçün deyil. Belədirsə, onda gəlin əsgərlərdən silahları yığaq, hərbi hazırlığı ləğv edək, hər hərbi hissənin yanında bir kərpic zavodu tikək ki, əsgərlər başları ilə kərpic yarmağı öyrənsin. Bizə bu lazım deyil. Əsgər başını daşa-kərpicə vurub dəli olur. Bu baş bizə kərpic yarmaq üçün deyil, düşünmək və düşməyə qalib gəlmək üçün lazımdır. Başqaları hərbi hazırlığını möhkəmləndirir, bizim əsgərlər isə kərpic yarmağı. Niyə Müdafiə Nazirliyi, telekanallar bunu başa düşmür? Bizim əsgərə hərbi hazırlıq, hərbi vətənpərvərlik öyrətmək, əsgəri döyüşə səsləmək, onu ruhlandırmaq lazımdır. Daha əsgərin olan-olmaz başını da daşa vurub beynini xarab eləmək lazım deyil. Sabah müharibədə erməni Azərbaycan əsgərinə deməyəcək ki, gəl başınla iki ton kərpic yar, torpağı geri qaytarım. Silahla qadın kimi oynamaq, dairənin içindən tullanmaq, kərpic yarmaq və digər bu kimi şit görüntülərin döyüşə nə dəxli var? Əsgər hərbi təlim səviyyəsi, ağı ilə düşməyə qalib gəlməlidir".

İldırım Məmmədov bildirdi ki, keçmiş sovetlər dönəmində Bakıda hər küçədə bir-iki yerdə tirlər olub ki, bu tirlər uşaqlarda hərbiyə maraqa oyadırdı: "Həmin vaxtlarda küçələrdə tirlər qoyulurdu, uşaqlar 3-5 qəpiyə tir atırdı. Hədəfə vuranda ona həvəsləndirici hədiyyələr verilir. Uşağın da həmin hədiyyələrə görə tirlərə, atıcılığa marağı artırdı. İndi həmin tirlər yığışdırılıb, ölkədə silah saxlamaq, silah gəzdirmək ən ağır cinayətlərdən hesab edilib, ova çıxmağa qadağa qoyulub. Bəs uşağda hərbi hazırlıq necə yaransın? Heç olmasa küçələrdə, pulla da olsa, həmin tirlər yaradılmalıdır ki, silahla davranmağı, düzgün hədəfə vurmağı öyrənsin. Biz vətəndaşlara həqiqi vətənpərvərliyi öyrətməliyik".

"Yeni Müsavat" qəzetinin əməkdaşı Hacı Zamin isə ölkədə vətənpərvərliyin aşağı səviyyədə olmasını vətən uğrunda həlak olan şəhidlərə biganəliklə əlaqələndirdi. Onun yazdığına görə, bu gün şəhidlərlə bağlı lazımı təbliğat aparılmır: "Adi bir faktı demək kifayətdir. Bakının mərkəzində Şəhidlər Xiyabanı var. Bu xiyaban iki hissədən ibarətdir. Birinci hissə "20 yanvar" şəhidlərinin məzarı, ikincisi isə Dağlıq Qarabağ uğrunda həlak olan şəhidlərin məzarlığı. "20 yanvar" şəhidlərinin məzarlığı lazımı səviyyədə təmir edilsə də, Qarabağ şəhidlərinin məzarları baxımsızlıqdan ot-alaq içərisindədir. Niyə? Torpağı uğrunda canını fəda verməkdən

böyük qəhrəmanlıq ola bilərmi? Niyə onların məzarlarına diqqət yetirilmir? Belə bir vəziyyətdə hansı vətənpərvərlikdən danışmaq olar? Bu məsələdə mətbuatın günahı varmı? Axı bu işlər birbaşa hökumətin üzərinə düşür. Ordu vətənpərvərliyi birbaşa dövlətin öhdəliyidir. Mətbuatın vəzifəsi vətənpərvərliyi təbliğ etmək yox, yalnız görülən işləri işıqlandırmaqdır".

Hacı Zaminin fikrinə, bizim vətənpərvərlərə yox, daha çox peşəkarlara ehtiyacımız var: "Qoy vətəndaş Zəngilanın, Qubadlının nə vaxt işğal olduğunu bilməsin. Amma yeni hərbi-texniki kəşflər etsin, yaxşı snayperçi olsun və s".

Hər bir ölkənin gələcəyi onun gənclərinin düşüncə tərzindən, intellektual səviyyəsindən, milli ruhdan və digər amillərdən asılıdır. Azərbaycan gəncliyi bütün dövrlərdə ölkənin taleyüklü məsələlərinə münasibətdə, həlledici məqamlarda öz sözünü deyib. Müstəqilliyin əldə edilməsində olduğu kimi, onun qorunub saxlanması da gənclərin rolu danılmazdır. Gənc nəsil həm də xalqın əsrlər boyu yaradıb yaşatdığı ənənələri, milli mədəniyyəti yaşadır və gələcək nəsillərə ötürür.

Bu gün Azərbaycanda həyata keçirilən gənclər siyasətinin, gənclərə göstərilən diqqət və qayğının əsasında ölkəyə layiqli vətəndaş və sağlam nəslin yetişdirilməsi dayanır. Müstəqillik yolunda 20 ildir ki, irəliləyən Azərbaycana məhz

milli şüura malik, vətənpərvər gənclər lazımdır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu müstəqil Azərbaycanın gənclər siyasəti də məhz bu amala xidmət edir. Ümummilli lider müstəqil düşüncə tərzinə sahib vətənpərvər nəslin yetişməsinə dəfələrlə qürur hissi ilə vurğulayıb: "Məni hədsiz dərəcədə sevindirən odur ki, Azərbaycanın öz gələcəyini möhkəm əllərdə saxlaya bilən, Azərbaycanı daim bütün xətərlərdən qoruya bilən, dövlət müstəqilliyini, demokratik dövlətini qoruya bilən gəncliyi var".

Bu gün isə ulu öndərin siyasi kursunun layiqli davamçısı prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan gənclərinin hərtərəfli yetişməsi, sağlamlığı, yüksək səviyyədə təhsil alması, faydalı istirahəti, sosial-maddi rifah halının yaxşılaşması üçün çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilir. Ölkə gənclərinin üzərinə düşən vəzifə isə yaradılan şəraitdən səmərəli istifadə etmək, gənclik illərini faydalı məşğuliyyətə həsr etmək, harada olmasından asılı olmayaraq dövlətin, xalqın mənafeyini uca tutmaqdır. Artıq dövlətin məqsədyönlü siyasəti öz bəhrəsini verməkdədir. Dövlətin onlar üçün yaratdığı geniş imkanlardan, hərtərəfli şəraitdən yararlanan gənclər ictimai həyatın bütün sahələrində aktiv rol oynayırlar. İndi Azərbaycan gəncliyi bütün dünyada örnək ola biləcək müsbət keyfiyyətləri ilə seçilir. Bu gün respublikamızın müstəqillik yolunda inamla

irəliləməsinin ən mühüm səbəblərindən biri ölkəmizdə elmə, biliyə önəm verən vətənpərvər gənclər ordusunun yetişməsidir. Dövlət Bayrağı Meydanının açılışında iştirak edən prezident müstəqil Azərbaycanın vətəndaşı olduğu üçün hər bir kəsin fəxr etməli olduğunu bildirərək ölkə vətəndaşlarının, o cümlədən, gənclərin üzərinə düşən vəzifələri bir daha xatırladıb: "Hər bir vətəndaş kimliyindən, tutduğu vəzifədən asılı olmayaq, öz əməyi ilə, gördüyü işlərlə, Vətənə sədaqəti ilə ölkəmizin daha da güclənməsi üçün çalışmalıdır. Bu gün Azərbaycan cəmiyyətində bir milli həmrəylik, milli səfərbərlik, vətənpərvərlik ruhu vardır. Biz gənc nəsli bu ruhda tərbiyə etməliyik ki, Azərbaycanda gənc nəsil vətənpərvər, Vətənə sadıq olsun. Çünki Azərbaycanın uğurlu gələcəyini gənc nəsil təmin etməlidir".

Azərbaycan gəncliyinin sahib olduğu ən vacib xüsusiyyətlərdən biri hərbi vətənpərvərlik ruhunun yüksək səviyyədə olmasıdır. Hamıya bəllidir ki, ötən əsrin sonlarında Ermənistanın ölkəmizin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə qarşı təcavüzünün qarşısının alınmasında Azərbaycanın vətənpərvər gəncləri öndə olublar. Zaman keçdikcə gənc nəsildə vətənpərvərlik, milli qürur hissələri daha da güclənir. Bildiyimiz kimi, bu gün torpaqlarımızın 20 faizi Ermənistanın işğalı altındadır, bir milyondan çox soydaşımız isə qaçqın və məcburi

köçkün vəziyyətində yaşayır. Bu fakt Azərbaycan gəncliyini daha ayıq-sayıq olmağa, istər informasiya sahəsində, istərsə də cəbhə xəttində ölkənin müdafiəsi uğrunda əlindən gələni etməyə sövq edir.

Şübhəsiz, ölkəmizin müharibə şəraitində olması, işğal faktının hələ də davam etməsi Azərbaycanın güclü və müasir ordusunun olmasını zəruri edir. Sevindirici haldır ki, Azərbaycanın bu gün belə bir ordusu var.

Bu gün dövlətin həyata keçirdiyi Gənclər siyasəti - gənclərin öz bilik və bacarıqlarının, təbii potensialının effektiv reallaşdırılmasını, cəmiyyətdə layiqli yer tutmasını təmin edən şəraitin yaradılması məqsədilə dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş prioritetlər və həyata keçirilən tədbirlər sistemidir. Gənclərin hərtərəfli inkişafı ölkənin sosial-iqtisadi, elmi və mədəni inkişafı ilə sıx əlaqədədir, onun global rəqabətə davamlılığının, milli təhlükəsizliyinin vacib şərtlərindəndir.

Yeni nəslin inkişafının əsas vasitəsi - gənclərin dövlətin və cəmiyyətin sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni həyatında iştirakının təmin edilməsidir. Dövlət gənclər siyasəti bu məqsəd və prinsiplərin reallaşdırılması üçün hazırlanıb, müvafiq hüquqi sənədlərdə öz əksini taparaq hökumət qurumları tərəfindən həyata keçirilir.

2005-ci ildə Azərbaycan prezidentinin imzaladığı "Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramı"nda qarşıya qoyulan vəzifələr uğurla həyata keçirildi. Bunun nəticəsində gənc nəslin Vətənə məhəbbət, Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəni irsinə, dövlət dilinə və rəmzlərinə, milli-mənəvi dəyərlərinə hörmət ruhunda tərbiyə olunması, gənclərin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi işinin gücləndirilməsi, onların hərbi xidmətə hazırlanması, gənclər arasında qanun pozuntularının, narkomanıyanın və digər zərərli vərdişlərin profilaktikası sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi, istedadlı gənclərin aşkar edilməsi, onların öz qabiliyyətlərini inkişaf etdirə bilmələri üçün şərait yaradılmağa başlandı. Eyni zamanda gənclərin sahibkarlıq fəaliyyərinin dəstəklənməsi, bazar iqtisadiyyatının əsaslarına dair biliklərə yiyələnməsi, peşə hazırlığının yüksəldilməsi və məşğulluğunun təmin edilməsi məqsədi ilə tədbirlər həyata keçirildi. Sosial müdafiəyə ehtiyacı olan gənclərin, o cümlədən gənc ailələrin problemlərinin həllinə köməklik göstərildi. Gənclərin sağlamlığının qorunması sahəsində tədbirlər həyata keçirildi, kütləvi bədən tərbiyəsinin və idmanın inkişafı böyük uğurlar gətirdi. Ölkənin ictimai-siyasi həyatında gənclərin fəal iştirakı, uşaq və gənclər üzrə təşkilatların formalaşması və inkişafı üçün şərait yaradıldı.

Artıq inkişaf etmiş ölkəmizdə gənc nəslin milli mənlük şüuru tələb edir ki, özünü azərbaycanlı adlandıran şəxs Azərbaycan xalqının sevincinə sevinəsin, kədərinə şərik olsun, xalqı ilə qaynayıb qarışsın. "Mən Azərbaycanlıyam" demək azdır, Azərbaycana məxsus olduğunu işdə, davranışda isbat etmək lazım gəlir. İdeya-siyasi tərbiyənin əlamətlərindən, vəzifələrindən biri məhz milli mənlük şüurunun gənc nəsildə formalaşmasına xidmət etməkdən ibarətdir. Azərbaycanda sosial və iqtisadi, siyasi və mənəvi inkişafa əsaslı kömək edən ideyalardan biri milli mədəniyyətimizi sevməkdir. İdeya-siyasi tərbiyə vasitəsilə gənc nəsil çoxcəhətli Azərbaycan mədəniyyəti, onun ayrı-ayrı növləri barədə konkret təsəvvür əldə edir. Bəstəkarların, müğənnilərin, rəssamların, alimlərin, şair və yazıçıların, mədəniyyətin digər sahələrində dünya şöhrəti qazanmış elm və mədəniyyət xadimlərinin həyat və yaradıcılıq yolları gənc nəsil üçün çox gözəl nümunədir. Azərbaycana başucalığı gətirmiş şəxslərin tükənməz yaradıcılıq xəzinələri ilə uşaqları, yeniyetmələri və gəncləri tanış etmək ideya-siyasi tərbiyənin əlamətlərindən, vəzifələrindəndir. Azərbaycanda milli mənlük şüurunun formalaşdırılması milli mədəniyyətin öyrənilməsinə, tarixi yaddaşımızın qorunub saxlanılmasına və nəhayət, Vətən təəssübkeşliyinə söykənməlidir, ideya-siyasi tərbiyə bəşəri

dəyərlərə laqeyd olmamalıdır. İdeya-siyasi tərbiyənin istiqamətlərindən biri məhz bəşəri dəyərlərlə əlaqədardır. Bəşəri dəyərlərə, məsələn, demokratiyaya, sülhə, azadlığa, türkçülüyə, islamın mütərəqqi adət və ənənələrinə qovuşmaq indi bizim əsas ideyalarımızdır. Hazırda respublikamızda demokratik hüquqi dövlət quruculuğu davam edir, insan hüquqları qorunur, söz azadlığı, mətbuat azadlığı təmin olunur. Dini əqidəyə görə heç kəs təqib olunmur, məscidlər sərbəst fəaliyyət göstərir, Türk dünyası ilə əlaqələrimiz genişlənir, gediş-gəliş artır, qarşılıqlı yardım güclənir. Vicdan azadlığı ilə əlaqədar Konstitusiyada yazılır: Hər kəsin dinə münasibətini müstəqil müəyyənləşdirmək, hər hansı dinə etiqad etmək, yaxud heç bir dinə etiqad etməmək, dinə münasibəti ilə bağlı əqidəsini ifadə etmək və yaymaq hüququ vardır. Dünyada hər şeyin (bitkilərin, həşəratların, heyvanların, quşların, insanlar arasında münasibətlərin) ilahi qüvvə tərəfindən yaradıldığı və tənzimləndiyi haqqında fikirlərin dini müəssisələrində adamlara məqsədyönlü, planlı və mütəşəkkil surətdə aşılmasını dini tərbiyədir. Uşaq bağçasından başlayaraq təhsilin bütün vəsilələrindən təbiət və cəmiyyətə dair həyat və fəaliyyət üçün faydalı olan real biliklərin, bacarıq və vərdişlərin, habelə, mənəvi keyfiyyətlərin gənc nəslə məqsədyönlü, planlı və mütəşəkkil aşılması dövlət təhsil sisteminin dünyəviliyidir.

İdeya tərbiyəsi siyasi tərbiyə ilə qaynaq qarışır və vahid məqsədə - gənc nəslin ideyaca mətin, siyasi cəhətdən yenilməz vətəndaş kimi yetişməsinə xidmət edir. Dövlət müstəqilliyimizin qorunması, möhkəmləndirilməsi gənc nəslin siyasi tərbiyəsinin tərkib hissəsinə çevrilib. Siyasi tərbiyənin vəzifələrindən biri də dövlət rəmzlərinə dərin hörmət hissəsinin gənc nəslə aşılmasını təmin etməkdən ibarətdir. Bu gün gənc nəsil əcdadını, dahilərini və tarixdə iz qoyan şəxsiyyətlərini hörmətlə anır və onların sırasında gələcəyin yazıçıları, şairləri, siyasətçiləri yetişir. Bu gün sinəsində Qarabağ dağı daşıyır Azərbaycan gənci vətənə borcunu qaytarmaq üçün fürsət gəzdir. Necə ki, vətən həsrəti ilə yanıp alıxan dahi Məmməd Araz demişdir:

Vətən mənə oğul desə, nə dərdim,

Mamır olub qayasında bitərdim.

Bu torpaqsız harda, nə vaxt, nə dərdim -

Xəzanımdır, xəzanımdır, xəzanım.

Bu gün Ana Vətən - Azərbaycan, qayalar döşündə bitən çiçəyə, çiçəklər içində qayaya bənzətdiyi, uğrunda ölməyə hazır olduğu bu Vətən ona oğul deyərək qəbul edərsə, mamır olub hər qayasında əbədi bitmək arzusu ilə yaşayan qüdrətli şairin lirik qəhrəmanı tək gənclərimiz yetişir.

Xalqımızın mədəni irsi bəşər mədəniyyətinin ayrılmaz tərkib hissəsi olduğundan çoxəsrlik tarixi keçmişindən yadigar qalmış tarix və mədəniyyət abidələrinə doğma münasibət öncə vətəna məhəbbətin təəcəssümüdür. Məhz buna görə də vətənimizin keçmişinin şahidi olan tarixi abidələrə hörmət bəsləmək, xalqımızın tarixində milli qürur hissi yaradan, mərdlik simvoluna çevrilən tarixi qalaların əhəmiyyətini dərk etmək, tarixi qəhrəmanların döyüş yolunu öyrənmək, onların vətən haqqında ibrətəməz kəlamlarını qavrayıb dərk etmək insanda vətənpərvərlik hissənin dərin iz buraxmasında müstəsna rol oynayır. Xalqımızın qədim dastanlarından olan və təqribən 1300 il bundan əvvəl meydana gəlmiş "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanında yadellilərin vətəna hücumu, onun talan edilməsi və xalqın öz yurdunu yadellilərdən təmizləməsi təsvir edilir. Bu dastanın bütün boyları başdan-başa vətənpərvərlik hissənin tərənnümündən ibarətdir. "Koroğlu", "Şah İsmayıl", "Qaçaq Nəbi" kimi xalq dastanlarında azadlıq mübarizəsində vətənpərvərlik duyğuları əsas yer tutur.

Ədəbi mühitdə də vətənpərvərlik mövzusuna həssaslıqla yanaşılmış, nəinki təbliğət aparılmış, hətta bu yöndə mübarizəyə qoşulmuş və əməli fəaliyyət də göstərmişlər. M.F.Axundovun, H. Zərdabinin, S.Ə.Şirvaninin vətənpərvərliyi mücərrəd vətənpərvərlik olmayıb, əməli işlə

bağlı olan konkret vətənpərvərlik olmuşdur. M. F. Axundov yeni əlifbanın qəbul edilməsi uğrunda onillərlə mübarizə apararkən, H.Zərdabi ehtiyac içərisində yaşadığı halda Azərbaycan dilində qəzet nəşr edərəkən və ya S. Ə. Şirvani pulsuz məktəb açarkən yalnız vətəninə, xalqın mənafeyini düşünmüşlər.

Bu gün inkişaf etməkdə olan Azərbaycan gəncinin də əməli, ideyası vətəni, xalqı düşünmək, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə tanınması üçün öz bacarığından maksimum istifadə etməkdən ibarət olmalıdır.

Hazırda inkişaf yolu ilə irəliləyən Azərbaycanda təhsilin fundamental inkişafının elmi-nəzəri metodologiyası hazırlanır. Heç şübhəsiz ki, bu metodologiyada vətənpərvərlik tərbiyəsi ilə yanaşı fiziki tərbiyə və gənclərin çağırışqədərki hazırlığı da xüsusi yer tutur.

ADPU özünün 90 illik tarixi dövrdə yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması işində böyük xidmətlər göstərmişdir. ADPU bu illər ərzində maarifin, elmin və elmi-pedaqoji fikrin əsas mərkəzinə çevrilmişdir. Hazırda universitetin üzərinə düşən ümdə vəzifələrdən biri də gənclərin hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi məsələsidir. Təhsil ocağında artıq neçə illərdir ki, Coğrafiya və gənclərin çağırışqədərki hazırlığı fakültəsi fəaliyyət göstərir. Belə bir fakültənin təşkilinin

təşəbbüskarı məhz ulu öndər Heydər Əliyev olmuşdur. 1981-ci ildə fəaliyyətə başlayan fakültənin 3500-dən artıq məzunu hazırda zabit rütbəsinə layiq görülüb. Onların böyük əksəriyyəti orta məktəblərdə bədən tərbiyəsi müəllimə və hərbi rəhbər vəzifələrində işləməklə yanaşı Müdafiə, Daxili İşlər və Milli Təhlükəsizlik nazirliklərində də çalışırlar.

Fakültənin məzunları Qarabağ uğrunda gedən döyüşlərdə fədakarlıqlar göstərərək Vətənin ən ali və fəxri adlarına layiq görülmüşlər. Mirələkbər İbrahimov və Mətləb Quliyev torpaqlarımızın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olmuş və Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına, Mürşüd Məmmədov və Malik Bayramov isə "Azərbaycan bayrağı" ordeninə layiq görülmüşlər. Fakültənin yetirmələri S.Abbasov, E.Hüseynov, İ.Salmanov, H.Ələkbərov, İ.Əsədov, M.Kərimov, N.Qasimov, İ.İsmayılov, E.Qədirov, A.Rzayev, V.İsmayılov və başqaları cəbhə bölgələrində mərdliklə vuruşaraq sinələrini düşmən gülləsinə siper etmişlər.

Fakültənin nəzdində fəaliyyət göstərən və 6 kafedradan biri olan fiziki tərbiyə və gənclərin çağırışqədərki hazırlığı (GÇH) kafedrasında fiziki tərbiyənin nəzəriyyəsi və onun tədrisinin metodikası, fiziki tərbiyənin təşkili və idarə olunması, fiziki tərbiyənin tarixi, gənclərin çağırışqədərki hazırlığı və onun tədrisi metodikası, hərbi-vətənpərvərlik

tərbiyəsi, güllə atıcılığı, rabitə sistemindən istifadə və digər fənlər tədris olunur. Tələbələrə xüsusi proqram əsasında taktiki atış və texniki hazırlıq öyrədilir. Ümumiyyətlə, kafedrada tədris olunan bütün fənlər üzrə tədris proqramları tərtib edilmişdir. Kafedranın maddi-texniki bazası, ixtisaslaşdırılmış auditoriyaları, 25 metrlik güllə-atıcılıq tiri vardır.

Fiziki tərbiyə və gənclərin çağırışqədərki hazırlığı kafedrasına əməkdar məşqçi, beynəlxalq dərəcəli hakim, professor Rafiq Baxşəliyev rəhbərlik edir. Burada onlarla təcrübəli müəllimlər çalışırlar. Tədris işinə peşəkar zabitlər cəlb edilmişdir.

Müharibə şəraitində olan ölkəmizin bütün silah növlərindən yüksək səviyyədə istifadə etməyi bacaran, hərbi vəziyyətdən baş çıxaran, kəşfiyyət işini yaxşı bilən və ümumiyyətlə, tağım komandirinə lazım olan bütün biliklərə yiyələnmiş ixtisaslı kadrlara böyük ehtiyacı var. Bunları nəzərə alaraq fakültədə gənclərin çağırışqədərki hazırlığı ilə bağlı bütün vacib tədbirlər həyata keçirilir.

Son vaxtlar gənclər arasında bu ixtisasa xüsusi meyl hissə olunmaqdadır. Gənclərin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi və onların Silahlı Qüvvələrdə xidmətə hazırlanması günümüzün ən vacib və təxirəsalınmaz vəzifələrindən biridir. Danılmaz faktıdır ki, uzun illər gənclərimiz sovet vətənpərvərliyi və

beynəlmiləçiliyi ruhunda tərbiyə edilmiş, çox vaxt milli ideologiyamız və mentalitetimiz yad təsirlərə məruz qalmış, tarixi həqiqətlərə qara kölgə salınmışdır. Hazırda gənclərə vətənpərvərlik ruhunun aşılınması bütün təhsil ocaqlarının müqəddəs borcudur.

1998-ci ilin mart ayında "Gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin daha da yaxşılaşdırılması yolları" mövzusunda respublika elmi-praktiki konfransının keçirilməsi, 1999-cu ilin fevral ayında "Gənclərdə vətənpərvərlik və vətəndaşlıq hisslərinin yüksəldilməsi Proqramı"nın qəbulu ulu öndər Heydər Əliyevin yeniyyətə və gənclərlə vətənpərvərlik tərbiyəsi işinin aparılması istiqamətində verdiyi konkret göstərişlərin məntiqi nəticəsi kimi dəyərləndirilir.

Bir müddət əvvəl Litvada keçirilən Avropa çempionatında 5 qızıl, 2 gümüş, 2 bürünc medal qazanan pəhləvanlarımız respublikamızın idman şərəfini layiqincə qorumuş, bayrağını ucaltmışlar. Dövlət başçısı, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev bu mütəbər yarışın iştirakçılarını qəbul edərək qalib idmançılara, həmçinin Güleş Federasiyasının rəhbərliyinə təbrikini çatdırmışdır. Azərbaycan güleşçilərinin Avropada böyük tarixi qələbəyə imza atdığı deyən dövlət başçısı bunun təsadüfi olmadığını vurğulamışdır. "İlk dəfə olaraq Azərbaycan idmançıları, Azərbaycan

güleşçiləri Avropa çempionatında belə böyük qələbə qazanırlar. 5 qızıl medal, 2 gümüş medal, 2 bürünc medal - doğrudan da böyük qələbədir, böyük zəfərdir. Siz bütün Azərbaycan xalqını sevindirmisiniz. Bu gözəl qələbə ilə hamımızı ruhlandırmısınız. Bir daha sübut etmişiniz ki, Azərbaycanın idman şöhrəti çox yüksək zirvədədir. Azərbaycan, sözün əsl mənasında, idman dövlətidir. Ölkəmizdə idmanın inkişafının çox gözəl nəticələri vardır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Avropa çempionatından bir qədər əvvəl İranda keçirilmiş Dünya kuboku yarışında da Azərbaycan güleşçiləri tarixi qələbə qazanmışlar. Dünya kubokunun sahibi olmuşlar, çox gərgin mübarizədə, çox çətin şəraitdə öz məharətlərini göstərmişlər. Avropa çempionatında əldə edilmiş qələbə və yenə də komanda hesabında birinci yeri tutması onu göstərir ki, Dünya kubokundakı qələbə heç də təsadüfi xarakter daşımırdı. Bu, Azərbaycanda idmanın güleş növündə son illər ərzində görülən böyük işlərin praktik nəticəsidir" deyən cənab İlham Əliyev Güleş Federasiyasının rəhbərliyinin fəaliyyətini də təqdir etmişdir.

Olimpiya oyunları dünya xalqlarının və ölkələrinin tanınması, təbliğ olunması, qarşılıqlı əlaqələrin qurulması baxımından böyük əhəmiyyətə, əvəzsiz təsirə malikdir. Bu oyunlarda iştirak etmək, olimpiya medalını qazanmaq böyük

şərəfdir və hər bir dövlətin beynəlxalq nüfuzunun yüksəlməsində mühüm rol oynayır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşdə onlara göstərilən yüksək diqqət və qayğıya görə minnətdarlığını bildirən Azərbaycan idmançıları 2013-cü ilin London Olimpiya oyunlarına daha ciddi səylə hazırlaşdıqlarını vurğulamışlar. İnanırıq ki, idmançılarımız bu Olimpiadada da yüksək vətənpərvərlik və mübarizə əzmi nümayiş etdirərək üçrəngli bayrağımızı zirvələrə qaldıracaqlar.

Bu gün Azərbaycan dünya idman mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Bunu təkcə biz özümüz demirik, Azərbaycanda idmanın sürətlə inkişaf etməsi, respublikamızın əsl idman ölkəsinə çevrilməsi beynəlxalq aləmdə təkcə idman dairələrində yox, həm də məşhur siyasətçilər tərəfindən də yekdilliklə etiraf olunur.

Həqiqətən, ildən-ilə Azərbaycan idmanı daha da möhkəmlənir, mətinləşir, uğurları artır, mükafatlar xəzinəsi zənginləşir. Dünya və Avropa çempionatlarında, Olimpiya oyunlarında, "Qran-Pri"lərdə, digər mötəbər beynəlxalq yarışlarda idmanımızın ən yaxşı nümayəndələri tez-tez fəxri kürsüyə dəvət olunur, nəhəng idman saraylarında onların böyük qələbələri şərafinə dövlət himnimiz səsləndirilir. Milli

bayrağımızın yüksəyə qaldırılmasına ürəkdən sevinir, qazanılmış medallarla fəxr edirik.

İndi belə anları, zəfər saatlarını yaşamaq idman həvəskarlarımız üçün hələ qeyri-mümkündür. Güləş ustalarımız – cüdoçular, bədii gimnastlar, avarçəkənlər, şahmatçılar, boksçular, samboçular və idmanın bir sıra başqa növlərinin nümayəndələri beynəlxalq meydana qələbə və medal qazanmağın yollarını yaxşı bilirlər. Başqa cür ola da bilməz. Çünki indi uşaqdan tutmuş böyüyə qədər hamıya məlumdur ki, Azərbaycanda idman dövlət tərəfindən daimi qayğı və diqqətlə əhatə olunmuşdur. Təsədüfi deyil ki, bu gün ölkəmizdə idman sürətlə inkişaf edir və bu sahədə Azərbaycan qabaqcıl yerlərdədir. Respublikada idmanın inkişafı üçün yaradılan şərait yüksək nəticələrin əldə olunmasında mühüm rol oynayır. Dövlətimizin və idmanımızın lideri cənab İlham Əliyev Milli Olimpiya Komitəsinə rəhbərlik etdiyi müddətdə Azərbaycan idmanının inkişafı ilə bağlı öz siyasətini inamla davam etdirmiş və bu gün də həmin istiqamətdə müntəzəm surətdə müxtəlif tədbirlər həyata keçirir. Dövlət başçımız idmanın insan həyatında oynadığı böyük rola son dərəcə mühüm əhəmiyyət verir: "İdman təkcə uğurlar və nailiyyətlərdən ibarət deyil, həm də millətin sağlam gələcəyidir".

İnsanlarımızın, xüsusən də gənc nəslin sağlam və gümrəh böyüməsi, bədən tərbiyəsi və idmanla müntəzəm surətdə məşğul olması onların əsl vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması üçün zəmindir. Sayı durmadan artan müasir olimpiya idman kompleksləri idmançılarımızın təkcə beynəlxalq meydanda yüksək nəticələrin qazanılmasına imkan verən ustalıq səviyyəsinin yüksəldilməsinə deyil, ilk növbədə, bütün nəciə keyfiyyətləri özündə birləşdirən fiziki cəhətdən kamil insanlar yetişdirilməsi işinə də xidmət edir.

Beynəlxalq standartlara cavab verən yaraşığı idman kompleksləri təkcə paytaxt Bakıda deyil, demək olar, respublikanın bütün bölgələrində öz qapılarını idmansevərlərin üzünə taybatay açır. Bu isə gənclərə asudə vaxtlarını səmərəli keçirmək, fiziki hazırlıqlarını artırmaq, böyük idmanda böyük nailiyyətlər qazanmağı arzulayanlara isə nəticələrini getdikcə yaxşılaşdırmaq və beynəlxalq meydanda öz kəsərli sözlərini demək üçün gözəl zəmin yaradır. Təsadüfi deyil ki, bu il Sinqapurda keçirilmiş Yeniyyətələrin Yay Olimpiya Oyunlarında respublikamızın şərəfini layiqincə qoruyub ilk dəfə təşkil olunan bu mötəbər yarışlardan vətənə 12 nəfərə 5 qızıl və 3 gümüş medal gətirən həmvətənlərimiz arasında idmanda ilk addımlarını Balakən, Goranboy, Sumqayıtda atmış gənclər də var idi.

Fərəhli haldır ki, Azərbaycanda yalnız bizim üçün ənənəvi və olimpiya hüququ qazanmış idman növləri deyil, qeyri-olimpiya növləri də diqqət mərkəzindədir və onların yüksək səviyyədə inkişaf etdirilməsi mühüm vəzifə hesab olunur. Bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi isə tarixi qələbələrə yol açır.

Bir il əvvəl Ermənistanda keçirilmiş gənclər arasında cüdə üzrə Avropa çempionatı yaxşı yadımdadır. Həmin yarışa təmsilçilərimiz beş idmançı ilə getmişdilər və onların hamısına fəxri kürsüdə medal təqdim olundu. İlqar Muşkiyev (55 kq) gümüş, Rasim Əsədullayev (60 kq), Fəqan Eminoğlu (66 kq) və Ramin Qurbanov (81 kq) bürünc medalların sevincini yaşadılar, turnirin sonuncu günü isə Elmar Qasimov (100 kq) Avropa çempionu oldu və Ermənistanı əzəmətli Azərbaycan himninin sədaları altında tərk etdilər.

Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması Azərbaycan dövlətinin gənc nəsle olan qayğısından bəhrələniydi. Uşaq və gənclərin sağlamlığının təminatının təşkil edilməsi istiqamətində atılan addımlar sırasında 1996, 1999 və 2003-cü illərdə Azərbaycan gənclərinin forumlarının keçirilməsi gənc nəsle qayğıdan irəli gəlirdi. Ölkəmizdə 2 Fevral – Azərbaycan Gəncləri Gününün təsis edilməsi gənclərlə iş sahəsində atılan ən önəmli hadisələrdən biri idi. Ümummilli liderin uzaqqörən

siyasətinin nəticəsində qəbul edilən qərarlar uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafına yönəldilmişdir.

Ulu öndər tərəfindən imzalanmış "Dövlət gənclər siyasəti haqqında" fərman və fərmanla təsdiq olunmuş geniş tədbirlər planında gənclər siyasətinin bütün istiqamətləri, gənclərin problemlərinin həlli üzrə konkret tədbirlər öz əksini tapıb. Bu fərman dövlət gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində bir sıra problemlərin həll edilməsinə, uşaq və gənclərlə işləyən kadrların hazırlanmasına, onların üzləşdikləri problemlərin həlli istiqamətində əməli tədbirlərin görülməsinə şərait yaradıb. Ölkəmizdə Gənclərin Problemləri üzrə Elmi Araşdırmalar Mərkəzi və Respublika Uşaq İstirahət və Sağlamlıq Mərkəzinin yaradılması uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi tərbiyəsində mühüm rol oynayıb. Ölkə əhalisinin çoxunu təşkil edən uşaq və gənclərin hərtərəfli inkişafını təmin etmək üçün qəbul edilən qanunlarda bu prinsip öz əksini tapıb.

Uşaq və gənclərin vətənpərvərlik, dünyəvilik prinsipləri əsasında, xalqımızın tarixinə, mədəni irsinə, adət-ənənələrinə, milli-mənəvi dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunması Azərbaycan dövlətinin ən başlıca ideologiyasıdır. Uşaq və gənclər barəsində qəbul edilən qərarlar onların mənəvi-əxlaqi tərbiyəsində, mütərəqqi tələblər əsasında təhsil almasına, layiqli vətəndaş kimi formalaşmasına yönəldilib. Uşaq və gənclərin

fiziki və mənəvi inkişafı Azərbaycan dövlətinin gənc nəslo qayğısından bəhrələnin.

Ümummilli lider Heydər Əliyev uşaq və gənclərin xalqımızın əvəzsiz və sağlam genefondunun yaranmasındakı mühüm rolunu yüksək qiymətləndirib: "Azərbaycan dövləti üçün, müstəqil Azərbaycan üçün Azərbaycanın uşaqları, yeniyyətləri, gəncləri Azərbaycanın əvəzsiz sərvətidir, böyük nemətidir. Çünki, siz Azərbaycan xalqının nəslinin, millətimizin nəslinin davamçılarısınız, millimizin, xalqımızın gələcəyisiniz. Biz də istəyirik ki, xalqımızın gələcəyi, ölkəmizin, müstəqil Azərbaycanın gələcəyi bundan da gözəl, bundan da yaxşı olsun. Xalqımız bundan da firavan, xoşbəxt yaşasın, sevinc içində olsun"¹.

Ümummilli lider gənclərimizin idman sahəsinə olan marağını yüksək qiymətləndirib, xalqımızın sağlam həyat tərzini keçirməsində idmanı ən əsas amillərdən biri hesab edib: "Bizim istəyimiz, arzumuz ondan ibarətdir ki, gəncliyimiz, Azərbaycanın gəncləri sağlam olsunlar. Fiziki sağlamlıq, mənəvi, ruhi sağlamlıq - hamısı bizim gənclər üçün ən vacib amillərdir. Məmnuniyyət hissi ilə qeyd edirəm ki, Azərbaycanın gəncliyi, əsasən, sağlamdır. Bizim gənclərimizdən nə qədər dünya çempionları var, dünyanın

¹ "Olimpiya dünyası" jurnalı. 2011, 18-24 yanvar. № 4, s. 3.

müxtəlif idman yarışlarında iştirak edir, yüksək mükafatlar, adlar alırlar. Bunlar bizi sevindirir. Ancaq bunlarla yanaşı, gərək hər bir gənc öz fiziki sağlamlığı üçün çalışsın, daim idmanla, bədən tərbiyəsi ilə məşğul olsun. Bədən tərbiyəsi hər bir gəncin həyatının ayrılmaz hissəsi olmalıdır. Səmərəli işləmək, xalqa, ölkəyə xidmət etmək üçün Azərbaycanda gərək hər bir gənc sağlam olsun"¹.

Ulu öndərin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevin uşaq və gənclərin həm fiziki, həm mənəvi sağlamlığının təmin edilməsində, ölkəmizdə idman və bədən tərbiyəsinin, Olimpiya Hərəkatının kütləviləşməsində gördüyü işlər göz qabağındadır. Bu gün Azərbaycan balaları üçün yaradılan şərait gənc nəslin sağlam, vətəna layiq övlad kimi böyüməsinə, inkişaf etməsinə təkan verib. Ölkəmizdə dövlət qayğısı ilə əhatə olunan idmançılarımız müxtəlif yarışlarda uğur qazanıb, onların qələbələri dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev idmançılarla görüşlərinin birində demişdir: "Olimpiya oyunlarında idmançılarımızın parlaq qələbələri, bu qələbələrin dövlət tərəfindən yüksək

qiymətləndirilməsi, yeni Olimpiya komplekslərinin dəlbadal tikilib idmançıların istifadəsinə verilməsi, Avropa Olimpiya Komitəsinin tədbirlərinin, beynəlxalq səviyyəli yarışların respublikamızda keçirilməsi, Olimpiya Hərəkatı və idmanın kütləvi informasiya vasitələrində geniş şəkildə işıqlandırılması ölkədə uşaqlar və yeniyetmələrin idmana güclü axınına səbəb olmuşdur. Tribunaların tamaşaçılarla dolu olması xalqımızın idmana böyük marağının təzahürüdür"¹.

Müstəqil Azərbaycanda uşaqlara və gənclərə qayğı, diqqət hər şeydən üstün tutulub. Onların bütün problemləri vaxtında həll edilir. Bu, xalqımızın gələcək nəslini yetişdirmək, inkişaf etdirmək üçün vacibdir. Uşaq və gənclərə yaradılan şərait indi fərqlidir. Azərbaycanın gənc nəslinin firavan həyatı, sağlamlığı, xoş gələcəyi üçün nə lazımdırsa, edilib və edilməkdədir. Müstəqil ölkəmizdə böyüyən uşaq və gənclər öz təhsili, biliyi və idman fəaliyyəti ilə Azərbaycanın vətənpərvər nəslini yetişdirir. Bu nəsil öz xalqına, cəmiyyətə, öz ölkəsinə, torpağına sədaqətlə xidmət göstərəcək. Təbii ki, uşaq və gənclərin keçdiyi yol həmişə hamar olmur. Qarşıya müxtəlif problemlərin çıxması qaçılmazdır. Lakin Azərbaycan dövlətinin uşaq və gənclərə, onların fiziki və mənəvi sağlamlığına verdiyi dəstək bu problemlərin həllində əvəzsiz

¹ "Olimpiya dünyası" jurnalı. 2011, 18-24 yanvar. № 4, s. 3.

¹ "Olimpiya dünyası" jurnalı. 2011, 18-24 yanvar. № 4, s. 3.

rol oynayır. Azərbaycan dövlətinin mənəvi, psixoloji və sosioloji yardımını uşaq və gənclərin sağlam ruhda inkişafına zəmin yaradır. Gənc nəsilin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması Azərbaycan xalqının rifahının, ölkəmizin çiçəklənməsinin başlıca zəmanətidir. Azərbaycan gənci də öz həyatını qurarkən mütləq doğma Vətəninin bu günü, gələcəyi haqqında düşünür, öz fəaliyyətində yüksək vətəndaşlıq hisslərinə malik olduğunu nümayiş etdirir. Onların fiziki, mənəvi saflığı, sağlam yetişməsi bir daha göstərir ki, ölkəmizin gələcəyi vətənpərvər, dövlətinə və xalqına sadıq nəslin əlindədir. Deməli, etibarlı əllərdədir.

Azərbaycan xalqı gələcəyimiz olan gənc nəslin vətəne məhəbbət, xalqa, elinə və obasına hörmət, soykökünə, öz atababalarının ənənələrinə sədaqət ruhunda tərbiyə olunmasına həmişə böyük məsuliyyətlə yanaşmış və ona həyatı əhəmiyyətli məsələ kimi baxmışdır. Bu bir həqiqətdir ki, vətənpərvərlik insanda fədakarlıq, qəhrəmanlıq və məğlubedilməzlik hissi yaradır, apardığı mübarizədə onda inam hissini gücləndirir.

Vətənpərvərlik qəhrəmanlığın əsasını qoyan amildir. Biz şanlı tariximizlə, əfsanəvi qəhrəmanlarımızla həmişə fəxr edirik. Cavanşir, Babək, Şah İsmayıl Xətai, Səmədağa Mehmandarov, Əliağa Şıxlinski, Cəmşid bəy Naxçıvanski, Həzi Aslanov, İsrail Məmmədov, Mehdi Hüseynzadə kimi

igid və cəsur sərkədələrimizin şəxsi nümunəsi bizə əsas verir deyək ki, Azərbaycan xalqı qəhrəman xalqdır və bu xalq öz vətəninə göz bəbəyi kimi qorumağa hazır olan mətin gənclər yetirmişdir. Erməni qəsbkarlarına qarşı ölüm-dirim savaşında həlak olmuş qəhrəmanlarımızın ibrətəməz həyatı, şəxsi nümunəsi apardığımız hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi işində ön plana keçməlidir.

Yaxın keçmişin acı təcrübəsi bir də onu sübut etdi ki, müstəmləkə siyasətinə xidmət edən, əslində Azərbaycan xalqına müsibətlər gətirən beynəlmiləllik tərbiyəsi sən demə genosid planının və antitürk siyasətinin tərkib hissəsi imiş. Rus imperiyası işi öz siyasətini qəsdən elə qurmuşdu ki, xalq öz soykökündən, qəhrəmanlıq tarixindən, adət-ənənələrindən uzaq düşsün. Respublikamızın ümumtəhsil, orta ixtisas və ali məktəblərində tədris olunan təbiət və cəmiyyət elmlərinin, humanitar fənlərin, ümumilikdə bütün fənlərin gənclərdə hərbi-vətənpərvərlik hissləri aşılamaq üçün çox böyük imkanları vardır. Gənclərdə hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsini o zaman daha yaxşı aşılamaq mümkündür ki, orta məktəbin X-XI siniflərində oxuyan şagirdlərə və ali məktəbdə təhsil alan tələbə-gənclərə ayrı-ayrı fənləri və ixtisas kurslarını tədris edərkən hərbi məzmunlu biliklər də verilsin. Keçmiş Sovetlər birliyi dövründə mövcud dərslərdə, dərslərdə və

metodik ədəbiyyatda hərbi-vətənpərvərlik hissləri aşılaraq məlumatlar və hərbi məzmunlu biliklər məxfilik üzündən verilmirdi. Əslində bu şüurlu surətdə edilirdi ki, gənclər vətənpərvərlik duyğularından məhrum olsunlar, vətənin müdafiəsi üçün lazımı bilikləri almasınlar.

Artıq bu gün müstəqil Respublikamızın inkişafı ilk növbədə böyüyən nəslin təlim-tərbiyə işinin düzgün təşkilindən, vətəndaşlıq hazırlığından asılıdır. Uşaqların bir vətəndaş kimi böyüməsində ailənin, cəmiyyətin, ümumilikdə mühitin rolu böyükdür. Uşaqlar bir insan kimi, vətəndaş kimi ilk tərbiyəni ailədən alır. Burada onlar əxlaqi-mənəvi keyfiyyətləri, fiziki möhkəmliyi, əmək vərdişlərini, davranış qaydalarını, bədii-estetik duyumu və s. kimi keyfiyyətləri qazanır.

İnsan fərd kimi doğulub, vətəndaş kimi fəaliyyət göstərərək tərbiyə-təhsil prosesində, əmək prosesində vətəndaş hazırlığı keçir. Əsl vətəndaş dedikdə, bilavasitə vətənə, dövlətə gərəkliliyi ilə xidmət edən, böyük mənəvi keyfiyyətlərə malik olan insan nəzərdə tutulur. Vətəndaşlıq tərbiyəsinin mənbəyi ailədir. Təcrübə göstərir ki, ailədə vətəndaşlıq tərbiyəsi yalnız özbaşına axınla kor-koranə deyil, planlı, sistemli, məqsədli şəkildə təşkil olunmalıdır. Uşaqların vətəndaşlıq tərbiyəsi dedikdə, yüksək əxlaqi, mənəvi keyfiyyətlərə yiyələnmə və şəxsiyyət kimi yetişmə nəzərdə

tutulur. Onlar davranış qaydalarını, nizam-intizamı, savadlı olmağı, vətənin tarixini, coğrafiyasını, mədəniyyətini, milli adət-ənənələrini bilməli, vətəni sevməlidirlər. Uşaqlar ideyaca savadlı olmalı, işə şüurlu yanaşmalı, məsuliyyətli, vicdanlı, mübariz olmalı, pis niyyətlə, əliəyriklərlə barışmamalıdır. Mənəviyyət tərbiyəsinə qiymətləndirmək üçün uşaqlarda yaxşını pisdən ayırmaq, həqiqətə, ədalətə, insanlara-böyüklərə, ailə üzvlərinə hörmət etmək kimi insani keyfiyyətlər aşılanmalıdır. Onların davranış xüsusiyyətlərini uyğun qiymətləndirməli, yaxşı davranış və qarşılıqlı əlaqə təmin olunmalıdır. Azərbaycan Respublikasında hüquqi, demokratik dövlət quruculuğu inkişaf etdikcə vətənpərvərlik tərbiyəsinə, o cümlədən böyüməkdə olan nəslin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Böyük Atatürk deyirdi ki, sülh istəyən xalq hər bə hazır olmalıdır. Bu çox dəyərli kəlamdır. Azərbaycan xalqı müharibəni arzulamır, həmişə sülhün, əmin-amanlığın tərəfdarı olmuşdur. Hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsinə sadəcə olaraq quru sözlərlə, nəsihətlərlə də məhdudlaşdırmaq olmaz. Bu sahədə məqsəduyğun müvəffəqiyyət əldə etmək üçün hər bir fəaliyyət düzgün planlaşdırılmalı, görülməli işləri müəyyənləşdirməlidir.

Müdrüklərimizdən birinin belə bir kəlamı var: “Əgər keçmişinə güllə atsan, gələcək səni topa tutar”. Bu fikrə əsaslanıb hərbi-vətənpərvərlik hissənin təbliği dedikdə II Dünya Müharibəsinin iştirakçıları da yaddan çıxatmamalıyıq. Çünki, bəşəriyyəti faşizm taunundan xilas edən bu nəslin nümayəndələri yüksək hörmətə, ehtirama layıqdırlar. Bu gün ölkəmizdə müharibə gətirdiyi bir vaxtda vətənin azadlığı üçün çox şey öyrənəcəyimiz bir məktəbin, nəslin nümayəndələri kimi onlara çox ehtiyacımız var.

Tərbiyənin əsas məqsədi kəmil şəxsiyyət-insan-vətəndaş yetişdirməkdir. Vətəndaş tərbiyə etmək - mənsub olduğu dövlətin inkişafına çalışan, mənafeyini gözləyən, onun təhlükəsizliyi üçün məsuliyyət daşıyan, dövlətin cari və perspektiv işlərində iştirak edən insan yetişdirmək deməkdir.

ƏDƏBİYYAT

I. Kitablar.

- 1.1. H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. V cildə. Bakı, 1997.
- 1.2. H.Əliyev və Azərbaycan Olimpiya hərəkatı. Bakı, 2002.
- 1.3. H.Ə.Əliyev. Fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması: mənavi tərbiyənin təcrübəsi və aktual problemləri. Azərmasr, 1979.
- 1.4. H.Əhmədov. XIX əsr Azərbaycan məktəbi. Bakı, 1985.
- 1.5. H.Əhmədov. Sovet məktəbi yeni inkişaf mərhələsində. Bakı, 1985.
- 1.6. X.Fətəliyev. Məktəbdə hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi. Bakı, 1987.
- 1.7. X.Fətəliyev. Orta ümumtəhsil məktəblərində hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsinin nəzəriyyə və praktikası. Bakı, 1991.
- 1.8. Ş.Nəzərli. Azərbaycan generalları. Bakı, 1991.
- 1.9. Ocaqov N.O., Bəkirov B.T və başqaları. İbtidai hərbi hazırlıq məktəbləri üçün dərslik. Maarif, Bakı, 2003.
- 1.10. Baxşəliyev R. Fiziki və hərbi tədqiqi təlimlərin fizioloji əsasları. Dərs vəsaiti. ADPU, Bakı, 1997.
- 1.11. Qurbani A. Çağırışa hazırım. Dünya, Bakı, 1997.
- 1.12. “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanı. 1962.
- 1.13. Ş.Nəzərli. Qərribə talelər. Bakı, 1982.
- 1.14. Ə.Şıxlinski. Xatirələrim. Bakı, 1984.
- 1.15. İ.Selivanov. Məktəblilərin iradə tərbiyəsi. Bakı, 1958.
- 1.16. M.Məhərrəmov. Məktəblilərin iradə tərbiyəsi. Bakı, 1953.
- 1.17. Abiyev A.Q., Qurbanov H.H., Ramazanov Ə.X. Orduda fiziki hazırlığın təşkilinin nəzəri əsasları. Bakı, 2004.

1.18. Y.M.Babanlı, D.Q.Quliyev. Tələbə gənclərin vətənpərvərlik və hərbi-fiziki tərbiyəsinin təşkili. Bakı, 2007.

1.19. İ.B.Əsgərov. Hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin əsasları. Bakı, 2000.

1.20. Talib Paşayev. Diyarşünaslıq materialları. Gənc nəslin vətənpərvərlik tərbiyəsinin mühüm vasitəsi kimi. Bakı, 2010.

II. Qəzet və jurnallar.

2.1. X.Fətəliyev. Hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin pedaqoji əsasları. "İbtidai məktəb və məktəbəqədər" jurnalı. 1983, № 4.

2.2. H.Əhmədov. XIX əsrin ortalarında Azərbaycan xalq maanifinin inkişafı. "Azərbaycan məktəbi" jurnalı. 1987, № 2.

2.3. "Azərbaycan" qəzeti. 1990, 1991, 1994, 2001.

2.4. "Azərbaycan müəllimi" qəzeti. 21 oktyabr, 1997.

2.5. A.Əliyev. Müstəqillik uğrunda. "Həqiqət" qəzeti. 5 noyabr, 1991.

2.6. "Dövlət quruculuğu". İctimai siyasi jurnal. Bakı, 2007.

2.7. "Azərbaycanın səsi". Beynəlxalq ictimai-siyai jurnal.

2.8. YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri. Bakı, 2004.

2.9. "Olimpiya dünyası" jurnalı. 2011, 18-24 yanvar. № 4

III. Dissertasiyalar.

3.1. X.Fətəliyev. Orta ümumtəhsil məktəblərində hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin nəzəriyyə və təcrübəsi. Doktorluq dissertasiyası. Bakı, 1986.

3.2. M.Ə.Nəsrullayev. Bədən tərbiyəsi və ibtidai hərbi hazırlıq dərslərində şagirdlərin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi. Namizədlik dissertasiyası. Bakı, 1987.

3.3. F.A.Əliyev. Azərbaycanda ibtidai hərbi məktəblərin təşəkkülü və inkişaf mərhələləri". Magistr dissertasiyası. Bakı, 1999.

MÜNDƏRİCAT

Elmi redaktordan... _____ 3

I fəsil. Vətənpərvərlik tərbiyəsinin elmi-pedaqoji əsasları. _____ 5

II fəsil. Ümummilli lider Heydər Əliyev ideyaları tələbə gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin mənbəyi kimi. _____ 49

III fəsil. Gənclərdə vətənpərvərlik şüurunun formalaşması və onların hərbi-çağırışa qədərki hazırlığı. _____ 93

Ədəbiyyat. _____ 155

FUAD ƏLİYEV

**MÜASİR MƏRHƏLƏDƏ
VƏTƏNPƏRVƏRLİK TƏRBİYƏSİ**

(metodik vəsait)

Nəşriyyatın direktoru: *Hüseyn Hacıyev*
Texniki redaktor: *Rəya Əliyeva*
Dizayn: *Müslüq Hacıyev*
Cildçi: *Azad Həmzəyev*
Montajçı: *Elmira İsmayılova*

Çapa imzalanmış 17.01.2012-ci il
Kağız formatı 60x84 1/16, çap vərəqi 10
Sifariş 20, sayı 500, qiymətli sərbəst
ADPU-nun mətbəəsi
Bakı, Ü.Hacıbəyov küçəsi, 34
Tel: 493-74-10

Ar 2012
90

911